

Hea Kodanik

EMSLi ajakiri kodanikuühiskonnast

nr 2 (60)

kevad
2014

**Kingitus
kõige nõrgemale**

Räägime rahast

ANDRES ARRAK

majandusteadlane,
Eesti Rahva Muuseumi
turundusjuht

Raha pärast või mitte?

Üks on kindel – kauboikapitalistlik Eesti on oma arengus võrreldes tänaste stabiilsete tööstusdemokraatiatega vähemalt kakssada kui mitte rohkem aastat maha jäänud. Ja see ei ole mitte lihtsalt fakt iseeneses. Küsimus on suhtumises rahasse ja sellesse, kas kõike peab tegema vaid raha pärast.

Mina defineerin kauboikapitalismi nii: see on ühiskond, kus ühiskonna tootlikud ressursid (uudismaa Ameerikas, peremehetu sotsialistlik omand postsotsialistlikus Eestis) koonduvad ettevõtlike inimeste kätte. Viimased pööravad selle kasumiks (rahaks) ja on selle üle väga õnnelikud. Kes pole suutnud piisavalt palju pappi kokku ajada, on luuser. Tasuta lõunaid ei ole olemas. Ei ole ka suur saladus, et praeguste Morganite ja Rockefellerite esiisad ajasid oma esimesed miljonid kokku mitte just kõige valgemates glasseekinnastes.

Tegelikult taandubki kõik rahasse suhtumisele. Esimese põlvkonna rikas on oma raha üle üliõnnelik ja naudib seda täiel rinnal. Öeldakse, et kolmanda põlvkonna rikas saab ennast tõeliselt rikkaks pidada (st vahepealne põlvkond pole raha lihtsalt laiaiks löönud). Sama kehtib intelligentide kohta. Vahemärkus – minu vanaisa oli Võrumaal metsavaht, isa-ema on kunstnikud. Nii et kui hästi läheb, siis on mu lastel lootust.

Kolmanda sektori organisatsioonidel on ajaloo jooksul olnud palju nimesid, le-

vinuim neist on ehk mittetulundusühing. Ka nende tegevusskaala on ääretult lai, ulatudes vaeste abistamisest ja puhta joo-givee muretsemisest kuni inimõiguste eest võitlemiseni ja erinevate lobitööde tegemiseni. Esimesed MTÜd loodi 1840ndatel aastatel. USAs hinnatakse täna nende arvukus enam kui 1,5 miljonit ja Indias arvatakse neid olevat üks iga 600 hindu kohta, Eestis on üks iga 40 elaniku kohta.

Selge on see, et tänaseks enam kui sada aastat domineerinud neoklassikaline rohkem-on-alati-parem ideoloogia (Alfred Marshalli “Principles of Economics”, 1890) seab ainsaks arvestatavaks mõõdupuuks raha. Rohkem kasumit ja tarbimist on igatahes parem kui vähem. Rakendades sama ideoloogiat ka avaliku sektori puhul – rohkem sotsiaalset heaolu ja valitsuse pakutavaid teenuseid on parem. Probleem on aga selles, et valitsused saavad avalikke teenuseid pakkuda ainult sedavõrd, kui võrd nad on enne inimestelt maksudena raha kokku korjanud.

Lawrence Reed on öelnud: “Valitsustel pole teile pakkuda midagi, mida nad pole teilt enne ära võtnud. Järelikult, valitsus, mis lubab teile pakkuda kõike, mida te soovite, peab teilt enne ära võtma kõik, mis teil on.” Seega on see tegelikult nullsummamäng ja vaid sotsiaalse kokkuleppe küsimus: kas ma ostan oma hariduse ja tervishoiu ise või annan oma raha valitsusele ja siis ootan vastuteeneid.

See viib järeldusele, et ühiskondlike avalike teenuste mahu oluline (mitterahaline) kasv on võimalik peaaesjalikult vabatahtliku tegevuse ehk MTÜde kaudu. Inimesed on sel juhul nõus olema ühiskondlikult kasulikud, raha vastu saamata, seisnagu see siis supiköögis töötamises, vabal ajal muuseumis giidiks olemises või ka Aafrikas lastele päästearmee koosseisus kulbiga putru tõstmises ja aidiennetusega tegelemises. See aga ei välista, et teatud tegevused, näiteks parlamendi koridorides lobistamine, ei võiks kaudsemalt teenida üsnagi arvestatavaid ärihuve.

Maailmapank toob eraldi esile sellised MTÜd, mille eesmärk on rahalisi ressursse ja vabatahtlikke koondades konkreetsete projektide abil saavutada mingid avalikud eesmärgid. Viimased võivad olla vägagi globaalsed, näiteks seesama aidi vastu võitlemine.

Kahtlemata peab ühiskond selliste tegevuste laialdasemaks levimiseks jõudma oma arenguteel teatavasse staadiumisse. Omateenitud raha džiibi roolis või kaugelel turismireisidel kulutamise asemele või kõrvale peavad asetuma teised väärtused. Kahtlemata on andmisrõõm suurem kui saamisrõõm. Inimene, kes annab miljoni, kogeb kindlasti mõõtnatult suuremat rahuldust kui see, kes just teenis miljoni. Kasvõi ainuüksi sel põhjusel, et neid, kes saavad andmist endale lubada, on palju-palju vähem.

Rohkem on parem?

Eelarve, omatulu teenimine, abikõlblikkus, toetused, taotlusvoorud, finantsjuhtimine, äriplaan, riigieelarvest rahastamine ... Ei usukski, et tuleb kasutada niisugusi sõnu, kui jutuks on inimesed, kes omaalgatuslikult teevad koostööd selleks, et maailmast saaks parem paik.

Kodanikualgatus ei sõltu kindlasti ainult rahast ja häid kodanikke osta ei saa. Aga suuremad muutused, järjepidev töö ja kvaliteetne teenus päris ilma rahata ka ei õnnestu. Kümned ja sadad vahel uskumatudki ideed saavad reaalsuseks üsna tihti tänu toetajatele, kel on võimalik veidi ka oma rahakotist anda, olgu see andja siis riik, hooandja või mõni juhuslik möödakäija, kes usub.

Annetuste teemal on nii mõnedki skeptilised ja teeb palju tuska, kui kodanikuaktivistides, keda samas õigus-tatult tihti teistele eeskujuks toome, nähakse lubamatult tihti vaid saamahimu. Vabakonna pahameelele kuri-kuulsa DASAde loomise plaani kohta vastati mõni aasta tagasi küüniliselt, et ega kriitika taga ole muud kui soov sihtasutuste jaoks kõrvale pandud raha endale saada. Ei olnud sellist soovi tol korral kellelgi ega ole raha vabakonna tegutsemise mootoriks enamasti ka nüüd.

Ei saa eirata ega eitada, et Eesti vabakonnas liiguvad igal aastal kümned miljonid eurod. Raha on vahend, et teha seda, mis tegemist vajab. Mitte alati, aga vahel on vaja ka inimestele palka maksta või kontoriruumi ülal pidada – jah, ka vabasektoris. Kui kulutatakse mõistlikult ja eelarvet kasutatakse targalt – ja seda vähemalt suurem osa vabaihendustest teeb –, on toetuste abil saavutatud rahasse arvestatuna mitmeid, kümneid, sadugi kordi väärtuslikum, olgu tegu siis hoolitsetud laste, tervemate inimeste, päästetud looduse või valitsejate targemate otsustega.

Väike osa Eesti inimestest, kes püsivalt mõnele vabakonna organisatsioonile annetak, usub vabakonna mõjusse. Ma ei tea kedagi, kes annetaks oma raha või aega ainult tutvuse pärast – antakse ikka neile, kelle tegevusest näeb kasu sündimas.

Samamoodi peavad uskuma riik ja kohalik omavalitsus, kellel on voli maksumaksja raha kasutada, ja andma toetusi läbipaistvalt ja kaalutletult neile, kelle töös nad tulu näevad. Kõik hämarad tehingud, nagu katuseraha ja ilma konkurssideta toetuslepingud seda on, toovad küll vabakonda raha juurde, kuid kasu iga kord mitte. Nii kasvab vaid usaldamatus ja toidetakse uskumust, et tegemist on "rottidega viljasalves", lisaks tekivad pinged vabakonna sees. Jätakuks meil ainult tahtejõudu sellistest läbipaistmatutest lepingutest loobuda.

MARIS JÕGEVA
EMSLi juhataja

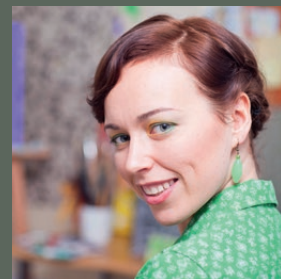
Seekord esikaanel: Tiiu Sullakatko

Tiiu Sullakatko polegi mingi paberitega kunstnik, vaid erialalt hoopis reklaami- ja turundusnime. Tema armastatuim tegelane Kyylilik jõudis algsetest kritseldustest lõuendile paari aasta eest ning tänaseks on küülikumaale vahest sadakond, millest autori enda käes vaid viis. Nii ei kipu kuidagi täituma Tiiu soov näitusest, sest fännid haaravad värsket maali niipea kui lõuend kuiv ja foto sellest Facebooki postitatud.

Kyylilik on autori sõnul "lahe ahastaja". Kui tema põhirepliigiks on "WTF?" (eesti keeles "TMV!", mis tähendab trükimusta kannatust arvestades umbes "mida põrgut?"), siis vaataja samas stiilis reaktsioon oleks ilmselt "nüühk" – Kyyliliku pidevad äpardused ja hämming panevad meid heldima ja muigama. Vahel reageerib väle loom päevakajalistele sündmustele, vahel on inspiratsiooniallikaks (pop)kultuur, olgu siis Vermeeri "Tütarlaps pärilkõrvarõngaga", Angry Birds või "Nu pogadi".

Rahastamisteemalise Hea Kodaniku esikaas "Kingitus kõige nõrgemale" toob kõigile ENSV viimaste kümnendite lastele meelde Sojuzmultfilmi 1978. aasta hiti. Kui seal kinkis lõvi end jänesele turvameheks, siis Tiiu tõlgenduses itsitab lõvi taamal, kui Kyylilik leiab kingipakist endast raskema sangpommi. Omamoodi õnge ja kala lugu, kas pole? Tiiu esikaane toomiseks on ses numbris veel üks hea põhjus: ta on üks ühisrahastusplatvormi Hooandja algatajatest ning sai selle eest tunamullu ka kodanikuühiskonna aasta tegija auhinna.

Ela Kyylilikele kaasa www.facebook.com/kyylilik.

Maiken Staak

Sisukord

ARVAMUS	lk 2-4
Andres Arrak kolmandast sektorist kui majandusharust, Maris Jõgeva rahast ja küllalistoimetaja Aavo Kokk sotsiaalsetest, bürokraatlikest ja turunormidest.	
LESIKA	lk 8-9
Urmo Kübar selgitab, et strateegilised filantroobid on lihtsalt maailma muutvad riskikapitalistid.	
RAHASTAMINE	lk 10-15
Kaaneloos otsib Mari Öö Sarv seoseid vabaihenduste riikliku rahastamise juhendi ja tegelikkuse vahel.	
VABAKOND NUMBRITES	lk 16-19
Uues rubriigis tutvustame Eesti viimaste aastate kõige lahkemaid annetajaid.	
VÄLISMAA	lk 20-21
Henri Laupmaa ja Kristjan Jansen alternatiivrahadest, Agne Tamm ühiskondliku mõju võlakirjadest.	
PÄEVAKAJA	lk 22-23
Alari Rammo vaatab näkku euroraha kulutamise plaanidele ja julgustab ühendusi veel kaasa rääkima, kus võimalik.	
NÄGU NIME JUURDE	lk 24-28
Swedbanki annetuskeskkonna "Ma armastan aidata" juht Maarja Karmin plaanib annetusportaali pangast välja tuua.	
RAHA	lk 29-33
Rahastajad kirjutavad, mida on välja jagatud rahaga ära tehtud ja mida peagi tegema hakatakse.	
UURING	lk 34-35
Praxis teab ja Maiu Uus kirjutab, kes on, millele oma aja kulutab ja mida selle eest saab Eesti vabatahtlik.	
EMSL JA TEMA LIIKMED	lk 36-39
Arvamusfestivalist, EKAKi järelevalvest ja uuenevast liikmeprogrammist; põhjalikumalt tutvume värsket liikme Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustikuga.	
KOGEMUS	lk 40-43
Tegusad vabaihendused kirjutavad, kuidas nad raha hangivad.	

Hea Kodanik on Eesti ainus perioodiline kodanikuühiskonna häälekandja, mis ilmub oma eelkäija EMSLi infolehega 1994. aastast hea ilmaga neli korda aastas ja trükiarv on seekord 4000.

Kõik autorid kirjutavad siin vabatahtlikkuse alusel – tuhat tänu sulle- ja pildimeistritele.

Tekstid valisid ja toimetasid

Mari Öö Sarv | mariooe@ngo.ee

Urmo Kübar | urmo@ngo.ee

Alari Rammo | alari@ngo.ee

Kujunduse tegi

Karl-Kristjan Nigesen | karl@nigesen.ee

Keele eest hoolitses

Katrin Kern | kkern@ut.ee

Iga sõna eest vastutab

EMSL MTÜ, Telliskivi 60a, 10412 Kalamaja

664 5077 | info@ngo.ee | www.ngo.ee

ISSN 1736-7263

Internetis loetav www.ngo.ee/heakodanik. **Paberil** leiad ajakirja EMSLi kontorist ja maakondlikest arenduskeskustest. Oma postkasti saab ajakirja **tellida**, kui teatad koguse ja kontaktid heakodanik@ngo.ee. Ajakirja jätkuvalt tasuta ilmumist saab ka **toetada** – www.ngo.ee/toeta.

Hea Kodaniku kirjastamist ja levikut rahastavad **regionaalministri** valitsemisalast siseministeerium ning Kodanikuühiskonna Sihtkapital.

REGIONAALMINISTRI
VALITSEMISALA

SISEMINISTEERIUM
Estonian Ministry of the Interior

KÜSK Kodanikuühiskonna
Sihtkapital

Trükitud keskkonnateadlikus
trükikojas Ecoprint

Raha, normid ja ühistegeelik värk

Majandusteaduse üks populaar-
semaid ja põnevamaid suundu-
musi on praegu käitumisma-
jandus. Majandusteaduse teised suunad
eeldavad, et inimeste majanduskäitumine
on ratsionaalne ja rahalist maksimumka-
su püüdev. Käitumismajandus eeldab, et
inimesed ei käitu rahaasjades ratsionaal-
selt, ning püüab leida nende irratsionaalse
käitumise seaduspärasusi.

Käitumismajanduse suur staar professor
Dan Ariely jutustab raamatus “Predictably
Irrational” tähelepanuväärse loo. Ühes Tel
Avivi lasteaiaas maadleb juhataja problee-
miga, mis on tuttav ilmselt kogu maailma
lasteaednikele – emad-isad tulevad lapsele
järele väga hilja. Juhataja otsustab muuta
lapse hilise üleskorjamise tasuliseks, lootu-
ses, et ratsionaalsed lapsevanemad ei taha
asjata raha kulutada ja saabuvad võsukes-
tele õigel ajal järele.

Kuid lootus on asjatu. Emad ja isad
tulevad nüüd veel hiljem ja neil pole isegi
piinlik. Nad on ju maksnud võimaluse eest
lapsele hiljem järele tulla! Juhataja tühistab
asja sisseseatud trahvisüsteemi, kuid lapse-
vanemate käitumine ei muutu – nad jõua-
vad lasteaeda endiselt lootusetult hilja.

Dan Ariely teeb selle ja teiste näidete
põhjal olulise üldistuse. Inimeste käitumist
reguleerivad nii sotsiaalsed kui ka turu-
normid ehk raha. Kui läheme lastele õigel
ajal lasteaeda järele, siis juhindume sot-
siaalsetest normidest. Me ju teame, et las-
teaednikel on ka oma elu ja austame seda.
Kui hiline mist aga trahvitakse rahaliselt,
siis asendavad sotsiaalseid norme turunor-
mid. Lapse hilisemale ülesnoppimisele on
tekinud hind ning oleme saanud võima-
luse otsustada, kas seda teenust osta või
mitte. Võlga lasteaednike ees enam ei ole,
oleme nende lisaaaja kinni maksnud.

Professor Ariely nutikad eksperimen-
did osutavad, et inimesed lähevad sot-
siaalsetelt normidelt turunormidele üle
kergesti. Piisab vaid, et seda võimalust
pakkuda. Kuid rahasuhtelt tagasi tänu-
suhtele minek on vaevaline; on vaja palju
aega ja kõikide asjaosaliste pingutust.
Võlg ongi tuhandeid ja ilmselt isegi küm-
neid tuhandeid aastaid vanem kui raha,
mis oma põhiolemuselt on ju mugavusla-
hendus võla suuruse mõõtmiseks.

Kahtlustan, et sarnane seaduspärasus
kehtib ka sotsiaalnormide ja bürokraatia-
normide vahel.

Kunagi tekitasime Eesti Ekspressi toi-
metuses isegi vastava termini: “kolmanda
sektori tüdrukud”. Need olid tegelased,
kes väitsid, et ajavad mitteriikliku ko-
danikuühiskonna asja, kuid kogu nende
tegevus oli haaramatu, väheke segane ja
paigaltammuv. Nad kasutasid igal või-
malusel kantseliitlikku keelepruuki ja
uurisid pidevalt mingite eurorahade toel
midagi. Kui nad kodanikuühiskonnast
kirjutasid, siis piirdusid nad enamasti
sellega, et rõhutada kodanikuühiskonna
tähtsust, kuigi see oli kõikidele ammu
niigi teada. Nad olid muutunud ametni-
kuks ja ei osanud enam tegelikku maail-
ma tagasi tulla.

Kui ma ringi vaatan, siis näen, et nii
mõnigi ühistegeelik algatus on samasugu-
sel moel bürokratiseerunud: saavad raha,
mida jagavad samasugused kolmanda
sektori bürokraadid, elavad oma maa-
ilmas ja pigem uurivad ühiskonda, kui
midagi realselt muudavad.

Selliseid aga erasektori metseenid vöö-
ristavad.

AAVO KOKK
vabamees

Kaasav eelarvestamine

levib Tartust mujalegi Eestisse

“Tartu kaasav eelarve tõi õhinat ja pettumusi”, Hea Kodanik nr 1/2014 lk 29–33

Peale kokkuleppe rakendada 2015. aasta eelarve koostamisel kaasava eelarve põhimõtet pole me Viljandis sisuliselt teemat veel käsitleda jõudnud. Esiialgu planeerime ettevalmistamist alustada aprillis.

Kuigi mõnele tundub kaasava eelarve mõte selge ja loomulik, julgen väita, et valdav enamik ei tea sellest peale nime suurt midagi ning on igaks juhuks juba ette kriitiliselt meelesstatud. Miks me sellise tüli endale kaela tõmbame, võiksime ju teha nii nagu alati?

Poliitika ja poliitika tegemine peab olema avalik ja avatud. “Avalik” tähendab, et otsused ei lange kuskil kabinetivaikuses käputäie otsustajate ringis. “Avatud” tähendab, et inimestelt, kelle heaolu parandamise nimel poliitikud tegutsevad, küsitakse nende arvamust pidevalt, mitte vaid kord nelja aasta tagant valimiskastide juures.

Viljandi linnajuhtide soov on muuta linna juhtimine avatuks. See oli meie veendumustele tuginev lubadus. See aga tähendab, et peame andma linna elanikele ja nende erinevatele organisatsioonilistele vormidele võimaluse linnajuhtimises kaasa rääkida. Linnajuhtimise üheks põhiliseks instrumendiks on eelarve. Ja on igati loogiline, et selle koostamisel saavad kodanikud kaasa rääkida.

Tähtis pole siinjuures mitte ainult tulemus, vaid ka protsess ise. Kalgid numbrid muutuvad sellisel juhul konkreetseteks tegudeks või objektideks. Üks pool õpib kuulama, teine rääkima. Olümposel istu-

vad jumalad aga las jäävad minevikku.

Isiklikult loodan, et meie tagasihoidlik ettevõtmine õnnestub ning et kaasav eelarvestamine muutub meie riigis erandist normiks. Ühiskond ja tehnoloogilised

võimalused on muutunud. Aeg on kaasaajastada ka demokraatiat.

RANDEL LÄNTS

Viljandi linnavolikogu esimees

Tartu kaasav eelarve tõi õhinat ja pettumusi

Eesti esimene kaasava eelarve katsetus jõudis jõulude eel finaali, kui tartlased valisid välja, millisele ideele 2014. aasta linnaeelarvest 140 000 eurot kulutatakse. Rahva lemmikuks osutus Kultuurikvartal, mis vajab raha helitehnika soetamiseks. Kodanike tahtega arvestamise proovi-projekti tulemuste ja järelkaja kohta uuris **MARI ÖÖ SARV**.

Karl Kristian Nigesen

Viimase regionaalministri testament

Valitsusest kadus kodanikuühiskonna “oma minister”, kuid valdkond jääb edasi siseministeeriumi haldusalasse. Küsisime viimaselt regionaalministrielt **SIIM KIISLERILT**, mille üle oma kuueaastasel ametiajal ta enim uhke on ning mille ja mis soovitustega tegematajäänust pärandab uuele valitsusele.

Kiidan ja tänan tehtud töö eest kõiki partnereid! Enim rõõmu teeb Kodanikuühiskonna Sihtkapitali edukas käivitumine ja igakülgne kasv nii eelarvemahtudes kui meeskonnana. Saan uhkusega kinnitada, et KÜSKI eelarvelise rahastuse kaitsmine ja KÜSK-ile uute programmide lisamine on olnud minu prioriteet. Näiteks kohaliku omaalgatuse programmi viimine EAS-ist KÜSKI osutus üllatavalt keeruliseks, kuid elu on näidanud, et see otsus oli õige ja toob kasu just väiksematele ühendustele, kes leiavad sedasi kiiremini tee KÜSKI suurematesse toetusprogrammidesse. Hiljutine Riigikontrolli raport KÜSKI kohta oli väga positiivne ja kindlasti saab veel paremini, kuid rahuloluks on põhjust rohkem kui küll.

Teisena riikliku rahastamise korrastamise programmi ja ühtsete põhimõtete väljatöötamine. Ka see, et valitsus lisas need põhimõtted korrupsioonivastase strateegia “Aus riik” 2013–2020 tegevuskavva.

Kolmandana professionaalidest vabatahtlike katseprogramm, mis jätkub nüüd ministeeriumi ja KÜSKI koostöös korraldatud konkursiga.

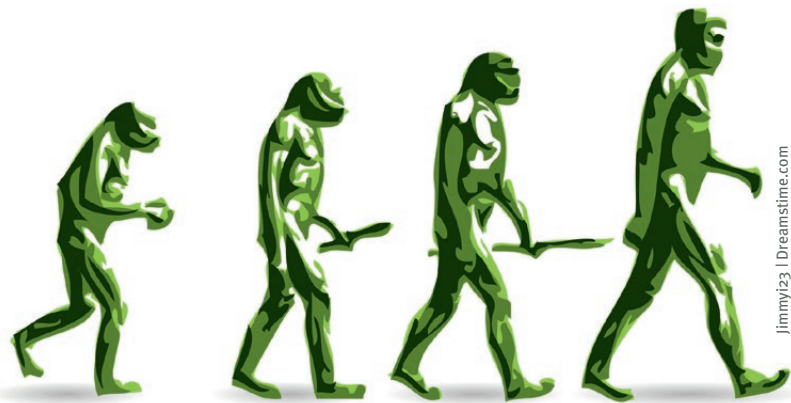
Laiemalt pole mingit kahtlust, et kodanikuühiskond on minu ametiaja jooksul väga palju tugevnenud. See on loomulikult aktiivsete kodanike hea töö tulemus, samas on kaasa aidanud ka riigi rahaline tugi.

Uuel valitsusel tuleb kiiresti selgeks mõelda, kuhu ja mis positsioonis hakkab kuuluma kodanikuühiskonna aren-

damine pärast regionaalministri ametikoha kaotamist. Vabaihendusi tuleb osata kuulata, nendega aru pidada, kui vaja, siis vaielda, kuid kuid ei tohi neid ignoreerida või neisse üleolevalt suhtuda. Uus valitsus on ses osas kindlasti kodanike tugeva tähelepanu all.

Kindlasti tuleb jätkata rahastamise korrastamist, seni on lahendamata ka registri teema, kus peaksid vabaihenduste andmed eelmise koalitsioonilepingu järgi ammu avalikus kasutuses olema. Tuletasin seda hiljuti ka justiitsministrile kirjuga meelde.

Pooleli jäi kodanikuühiskonna uue perioodi arengukava koostamine. See töö tuleb lõpule viia ja leida tegevustele kate ning raha ka juurde nii arengukavale kui ka KÜSK-ile.

Jimmy123 | Dreamstime.com

KÜSK toetab 41 arenguhüpet

Kodanikuühiskonna Sihtkapital (KÜSK) kahtses 15. jaanuaril ilmselt kibedalt, et ühe uudse vooru üldse avas, sest taotlusi tuli kokku rekordiline 199. Sisuliselt oli tegu aga KÜSKi ühe ägedama taotlusvooriga, kus rahastaja ei öelnud enam senisel moel ette, et tänava tegelege nüüd kõik oma huvikaitse ja tuleval aastal teavituse edendamisega.

Seekord sai igaüks – elementaarne, mis? – ise valida, millist tegevussuudet tal oma organisatsioonis parasjagu arendada on vaja ning kuidas 10 000 euro abil arengus hüpet saavutada. Hiigelarv taotlusi näitab, et KÜSKi valik õigustas ennast. Veidi olid hädas küll 150-t sisulisse hindamisse pääsenud projekti hinnanud 12 eksperti, sest iga taotleja andis seekord projektile

ise fookuse, mida polnud üldse nii lihtne õiglaselt võrrelda.

Kes toetust said, vaata www.kysk.ee/toetatud-projektid. Nende seas oli kokku 24 piirkondlikku ja 17 üle-eestilist projekti, kokku pealt 360 000 euroga, kellest kõik olid oma vajadused süvitsi välja uurinud ning tegevused ja hüppe plaanitava pikkuse põhjalikult läbi mõelnud ja veenvalt kirja pannud. Vahepeal KÜSK kogub end ning häid mõtteid ja plaanib järgmise arenguhüppe vooru välja kuulutada sügisel.

Uudne on ka KÜSKi arendus- ja üldkuldade katmise viis, milleks on nüüd kokku 15% mingi põhjenduse, kalkulatsiooni ega tõenduseta tegelikest kuludest. Ammu oli aeg, eeskujuga teistelegi.

Kodanikuühiskonna arengukava 2015+

Uus kodanikuühiskonna arengukava on teel, vähemalt nii me loodame, sest uue valitsuse plaane täpsemalt ei tea. Muidu peaks kava aga – nagu strateegilised dokumendid ikka – panema paika riigi suured eesmärgid ja tegevused kodanikuühiskonna toetuseks. Palju on ka sellist, mida me peame juba loomulikuks: tasuta nõustamine arenduskeskustes või suured rahapajad nagu KÜSK ja KOP, ent uus arengukava peaks välja pakkuma ka nutikaid uusi tegevusi ja suuri muutusi, mis aitaksid luua kodanike osalemisele ja vabavahenduste võimekusele parema keskkonna.

Siseministerium on joonistanud uue arengukava rõhud sarnaselt selle aasta lõpuni kehtiva dokumendiga – kodanikuühiskonna, kaasamine ja osalus, heategevus ja filantroopia, vabavahenduste tegutsemisvõimekus. Uueks suunaks on sotsiaalne innovatsioon ja teenuste arendamine.

Veebruaris toimusid maakondades arutelud probleemide üle ning juba pakuti ka esimesid lahendusi. Aprillis on plaanis tegeleda edasi töörühmades ja enne suve näeme ehk esimest versiooni probleemidest ja lahendustest, mille kohta arvamust avaldada. Sügis toob samuti avalikke arutelusid. EMSLis tegeleb teemaga Alari Rammo (alari@ngo.ee).

Kodanikuühiskond ja koalitsioonilepe

Uus valitsuslepe kodanikuühiskonna edendamise eriti süvitsi ei lähe ja eks ole valitsus ju ka vaid aastaks, millest esimesed kuud kuuluvad sisseelamisele ja eurovalimistele, sealt järgmised suvele ning siis algab juba uus valimiskampaania. Mõne asjaga reformierakonna ja sotside plaan aga lausa üllatab.

Näiteks lubatakse teoks teha Rahva-kogu ettepanek, et riigikogu valimistel võrdsustatakse üksikkandidaadid erakondadega ringkonnamandaadi saamisel, samuti kaotatakse kautsjon esmakordselt kandideerivatele parteidele. Lisaks kehtestatakse piirangud valimisreklaamile maksumaksja raha eest. Teisalt töötab poliitilist konkurentsi pigem pärssida lubadus võimaldada üheaegset töötamist parlamendis ja kohalikus volikogus.

Riigikogus lubatakse rohkem hakata partnereid kaasama, ent luuakse ka lobitöö reeglid. E-riigi arendamine viiakse peaministri ja avatud valitsemise partnerluse koordineerimine riigikantseleile alla.

Rahapoolt defineeritakse stipendiumi mõiste ja andmise tingimused, ent enamat annetamise soodustamisel ei lubata, mainitakse üksnes spordi erarahaga toetamise vajadust. Täiesti esmakordne on lubadus sõlmida avalikke ülesandeid täitvate vabavahendustega (pääste, naiste varjupaigad, õigusabi) vähemalt kaheaastased partnerluslepingud. Negatiivsem on see, et lubatakse jätkata riigiettevõtetele kultuuri, spordi ja hariduse toetamist, mis ei anna lootust rahastamispolüümõtete korraldamiseks.

Mida valitsusleppes üldse ei leia, on plaan, kes ja kus jätkab kodanikuühiskonna heaks riigis tehtava koordineerimist pärast regionaalministri ameti kaotamist. Õigupoolest ei mainita kodanikuühiskonda kui sellist leppes kordagi. Ametist lahkuva valitsuse antud ja täitmata jäetud lubadust muuta vabalt kättesaadavaks äriregistrisse vabavahenduste kohta kogutavad andmed (see pidanuks juhtuma 2013. aasta lõpuks) paraku enam ei korrata.

Mis on

strateegiline filantroopia?

Mis eristab aina enam tähelepanu pälvivat strateegilist filantroopiat tavapärasest heategevusest ja projektide rahastamisest? Kõige lihtsam vastus on, et strateegiline filantroop annab rohkem kui lihtsalt raha. Mis see “rohkem” on, kirjutab **URMO KÜBAR**.

Strateegiline filantroopia on meil kasutusele võetud vaste ingliskeelsele väljendile *venture philanthropy*, mis omakorda lähtub äri sektori mõistet *venture capital*. Viimast tõlgitakse eesti äri keelde kui riskikapitali, investeerimist alustavasse ettevõttesse või tehingusse, mille eduvõimalused on ebakindlad.

Varalise tagatise asemel toetub selline investeering ettevõtte kiiret kasvu ja suurt tulusust lubavale äriplaanile ning meeskonna kompetentsusele ja kogemustele. Riskikapitalist sekkub seejuures aktiivselt ettevõtte tegevusse ja otsuste langetamisse, nagu näiteks juhtkonna vahetus või muud strateegilised küsimused, pakkudes oma kogemusi ja kontakte. Fakt, et tal on investeerimiseks raha, näitab, et vähemalt oma varasemas elus on ta pidanud sedasorti otsuseid õigesti tegema.

Kuidas aga seondub selline investeerimine heategevusega, kus tulemuseks pole ju võimas kasum, vaid edu korral mõne olulise ühiskondliku mure lahendamine? Vaadelgem selle mõistmiseks korraks vabaihenduste tavapärasest rahastamist.

Kui näiteks heasüdamlik inimene teeb annetuse Toidupangale või lastehaigla fondile, on täpselt teada, mis selle tulemusena sünnib: puudust kannatav pere saab toidupaki, haiglale ostetakse uus aparaat. Pole mingit kahtlust, et toit täidab tühja kõhu ja keeruline masin aitab haigel lapsel terveks saada, ning muud annetaja tavaliselt ei ootagi. Ainus ebaõnnestumise võimalus tema jaoks on, kui raha küsinud ühing osutub saamatuks või halvimal juhul petiseks.

Samasugust kindlust soovivad ka traditsioonilised projekte rahastavad

fondid – sisuliselt ostetakse taotlejalt valmismõeldud ning soovitatavalt ka juba äraproovitud, turvalisi lahendusi.

MTÜ kirjutab taotluse, et soovib korraldada koolituse oma vabatahtlikele või toreda lastelaagri, lisab sinna ürituse ajakava, eelarve ja asjaosaliste CVd, mõtleb välja lihtsad mõõdikud (nii-ja-niipalju osalejaid, kiitev tagasiside jne) ning natuke juttu kõige selle ühiskondlikust tähtsusest. Rahastaja võrdleb kümneid selliseid avaldusi, paneb nad endale oluliste tunnuste põhjal pingeritta, edukamad saavad raha ja järgmine kord kohtutakse siis, kui on aeg esitada aruanne. Kõik käib nagu kellavärk – ning see on meil ju pigem kiitev hinnang.

Sedasorti rahastamine sobib paljudes olukordades. Tihti ongi vajaduste lahendused täpselt teada, oskused tegijal käpas ja asju tuleb lihtsalt järjekindlalt ellu viia.

Täpselt nagu uusi aparate haiglatesse on ka koolitusi, laagreid, talgud, kogukonnapidusid, info levitamist ja muud sellist alati vaja ning kui osalejad ise neid kinni maksta ei suuda, on hea, kui seda teeb keegi teine.

Muidugi on ka katseprojektide, uute ideede proovimiseks mõeldud taotlusvoore. Ent nagu nimigi ütleb, on need mõeldud just nimelt kiireks katsetamiseks ning enamasti seab rahastaja lausa tingimuseks, et pikemal perioodil tema toetusele lootma ei saa. Katsetuse lõppedes pole idee ühtede rahastajate jaoks enam uus, teiste jaoks aga veel mitte piisavalt tõestatud, ja nii see sageli sinnapaika jääbki.

Strateegiline filantroopia keskendub eelkõige küsimustele, kus valmislahendusi ei ole, kus nende saavutamine nõuab pikaajalist tegutsemist ja erinevate lähenevate tarka proovimist.

See on tihtipeale vabaühenduste nõrk koht, ja seda sugugi mitte ainult Eestis. Tüüpiline juba tubliks loetav MTÜ on “tegiija” mõnes kindlas tööloigis. Ent ehkki näiteks puudustkannatavate perede lastele teatrikülastuseks raha kogumine või ettevõtluskoolitus töötutele on toredad tegevused, on paraku selge, et nende mõju probleemi lahendamisele, laste või töötute olukorra tegelikule parandamisele, on väga väike.

Et tegelikku muutust saavutada, on enamasti vaja mitut teineteist toetavat teenust, nende mõju pidevat mõõtmist ja sellest õppimist, aga ka eestkostetegevusi, et saavutada avalikkuse ja teiste organisatsioonide kaasalöömine. Kõigeks selleks napib tüüpilisel, tavapärase rahastajate ootustele vastata püüdval MTÜ-l raha, aega, oskusi – ja sageli ka huvi.

Selle taustaks on aga aeg, mida on maailmas hakatud nimetama “filantroopia teiseks kuldajastuks” (esimeseks oli 19. sajandi lõpp ja 20. algus, kui mehed nagu Rockefeller ja Carnegie tänapäevasele filantroopiale aluse panid). Dollarimiljardäride arv maailmas on viimase 14 aastaga pea neljakordistunud: sajandivahetuse 470-lt seks aastaks juba 1645-ni. Üks tuntumaid neist, juba praegu kümneid miljardeid annetanud Warren Buffett lubab enne surma annetada 99% oma varast ning kutsub ka teisi rikkaid ära andma vähemalt poole. “Kui teil on mure, kuidas 500 miljoni dollariga ära elada, siis ma võin selle kohta raamatu välja anda,”

pöördus ta mullu nende poole.

Ent kui ka jutt miljardäridest võib siin kõlada kaugena (lähimad elavad Venemaal, Rootsis ja Leedus), siis on fakt, et jõukus maailmas kasvab, nagu ka probleemide hulk, mida on vaja lahendada. Eesti pole siin erand. Kuidas siis strateegilised filantroobid tegutsevad?

Erialakirjanduses tuuakse enamasti välja järgmist: valmidus proovida uusi lähenemisi, keskendumine taotlejaga ühiselt kokku lepitud mõõdetavatele tulemustele, jäiga “projektiplaanist” kinnipidamise asemel valmidus vajadusel tegevust muuta, lisaks rahale ka muude vahendite – teadmiste, oskuste, kontaktide jne – panustamine, tihe koostöö raha saajaga tegevuste plaanimisel ja elluviimisel, pikaajalised toetused ning keskendumine taotleja tegevussuute kasvatamisele.

Strateegiline filantroop võib nõnda olla nii üksikisik kui ka fond. Vahest kõige olulisem on siin rahastaja aktiivne kaasmõtlemine ja osalemine otsuste tegemisel, leidmaks kõige paremaid viise, kuidas probleemi lahendada, selmet piirduda talle väljakäidud taotluste valimise või tagasilükkamisega. Sageli tulebki algatus hoopis rahastajalt, kes hakkab endale partnereid otsima – ja nendeks ei pruugi sugugi olla vaid vabaühendused, vaid ka näiteks äriühingud või riigiasutused ja poliitikud. Oma toetuste tulemuslikkuse hindamiseks suhtleb rahastaja sageli otse sihtrühmadega ja viib läbi uuringuid (loe selle kohta üle-eelmises Heas Kodanikus ilmunud intervjuud David Bonbrightiga).

Just see tihe koostöö raha kasutajatega muudab niisuguse lähenemise eelkõige sobivaks erafondide puhul, kes ei pea kohtlema kõiki taotlejaid võrdselt, vaid on oma rahaga vaba tegema seda, mida ise soovib. Siiski on ka kõigil teistel rahastajatel võimalik strateegilise filantroopia põhimõtteid oma töös rakendada ja sel moel paremaid tulemusi saavutada.

Elemente loetletute seast võibki näha ka Eestis tegutsevate rahastajate juures, puhul kujul strateegilise filantroopia fondi meil aga seni ei tegutse. Lähimale sellele on jõudnud Heateo Sihtasutus, kes pakub oma kiirendus-, kasvu- ja tugiportfelli valitud organisatsioonidele nõustamist ja mõju hindamist. Selle aasta plaanides on koos EMSLiga ette valmistada fond, mis hakkaks neid organisatsioone toetama ka rahaga.

Loe lisaks:

Leslie R. Crutchfield, John V. Kania ja Mark R. Kramer “Do more than give: the six practices of donors who change the world” (2011)

Ühenduste riikliku rahastamise ideaal ja tegelikkus

Zentilia | Dreamstime.com

Ehkki riigi ja vabakonna esindajad panid aasta eest ühiselt ja Praxise ekspertide juhendamisel kirja vabaühenduste rahastamise juhendi, ei kipu see päriselus sugugi niimoodi töötama, nagu juhend ette näeb või selle loojad unistasid. **MARI ÖÖ SARV** uuris, kuidas raha päris elus liigub.

Raha liigub endiselt hämaraid teid, ennustamata suunas ja põhjustel ning kummaliste nimede all või tuleb veidratest kohtadest. Ühendused võivad ju kiruda, kuid jäme ots on avaliku sektori ehk rahastaja käes. Ministeeriumides jällegi võivad igapäevatoos partneriteks olla vägagi mõistvad ametnikud, kuid rahastamissüsteem tervikuna on ikkagi pigem juhuslik kui ennustatav ja läbipaistev.

Avalik sektor annab priiühendustele raha eri nimede all ja erinevateks asjadeks. Tegevustoetusega toetatakse ühenduse tegevust ja arengut tervikuna, et säilitada või tõsta ta võimekust. Projektitoetusega toetatakse konkursi korras ühekordselt mingi konkreetse probleemi lahendamist või tegevust. Avaliku teenuse delegerimine tähendab, et ühendus või eraettevõtte pakub avalikku teenust avaliku sektori asemel, saab selle eest ka tasu, kuid avalik sektor säilitab teenuse üle kontrolli.

Nii ütlevad ühenduste rahastamise juhend. Selle tutvustamise ja teavitamise eest vastutab regionaalministri valitsemisala, kuid oma rahastamiskordade juhendi põhimõtete vastavusse viimise eest vastutab iga rahastaja ise, ütleb ministeeriumi kodanikuühiskonna valdkonna kohaliku omavalitsuse ja regionaalhalduse osakonna nõunik Aveli Ainsalu.

Praxis pakub koostööd ja koolitust rahastamise juhendi rakendamise teemal kõigile asutustele, kes puutuvad kokku riigieelarvest eraldatavate toetustega vabaühendustele. Leiad info www.praxis.ee lehelt koolituste hulgast.

Uurime ühendustelt, kuidas neid praegu rahastatakse.

Tegevustoetus tuleb projektikonkursilt

SA Noored Kooli, kes sisuliselt on oma igapäevastes tegemistes haridus- ja teadusministeeriumi partner, saab tegevustoetuse hasartmängumaksu nõukogust (HMN). Ühenduse juht Kristi Klaasmägi kirjeldab, et raha saamiseks tuleb igal aastal kirjutada uus projekt, millega kaasneb täismahus aruandlus nagu projektitoetusega ikka.

“Meie koolitusprogrammi arendamise ja parendamise asemel tegelen suure osa ajast sellega, kuidas meile toimimiseks raha tuleb, millisele reale mingi kulutus on kirjutatud ja kas meil järgmise aasta tegevuseks ikka on raha. Tegelikult võiks me tegevustoetust saada ministeeriumilt, sest oleme nendega tihedas koostöös ja toetame üksteist,” räägib Noored Kooli juht. Nii et töös on ühendus ja riik teineteise partnerid, rahaliselt mitte.

Täpselt samal viisil toimetab Eesti Lasterekaste Perede Liit. Liidu president Aage Õunapi sõnul tehakse tihedat koostööd sotsiaalministeeriumiga, kuid rahastus tuleb projektikonkursidelt HMNist. Liit sai riigieelarvest tegevustoetust kuni 2009. aastani, sestsaati HMNi suurprojektide taotlusvoorudest. Raha kasutatakse igapäevaste majandus- ja tööjõukulude katmiseks ning sellest makstakse ka toetust liikmesorganisatsioonidele.

Nii et töös on ühendus ja riik teineteise partnerid, rahaliselt mitte.

“Ministeerium on andnud kahtemoodi signaale – et see on justkui iga-aastane tegevustoetus, aga teisest küljest on see ikkagi projektitoetus,” ütleb Õunap. Loomulikult ei kaasne projektitoetusega jällegi tööraha ja rahastamiskindlus, vaid aeganõudev aruandlus ja närvesööv teadmatuse. Paari aasta eest juhtus ka, et esialgne rahastamisotsus oli 80% väiksem kui eelnenud aastal. Õnneks kõik lahenes.

Katuseraha on viimane võimalus

Muidugi on need lood üsna kaugel sellest, mida rahastamisjuhend saavutada püüab. Segadust tekitab seegi, kui algul öeldakse, et raha justkui pole, ent kui ühendus kurtma läheb, siis see ikkagi leitakse. Küsimus justkui polegi selles, kas raha jagub, vaid kuidas raha nimetatakse. Ehk et tegevustoetuseks ei saa anda, aga

kui te oma tegevuse projektivooru vormite, siis jagub teilegi. Kui te projektivooru ka ei sobi, siis leiame sihtotstarbelise toetuse võimaluse või küsige riigikogust.

Just riigikogust, riigieelarve kolmandalt lugemiselt ehk kurikuulsast katuserahast saab nii mõnigi eestkosteorganisatsioon oma tegevustoetuse. Külaliikumise Kodukant tegevjuht Anneli Kana naerab, et nende tegevustoetus on seal kõrvuti Saku sauna remondiga. “Sisuliselt oleme riigi strateegiline partner, aga lepingut meil selle kohta pole. Näiteks kaasab riik meid eri töörühmadesse, osaleme maaelu ja sisejulgeoleku arengukavade koostamises ja haldusreformi ettevalmistamisel,” loetleb ta põhjuseid, miks kindel tegevustoetus oleks asjakohane.

Ta tunnustab, et praeguse rahastusskeemi järgi ei saa ta millelegi kindel olla. “Esitame taotluse ministeeriumile, kes meile seni tegevustoetust maksis, siis arutatakse ministeeriumi eelarvet ja meie raha arvatakse sealt välja. Järgmine voor on riigikogus, selleks saadame oma rahataotluse fraktsioonide esimeestele, Kodukandi toetusrühmale ja riigikogu esimehele,” kirjeldab ta iga-aastast lobituuri.

Täpselt samal viisil on juba kolm aastat mitmes etapis läbi rääkimas käinud Päästeliit, kes kaitseb vabatahtlike päästjate huve ning teeb igapäevast päästealast koostööd nii siseministeeriumi kui ka päästametiga. Liidu nõukogu liige Toomas Roolaid räägib, et igal aastal alustavad nad suve hakul tegevustoetuse küsimist ministeeriumist ja igal aastal tuleb tegevustoetus lõpuks katuserahast. “Ametnikud üksikult võttes teevad koostööd ja tunnustavad sind partnerina, aga kui sa riigi kui terviku käest tahad raha saada, läheb kõik ennustamatuks. Sest koostöö on sisuline, aga rahastus on poliitiline, ja sa isegi ei tea, kes sellele vee peale tõmbas,” kirjeldab Roolaid tänaseks tavalist olukorda oma eestkosteorganisatsiooni rahastamises.

“Ministeeriumil pole õnnestunud kavandada Kodukandi ja Päästeliidu toetussummasid eelarvesse, toetuse eraldamine katuserahast on hetkel hädaabinõu,” tunnustab Aveli Ainsalu. Tema sõnul ei kahtle

Lasterikaste Perede Liit

Lasterikaste Perede Liit leiab, et lapsed ja pered on õige sihtrühm, keda rahastada, iseasi, kas seda peab tegema nii stressirohkelt nagu praegu.

keegi selles, et katuseraha eest tehakse olulisi ja vajalikke tegevusi. “Põhiprobleem on, et nn katuseraha puhul pole tagatud võrdne ligipääs. Ühendused satuvad või neid lisatakse rahasaajate nimekirja erinevaid meetodeid kasutades,” lisab ta.

Aage Õunap räägib, et mullu pöördus Eesti Lasterikaste Perede Liit riigikogu rahanduskomisjoni poole taotlusega 2014. aasta riigieelarvest toetuse eraldamiseks. “Kuigi lõplik otsus oli seotud rahvasuus tuntud katuserahast toetuse maksimisega, oleme selle otsuse eest tänulikud,” tunnistab ta. Liidule oli see esimene kord nii toetust saada. “Kuigi katuseraha jagamisega kaasneb inimeste kõrgendatud tähelepanu, oleme seisukohal, et lapsed ja pered on õige sihtgrupp, keda toetada. Iseküsimus on see, kas seda peab tegema nii stressirohkelt või oleks lihtsam riigieelarvest igal aastal kindel toetus eraldada,” räägib Õunap.

Katuseraha on kindla korra puudumise tagajärg

Teele Pehk Linnalaborist räägib, et nemad tegutsevad peamiselt projektiraha najal, kuid on KÜSKi toel välja arendanud ka selliseid teenuseid, millega oma-

tulu teenida. Paari aasta eest aga avastas Pehk enesele ootamatult Linnalabori katuseraha saajate hulgast. Mingit taotlust selleks polnud nad teinud, kuigi ühe erakonna esindajad riigikogust olid uurinud, kas Linnalabor soovib, et neid katuseraha nimekirja esitataks.

Aveli Ainsalu räägib, et igal aastal juhtubki, et katuseraha saajate nimekirja satub ühendusi, kellele tuleb toetus üllatusena. “Seda üllatust püütakse võimalikult sihipäraselt kasutada, püüdes aimata riigikogu liikme ootusi,” kirjeldab Ainsalu veidrat olukorda. Ta lisab, et vahel on toetuse eesmärgiks mõni selline tegevus või suuna arendamine, millele organisatsioon pole isegi enne mõelnud, ning see tähendab ühendusele aastaplaanide muutmist. Sest raha ei maksta välja lihtsalt niisama, tulgu või üllatusena. “Toetuste väljamaksmiseks vajatakse ühenduselt põhjalikku taotlust koos tegevuste ja oodatavate tulemustega, mille põhjal sõlmitakse leping, et valvata raha sihipärase kasutamise järel,” kirjeldab Ainsalu protsessi.

“Suures hädas pöördusime aasta hiljem ka sama erakonna poole, kes toona meie eest kostis,” tunnistab Teele Pehk. “See

oli appikarje, me ei jaksanud enam vabatahtlikku tööd teha. Kaasa läks põhjalik motivatsioonikiri aasta plaanidega ja nad tegid riigikogule ka ettepaneku, kuid raha me seekord ei saanud,” meenutab ta.

Hoolimata nõrkusehetkel tehtud appikarjest ei poolda Pehk tegelikult katuseraha, sest läbipaistvuse huvides peaksid raha saamise põhimõtted olema enne jagamist kokku lepitud.

Inimõiguste keskuse juht Kari Käsper leiab lausa, et sel moel tulnud rahast tekib mainele suurem kahju, kui oleks kasu, mida toetusega saaks ühe aastaga ära teha. “Kui see meile sedasi ootamatult tuleks, siis ehk paluksime teha mingi konkursi või võtaks ja jagaks selle ise stipendiumideks laiali. Katuseraha asi pole õige, eriti inimõigusorganisatsioonide puhul. Ma saan aru, et see on ülemaailmne praktika ja võib-olla koolikatuste jaoks see ongi mõistlik meetod, aga huvikaitsjaid ja valvekoeri nii rahastada pole mõttekas, ei organisatsioonide endi jaoks ega raha mõistliku kasutamise mõttes,” räägib Kari Käsper.

Siseministeeriumi peaspetsialist siseturvalisuse valdkonnas Eimar Veldre ütleb selle rahaallika kohta lihtsalt: raha on riigieelarves ja tema jaoks ametnikuna pole suurt vahet, kas otsus tehakse ministeeriumis eelarveläbirääkimisel või riigikogus. Ta leiab, et kui avalikku konkurssi ka pole, aga on silmanähtavad partnerid, kelle kõrval samas ei välistata teisi, pole selles midagi valesti. “Kui tegijaid tuleb juurde, siis neid kaasatakse ka, kuid kui teisi praegu pole, siis moe pärast pole ka mõtet konkursi teha,” ütleb Veldre.

Samas on ta nõus, et selgus kaob nii ära – raha on küll sama, aga otsustamise koht ja viis on uued ning läbirääkijate ring teine. “Osa partnereist saab oma summa ministeeriumide eelarveläbirääkimiste käigus, aga osa eest seismine ei anna tulemust. Kui sellel tasemel kokkulepet ei sünni, siis järgmine võimalus ongi riigikogu. Sinna läheb väga erinevaid asju, ka sisult häid asju. Aga jaotamisviis on läbipaistmatu ja jätab halva mulje,” võtab Veldre lühidalt kokku katuseraha olemuse. Ta ütleb ka välja, et see on ühtsetel põhimõtetel toimiva vabaihenduste toetamise korra puudumise otsene tagajärg. “Jah, meil on hea juhendmaterjal, aga see pole rakendunud ja tuleb palju vaeva näha, et see juhtuks,” nendib ametnik.

Veldre julgustab ühendusi ise juhene-

di järgimist nõudma – öeldagu avaliku sektori partneritele selgelt välja, et seame oma suhted sisse juhendi järgi. Toomas Roolaid aga kinnitab, et just nii ta ongi teinud. “Ministeeriumis on kolm aastat laual olnud lubadus: te olete meie strateegiline partner. Oleme tõesti kogu aeg kaasaatud. Ja meie oleme väga selgelt öelnud, et meil on vaja mitme aasta tegevustoetuse raha,” ütleb Roolaid, olles seega näiteks, kus ühendus võib ju juhendi järgi rahastamist küsida, kuid see ei tähenda, et nii ka juhtub.

Ühe põhjendusena on ühendustele öeldud, et ministeerium ei saa võtta mitmeaastaseid kohustusi. Samas, autosid liisides see probleemiks ju pole. Seesama juhendmaterjal lubab ka vabaühenduste tegevustoetust plaanida pikemaks kui üheks aastaks.

Riigi rahastamatus annab sõltumatus

Ehkki sellest valju häälega ei räägita, tunnevad ühendused ikka, et selline sõltuvus aasta lõpus tulevatest otsustest ei luba neil aasta esimesel kolmveerandil kritiseerida seda, mis kritiseerimist vajaks. Kommi saavad ju ainult head lapsed, ja nii võib juhtuda, et igaks juhaks hoitakse suu lukus ka partnerina, ka siis, kui riigi pool vabaühenduselt mingil teemal eksperdiarvamust ootab ja see arvamus oleks kriitiline. Mõni on ka otse ministeeriumist kuulnud: “Miks me peaksime toetama enda kritiseerimist ja meie omast erinevate seisukohtade propageerimist?”

Konkreetselt näite inimõiguste keskuse tööst toob Kari Käsper: keskus pakub õigusnõustamist varjupaiga taotlejatele, vajadusel esindatakse pagulasi ka kohtus politsei- ja piirivalveametiga vastu. “Siseministeeriumi haldusalas tegutsev amet vaidleb kohtus keskusega, keda rahastab siseministeerium. Kui oleme liiga palju välja öelnud ja kriitilised olnud, siis on mõista antud, et kohtuvaidluse mõlemat poolt rahastab sama asutus,” ütleb Kari.

Toomas Roolaid kirjeldab veel, kuidas võib ministeeriumiga partnerina vastuollu minna: “Kui eestkosteorganisatsioonil on valida oma liikmete ja riigi heaolu vahel, siis see abstraktne riik kaotab. Näiteks kui riik teeb midagi, mis meie meelest halvendab meie võimet päästa inimesi, siis me hakkame selle vastu võitlema.” Kui aga riik on andnud tegevustoetust ning

ei oota selle eest mitte partnerlust, vaid allumist, on rahastaja häiritud, miks suur osa tema raha eest palgatud tegevjuhi ajast ei lähe enam kokkulepitud eesmärkide nimel töötamiseks, vaid ühenduse liikmete eest kostmiseks ja võib-olla lausa rahastaja vastu töötamiseks. Seetõttu ei saa eestkosteorganisatsioon tagada, et kahe aasta pärast tema eesmärgid võrreldes ministeeriumi omadega ei muutu.

Siin on ka põhjus, miks inimõiguste keskus eelistab toimetada annetuste, mit-

Mõni on ka otse ministeeriumist kuulnud: “Miks me peaksime toetama enda kritiseerimist ja meie omast erinevate seisukohtade propageerimist?”

te riigi raha toel. Tõsi, varem sai keskus riigilt tegevustoetust, täitsa suure summa, kuid tänaseks on sellest järel ümmargune null. “Ministeeriumis korraldati asjad ümber,” kehitab Kari Käsper õlgu, kuid lisab selgituseks: “Meile see ei meeldinudki, sest raha tuli konkursita. Tegevustoetus peaks olema antud võimalikult läbipaistvalt, eriti inimõigusorganisatsioonile, kes peaks täitma valvekoera funktsiooni. Kui raha antakse läbipaistmatult või poliitiliste ootustega, siis muudab see valvekoera funktsiooni mõttetuks.”

Olgu täpsustatud, et poliitiliselt ei kalluta organisatsiooni mitte tõik, et riik teda rahastab, vaid see, kui seda tehakse läbipaistmatult. “Kui raha jagamise otsuseid ei tee mitte poliitikud, vaid eksperdid vastavalt kindlatele kriteeriumidele ja avaliku konkursiga, siis on riigi rahastusel töötamine okei,” selgitab Käsper.

Eimar Veldre siseministeeriumist leiab, et rahastajale vastuvaidlemine on julguse küsimus. “Minu jaoks on see partner ohtlik, kes ei julge su vastu aus olla,” ütleb ta ja lisab, et ühingud vastutavad oma liikmete ees ega peaks tegema kompromissi või midagi ütlemata jätma. “Läbirääkimisel ei peaks valima raha ja oma huvigrupi vahel. See on väga halb praktika, mis tuleks välja tuua,” julgustab ametnik sellistest olukordadest avalikult rääkima. “See on ebaõiglus, kui keegi on saanud vähem raha, kuna julges oma ülesannet hästi teha,” lisab ta.

Pole kindlust, pole elujõudu

Aage Õunap ütleb välja oma seisukoha: suured eestkosteorganisatsioonid vajavad igapäevaseks tegutsemiseks tegevustoetust. “Sellest on räägitud ka erinevatel tasanditel, kuid tänaseks pole ükski laste ja perede eest seisev organisatsioon ministeeriumi eelarvereaal. Nad kõik taotlevad raha HMNi kaudu ja konkureerivad projektidega omavahel,” tõdeb lasterikaste perede eest kostja.

Ennustamatu rahastamise üks suurimaid miinuseid ühenduste jaoks on jätkusuutmatuse. Nad ei saa teha pikaajalisi töölepinguid, kuna tegevustoetust – olgu

Soovitused juhendi pärisellu toomiseks

Eimar Veldre soovib, mis aitaks rahastamise juhendit paberilt pärisellu tuua.

- 1. Porgandiga lähenemine.** Kiitkem neid, kes juhendit juba rakendavad. Näiteks Kodukandi valimine valitsuse vabatahtliku tegevuse arendamise partneriks: toimus avalik konkurss, oli valikuvõimalus, leiti strateegiline partner konkreetses tegevuses.
- 2. Ühingud nõuavad.** Kui taotlete ministeeriumilt raha, et olla poliitika kujundamise ja elluviimise partner, siis rõhge rahastamise juhendile: “Soovime läbi rääkida ja kokkuleppele jõuda, lähtudes nendest põhimõtetest.”
- 3. Toogem välja halvad näited.** Riigikogule peab ka eelarve osas otsustamisvabadust jääma, aga otsuseid ja valikuid peaks selgelt põhjendama. See on ju puhas rõõm, kui ressursid tulevad, aga ebaselged etapid ses protsessis ei tee õnnelikuks.
- 4. Kui koostöö veab ikkagi viltu,** ükskõik kummal poolel töötad, küsi abi EKAKi järelevalve töörühmalt (loe lk 6–7).

Ühenduste rahastamise juhendmaterjali leiad aadressilt www.siseministeerium.ee/public/juhendmaterjal13032013.pdf.

Vabatahtlikud päästjad on riigile väärt partner, kuid päästjate eest seisval Päästeliidul kulub partnerilt rahalise toe saamiseks häirivalt palju aega ja närve.

Päästeliit

katuserahast või ministeeriumi eelarve-realt – makstakse vaid aastaks korraga.

“Me tahame, et vabaihendused plaaniksid oma tegevusega pikaajalist mõju, kuid teisalt sõltuvad nad poliitilisest rahastusest, mis võib ära kukkuda,” sõnastab Kari Käsper vastuolu. “Riik väldib strateegilise partnerluse lepingu sõlmimist, ta justkui paaniliselt kardaks, et me tahame neile sulgi teha ja homsel päeval ära kaduda, aga samas ta kutsubki seda esile,” tõdeb Toomas Roolaid.

Eimar Veldre sõnul on siseministeeriumis mõeldud partneritega pikaajalisemate lepingute sõlmimise peale küll, kuid praegu neid ei ole. Ta leiab samuti, et ühingu võiks ikka toimimiskindlus olla, samuti pikemad lepingud partnerluse rahastamiseks.

Kaheteist kuu raha saab kasutada vaid kaheksa kuud

Lisaks nimetavad nii Anneli Kana Kodukandist kui Toomas Roolaid Päästeliidust, et kui rahastusotsus aasta lõpus ka tehakse, siis tegelikult laekub see ühingu kontole heal juhul kevadel, aga võib-olla alles suvel. Kas riik oma tegevustoetuse eest siis esimeses kvartalis koostööd ei oota, tööühmadesse ei kutsu? Kutsub, muidugi kutsub, kuid palka ühendused oma inimestele maksta ei saa, sest raha ju pole, isegi kui rahastusotsus tehti. Teele Pehk meenutab,

et tol aastal, kui Linnalabor katuserahast aastaks toetust sai, jäi osa tegevusi üldse tegemata, kuna lepingu sõlmimine ministeeriumiga võttis pool aastat aega.

Aveli Ainsalu tunnistab, et toetuste laekumine võtab tõesti aega, kuid kulud loetakse abikõlblikuks alates aasta algusest. “See on organisatsiooni tegevjuhi ja raamatupidaja nuputamise, kuidas numbrid klappima saada, kui kulusid on enne toetuste laekumist,” ütleb ametnik. “Rahastamise korrastamise juhend soovib tegelikult, et tegevustoetuse lepingud oleks mitmeaastased ja seda just selleks, et jääks ära see palkade pusle kokku panemine, millele organisatsioon kulutab palju aega ja vaeva,” lisab ta ja tõdeb, et siimaani pole ka regionaalministri valitsemisalas arengukava vahenditest mitmeaastaseid lepinguid sõlmitud.

Raha saab aga kasutada ainult detsembrikuuni. “Raha ülejäämine näitab, et sa pole võimeline seda administreerima. Keegi ei mäleta enam, et sa said raha käte alles aprillikuus ja see pidi sisaldama 12 kuu palka,” kirjeldab Roolaid vastuolu. Niisiis peavad ühenduse juht ja raamatupidaja leiutama seaduslikke viise, kuidas leida palgaraha ka aasta esimesteks kuudeks, samas kulutades kaheksa kuuga ära aastaks mõeldud toetuse.

Suuremad ühendused on suutnud ise

tekitada puhverraha, kuid olemasolev süsteem ei taga püsivat rahastust neile, kes tegelikult igal aastal moel või teisel toetust saavad. “Minu meelest on täielik jama ka ministeeriumi soovitus, et tehke KÜSKI projekte, et teil oleks vaherahastus. KÜSKI projektid pole mõeldud likviidsusprobleemide lahendamiseks,” ütleb Roolaid.

“Jaanuar on rahulik aeg, töötatakse poole kohaga, rohkem pole võimalik,” reedab Anneli Kana, kuidas Kodukandis palgarahata toime tullakse. Üldiselt on ta seda meelt, et ühendused peaksid rohkem mõtlema omatulu teenimisele – juba seepärast, et pärast 2020. aastast võivad euroraha kraanid kinni minna. “Palju vinkeid külamaju on ehitatud, millega pole midagi peale hakata. Peame investeerima äriplaanidesse ja kestlikkusse, külaelu ei saa edendada ainult projektiraha või vabatahtliku tööga,” võtab Kana kokku tegelikult mitte ainult külaude probleemi.

Omatulu tekitab uusi pingeid

“Projektivoorud käivad ikkagi ehku peale ja see pole jätkusuutlik rahastus,” tõdeb ka Teele Pehk. Ta lisab, et omatulu teenimine on hädavajalik juba seepärast, et vahel tuleb ka projekti kulusid esmalt ise katta ning projektiraha tasub need alles tagantjärele; osa projektidest eeldab ka

omaosalust, mida väiksematel ühendustel pole kusagilt võtta.

Kusagilt ju ometi võtate? Jaa, ühe projekti katteks oli kolmveerand aastat Pehki isiklik raha, mis tal korterimüügist oli tekkinud. Anneli Kana meenutab lugu, kus külamaja ehitamise projekti äratemiseks olid kolme külainimese kodud pangale eralaenu tagatiseks – projektiraha saadi kätte siis, kui hoone valmis ja kasutuslubagi käes. “Tegutseme entusiastmist, kuid elame elukaaslaste rahakoti peal,” naerab Teele Pehk. Ta pakub välja, et vajaliku puhverraha saamiseks võiks ühenduste jaoks olla oma „Kredex”.

Toomas Roolaid leiab juba, et tegevustoetuse väljaajamises on nii palju arutat lisatööd ja ebamäärasust, et parem olekski oma tulud ise teenida. Ta tunnistab samas, et omatuluga kaasneb nii risk kui ka töö ning ühing võib kaotada võime teha eestkostet, mida on oma liikmetele lubanud. “Sellepärast peaks riik maksma selle osa tööst kinni,” tõdeb ta.

Lisaks võib omatulu tuua probleeme ühingu sees. Roolaid fantaseerib pisut: Päästeliit leiab mingi toote või teenuse, mida müüa, võtab tööle müügiinimese, kes teenib müügitulu pealt. “Kui siis liikmed leiavad majandusaasta aruandest, et mingi müügiinimene teenib meil 2000 eurot kuus – sest ta müüb hästi ja teenib Päästeliidule 40 000 eurot, mille eest makstakse tegevjuhi palka –, siis tuleb mäss. Meie liikmed ei saa sellest aru,” räägib Toomas Roolaid.

Ideaalses maailmas

Aage Öunapi ettekujutus ideaalsest rahastamisest on selline: riigilt tulev tegevustoetus katab organisatsiooni igapäevased kulud ning uute tegevuste väljatöötamiseks vajaminevate inimeste panuse. Samas uute ideede elluviimiseks vajaminev taotletakse projektikonkurssidelt.

Anneli Kana usub, et hea lahendus oleks strateegilise partneri leping vähemalt valitsemisperioodiks. See hõlmaks neid tegevusi, mida riik partnerilt saada soovib: uuringud, võrgustiku tugevdamine, info kogumine ja levitamine. Selline leping paneb organisatsioonile kohustuse olla kestlik ja on seega riigile tagatiseks, et vabaühendus partneriks jääb – praegu ei takista miski neil ütlema, et me nüüd rohkem ei viitsi ja läheme laiali.

Eimar Veldre hinnangul on mõistlik

leppida ministriumidel oma partnerühendustega kokku 3–5 aasta perspektiivis, nii et sisulised koostöö- ja ka rahastuskokkulepped on olemas. Igal aastal räägitaks läbi konkreetsemad ülesanded koos vajalike summadega.

Toomas Roolaid on ideaali kirjeldamisel ettevaatlik ja eelistab, et iga olukorda vaadataks eraldi, strateegiline partnerlus põhineb koostööl ja usaldusel ning rahastamise juhend on pigem avatud tekst, mitte aktiivsed vormitud reegel. Tema ideaal polegi rahastamise skeemis, vaid suhtumises: “Ma tahan, et saadaks ükskord aru, et sul on partner ja sa ei juhi teda, vaid arvestad temaga. Mõnikord see tähendab, et partner vaidleb sinuga, sest ta on ka esindusorganisatsioon ja seisab oma liikmete eest.”

Avaliku huvi valem nõuab kõigi võimalike huvide kogumist ja suurima ühisosa kaalumist avatud arutelus.

Kari Käsperi meelest oleks ideaalne olukord, kus mingi osa rahast tuleks võimalikult paljude eraisikute väikestest, aga igakuistest annetustest, teine osa riigilt partnerluse eest – riigiga suhtlemiseks, õigusaktide kommenteerimiseks, töörühmade osalemiseks. Kolmas allikas ehk projektiraha oleks ühingu enda valitud lisategevusteks. See koht aga, kus ministriumide eraldatud tegevustoetusi jagatakse, peaks Käsperi sõnul olema KÜSK, kus otsuseid teevad eksperdid, mitte poliitikud. “Meie partnerlus ei ole konkreetse ministriumiga, vaid riigiga laiemalt,

sest inimõigused on läbiv teema,” toob ta ühe põhjuse, miks ministriumide ülene toetuse jagaja on parem. “Võimalikud toimivad ja plaanitud partnerlussuhted konkreetsete ministriumidega võiks olla üks, ent mitte ainus kriteerium, mille alusel valik tehakse,” selgitab Käsper.

“Kodanikuühiskonna arengukava tehakse 4–5 aastaks ja strateegilistel partneritel, kes aitavad seda ellu viia, peaks muidugi olema kindlus toetusest. Peaks olema mitmeaastane raamleping, milles igal aastal uuendatakse eesmärgi, oodatavaid tulemusi ja summat,” kirjeldab ilusat ideaali Aveli Ainsalu. Millal me selleni jõuame? Ainsalu räägib vastuseks, et rahastamise juhendmaterjal ja koolitused on olnud abiks paljudele ja selle põhjal on viidud rahastamiskordadesse sisse olulisi muudatusi ja liigutud senisest läbipaistvama ja tulemuslikuma rahastamise poole. Samuti pidi Ainsalu sõnul regionaalministri valitsemisala aasta lõpus hakkama “tibusid lugema” ehk juhendi rakendamist jälgima. Värskelt vahetunud valitsuse valguses pole aga teada, mis aasta lõpp tegelikult toob, kuna regionaalministrit polegi.

Ainsalu tunnistab ka seda, et muudatuste aluseks on juhtkonna toetus. “Mitu ministriumi on juba ühtlustanud oma rahastamise korra juhendmaterjaliga, mitmel on see töö veel ees,” kinnitab ta. Kuna aga ükski töö ei tee end ise, palusid regionaalministri valitsemisala rahastamise valvurid ministriumide kantsleritel plaanida ametnikele eraldi aeg olemasoleva rahastamise korra ühtlustamiseks juhendi põhimõtetega.

* Vahetult enne ajakirja ilmumist kadus regionaalministri valitsemisala. Loodetavasti tutvustamine ja teavitamine siiski jätkub.

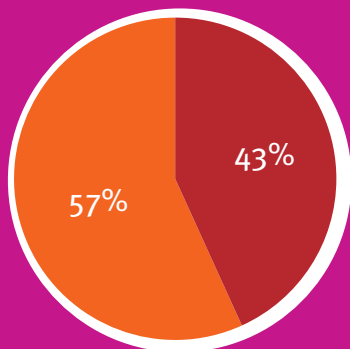
Aveli Ainsalu: kuidas saadakse strateegiliseks partneriks

Partnerluse aluseks on ministriumi ja vabaühenduse koostöösuhted, kus panustatakse ühiselt valdkonna arendamise, poliitika väljatöötamise või selle elluviimise. Alustada võiks kaasatavana, panustades nii poliitika kujundamise või selle elluviimise.

Näiteks otsisime avaliku konkursiga vabatahtliku tegevuse valdkonna strateegilist partnerit. Meile laekus viis taotlust, kus organisatsioonid kirjeldasid oma senist panust vabatahtliku tegevuse valdkonna arendamise ja võimalikku rolli ministriumi strateegilise partnerina. Valisime välja Kodukandi ja soovijate hulk näitab, et ühendustel on koostöösoov olemas.

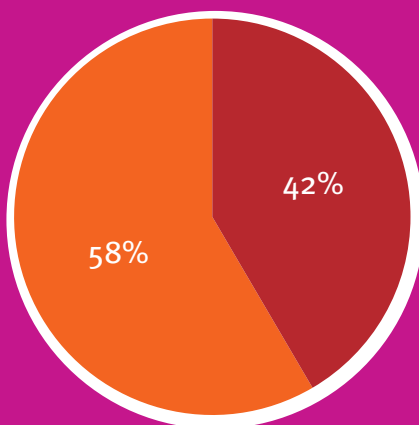
Sellisel konkursil osalejatelt eeldame, et varem on selle valdkonnaga juba tegeldud, mitte et raha pärast painutatakse oma tegevust ministriumile sobivaks.

Annetused 2011-2013 (andmed ei sisalda annetusi erakondadele)

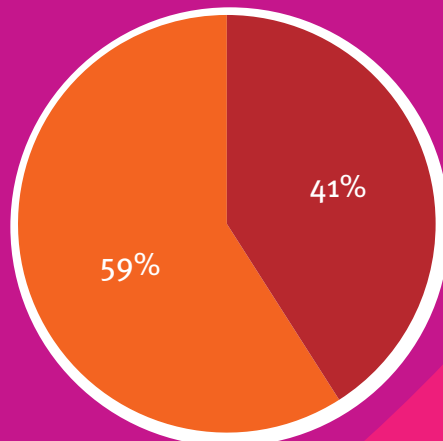
2011

Erasisikud 5 786 669 €
 Juriidilised isikud 7 605 013 €
 KOKKU 13 391 682 €

2012

Erasisikud 6 844 820 €
 Juriidilised isikud 9 624 219 €
 KOKKU 16 469 039 €

2013

Erasisikud 7 105 820 €
 Juriidilised isikud 10 243 745 €
 KOKKU 17 349 565 €

Võru valla eelarve 2013 →
 5 377 153 €

Haapsalu linna eelarve 2013 →
 10 782 960 €

Tartu linna eelarve 2013 →
 135 110 632 €

Rae valla eelarve 2013 →
 20 508 623 €

Ühe isiku annetused aasta jooksul (andmed ei sisalda annetusi erakondadele)

Erasisikud

2011
 127 823 €

2012
 46 000 €

2013
 82 400 €

Korter Kadriorus
 kolm tuba, uus maja
 159 200

Cessna 400
 ühemootoriline eralennuk
 450 000 €

Juriidilised isikud

2011
 563 404 €

2012
 1 485 621 €

2013
 2 741 214 €

Toyota Land Cruiser 150
 Executive
 52 690 €

George Soros

ja Eesti ühiskond

Veerandsaja aasta eest, kommunismi kokku variseses võttis ungari juurtega investor George Soros Ida-Euroopa riikide ühiskondade avanemise ja elu ülesehitamise oma südameasjaks.

Andrew Kelly | REUTERS/SCANPIX

Soros on selgitanud: “Just Eesti-sugustes riikides oli selgelt tunda, et olukord oli küps avatud ühiskonna ideede ja tegevuste edendamiseks. See tähendas teeasumist ühiskonda, kus kõigil on vabadus jääda eriarvamusele ning õigusriik võimaldab erinevate arusaamade ja huvidega inimestel rahulikult koos elada.” Tema sõnul oli ainumõistlik, et demokraatia ehitamiseks läheb vaja välisabi, ning seda ta Eestis loodud Avatud Eesti Fondi (AEF) kaudu andma asuski.

George Sorose annetatud raha eest lõi AEF tudengitele, teadlastele ja poliitikas osalejatele vahetusprogramme, et nad saaksid välismaal õppida ja kolleegidega kohtuda. Eestisse loodi riigi esimene internetiühendus ja avati ridamisi avalikke

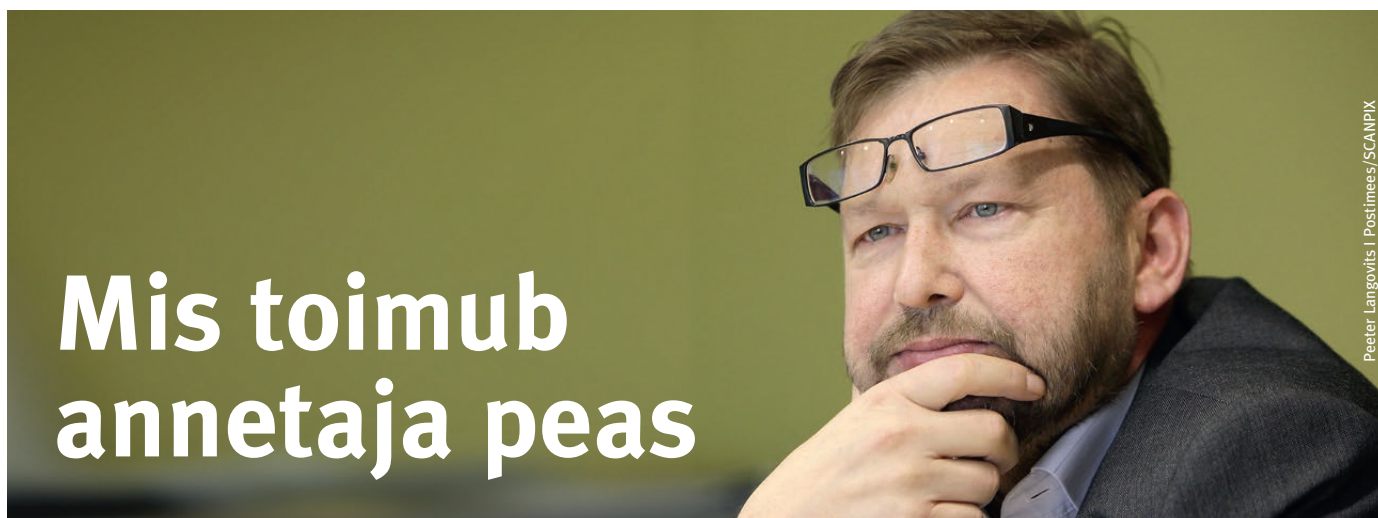
internetipunkte – see oli e-demokraatia sünnihetk. Ilmavalgust nägid filosoofiliste tõlkeraamatute sari “Avatud Eesti raamat” ja Kaasaegse Kunsti Eesti Keskus. Toetati rahvatervise kaasajastamist, suurendati teadlikkust HIVist, narkomaaniast, tuberkuloosist vanglates; politseinikke õpetati märkama koduvägivalda ja selle vastu midagi ette võtma. Fondist said tuge Eesti esimesed õpilasfirmad ja koolilehed, sündis Eesti Väitlusselts.

Sorose panus Eesti vabakonna arengusse on olnud mõõtmatu. Tema toel on sündinud vabaiühenduste liit EMSL ja poliitikauuringute keskus Praxis ning tegutseb mitu eestkosteorganisatsiooni. Alates kodanikuühiskonna manifestist 2007. aastal on soositud vabaiühenduste aktiivset

osalemist päevapoliitikas ja seadusloomes, viimaste näidetena Rahvakogu arutelu-päev ja Paide Arvamusfestival.

Ligi veerandsaja aasta jooksul on George Soros toetanud Eesti ühiskonda 39 miljoni euroga (enam kui 600 miljoni krooniga). “Kuigi AEF on aidanud ja aitab edaspidigi luua ja tugevdada vabaiühendusi ja avatud ühiskonnale omaseid käitumisnorme, ei ole väljakutsed ammendatud. Sotsiaalse võrdõiguslikkuse laiemaid probleeme pole me veel täielikult lahendanud. Kui Eesti tahab jätkata oma teed avatud ühiskonnana, tuleb jätkata ka pingutusi kõigile ühiskonnagruppidele võrdsete võimaluste ja heaolu loomiseks,” on Soros öelnud.

ANDRI MAIMETS, AEF

Peeter Langovits | Postimees/SCANPIX

Mis toimub annetaja peas

Iga annetaja tahab maailmas midagi paremaks muuta, ning see on juba maitse asi, kui globaalselt või lokaalselt tegutsemist toetatakse. Enamasti on nii, et suured asjad jõuavad tulemuseni hiljem ja väikesed asjad rutem, ning tavaliselt on väikeste asjade puhul lihtsam tulemusi saavutada kui suurtes ettevõtmistes.

Kuid see ei ole siiski ainuke loogika, millest annetajad lähtuvad. Ise olen mõelnud oma võimaluste piiratusel. Nälgijaid on maailmas väga palju ja nende toitmine pole ka Bill Gatesile jõukohane. Ka pole tänases Eestis ükski eraisik võimeline võistleva riigi ega kohalike omavalitsustega. Nii ei tundu nende tegematajätmist lappimine mulle hea mõttena. Seetõttu eelistan selliseid projekte, kus näljasele antakse kala

asemel õng. Paraku pole alati lihtne leida selliseid ettevõtmisi, kus saavutatakse püsiv muutus. Otsuse langetamisele aitab kaasa ka tulu-kulusuhte kaalumine, mis on kahtlemata samuti trikikas tegevus, sest tulu ei saa enamasti rahas mõõta.

Minu praegune lemmikprojekt on Põltsamaa Ühisgümnaasiumi Toetusfond. Enamik meie heategevusfonde tegutseb “raha sisse – raha välja” mudeli alusel. Tulemust nähakse siin ruttu, kuid elujõulisus sõltub mitmest asjast. PÜG TF seevastu kujutab endast põhikapitali (ingl k *endowment*), mille varasid investeeritakse, ning kooli heaks kasutatakse vaid osa saadud tulust. Nii suureneb tasapisi, kuid kindlalt põhikapital ja koos sellega kasvavad ka kooli heaks eraldatavad summad. Võib öelda, et tegemist on tõelise

sajandi projektiga. Kui praegu on fondi võimekus toetusi jagada pisitilluke, siis aastakümnete pärast on pilt teine.

Annetajaid võib vihastada mitmel viisil, kuid üks ebameeldivamaid on unustada pärast raha kättesaamist annetaja täiesti ära. Peaks olema iseenesestmõistetav teavitada annetajaid ka seatud eesmärgi (korraldatav üritus, kingituste ja toetuste jagamine jne) saavutamisest. Võib-olla on korraldajatel palju tegemist ja nad ise oma töös sees olles peavad sündmuse toimumisest teadmist iseenesestmõistetavaks. Tegelikult pole see tihti sugugi niimoodi ja selliselt võib raha andjal kogu ettevõtmisest lõpuks ikkagi halb maitse suhu jääda.

HELDUR MEERITS, investor

Aino Järvesoo annetas rahva püsimiseks

Andrus Esko | Õhtuleht/SCANPIX

Eesti üks suuremaid era-annetajaid Aino Järvesoo piirdus paguluses elades peamiselt eesti kultuuri tutvustamisega, kuid pärast Eestisse naasmist alustas ulatuslikku, kolossaalset, enneolematut ja seni kordumatut annetamist. Raha selleks pärines proua enda teenistusest USAs ja sellelt teenitud intressidest.

Ühes 91 aasta vanusel antud intervjuus ütles Järvesoo, et ta oli oma mõtetes paika pannud ühe summa, mis tahab Eesti heaks annetada, ning tolleks hetkeks oli kulutatud pool sellest. Numbreid ta ei avalikustanud, kuid interneti andmetel ehitas ta spetsiaalselt eestlastele mõeldes Harkujärvele luteri kiriku; lõi nelja miljoni krooniga Tartu Ülikooli juurde fondi, et aidata kaasa Eesti

rahvastiku ja tema tervisliku seisundi taastamisele; annetas lastetute perede kunstviljastamise projekti kolm miljonit krooni; kolm aastat kestnud kampaania “Igale lapsele 1000 krooni” läks Järvesoole maksma ligi miljon krooni. Just lapsed ja Eesti rahva püsijäämine olid tema suurimad südameasjad ning kõik ta annetamised moel või teisel sellega seotud. Järvesoo ise unistas noorest peast kaheksast lapsest – kõik tüdrukud! –, kuid ei saanud ühtegi.

“Aino Järvesoo testamendi täitja Olev Saksa sõnul annetas Järvesoo heategevaks otstarbeks paarkümmend miljonit krooni,” seisab Vikipeedias.

MARI ÖÖ SARV

Olga Kistler-Ritso

annetas okupatsioonide muuseumi

Okupatsioonide muuseum on Eestis ainulaadne, kuna esiteks on see valminud ainult annetuste toel ja teiseks on see esimene spetsiaalselt muuseumiks ehitatud maja.

Muuseumi asutaja Olga Kistler-Ritso oli 1944. aastal Eestist põgenenud tohter, kes seitsmekümnendatel hakkas taas kodumaad külastama ning üheksakümnendatel soovis Eesti heaks midagi ära teha. Nii sündis 1998. aastal Kistler-Ritso Sihtasutus Eesti lähiajaloo uurimiseks ja idee asutada okupatsioonide muuseum.

Muuseumi direktori Kadri Viirese sõnul muid rahalisi annetusi ei kogutud, küll aga annetasid inimesed kogusse esemeid ja dokumente, millel on kultuurilooliselt hindamatu väärtus, ning Kaitseliit eraldas

kasutuslepingu alusel maa. Niisiis, rahalise annetuse tegi proua Olga Kistler-Ritso üksinda, 1998.–2003. aastani kokku 2,5 miljonit eurot. Sellest jätkus arhitektuurikonkursiks, projektiks, ehituseks ja sisekujunduseks ning püsiekspositsiooni sisuks.

Aga miks? Kadri Viires rõhutab, et inimesi on siin mängus ikka rohkem kui vaid rahastaja. “Esiteks võimaldas Olga Kistler-Ritso ja tema abikaasa elujärg seda teha. Teiseks oli neil soov osaleda Eesti kultuuri arendamises ja kolmandaks kohtusid Eesti muuseumisooj ja võimalik rahastaja,” räägib Viires.

Alates 2003. aastast on eraannetuse toel rajatud okupatsioonide muuseum 100% riiklikult sihtfinantseeritav, lisaks teenitakse omatulu, mille eest saab ukseid avatud

hoida. Regulaarset sihtasutuse toetust muuseumil enam ei ole.

MARI ÖÖ SARV

Randpalud annetasid haigetele lastele

Mullu sügisel aastal sai Tallinna Lastehaigla Toetusfondilt Eesti vabakonna viimaste aastate suurima eraannetuse, ligi 600 000 eurot. Heldeks annetajaks oli oma testamendiga väliseesti abielupaar, meie seast mõne aasta eest lahkunud Inna ja Aadu Randpalu.

Aadu Randpalu töötas Kanadas 26 aastat insenerifirmas, tema nimel on näiteks neli leiutist ja üks patent paberimasinate alal, mis tagasid korraliku sissetuleku. Randpalud olid ka aktiivsed kogukonnategelased, lüües kaasa Montreali Eesti Seltsis, koguduse nõukogus, pensionäride klubis ja laulukooris.

Nende kokkupuude Tallinna lastehaiglagaga algas 1999. aastal. Juba eluajal annetasid nad toetusfondile 83 000 eurot ning innustasid annetama ka teisi Kanada eestlasi. Testamendiga ei seatud fondile päranduse kasutamiseks muid piiranguid, kui et see peab minema

haigete laste jaoks. Fondi nõukogu otsusega pandi toetussumma ootama mõnd suurt ja eriti vajalikku projekti, milleks võib saada lastehaigla juurde

rajatava perinataalkeskuse sisustamine vajaliku aparatuuriga.

URMO KÜBAR

Alternatiivrahadest

- Paide Paist kuni krüptorahadeni

Raha pole ainult see, mida valuutavahetuspunktis eurode eest osta saab, vaid ka toidupoe boonuspunktid ja vabakonna intellektuaalne kapital, kirjutavad **KRISTJAN JANSEN** ja **HENRI LAUPMAA**.

Alexander Kirich | Dreamstime.com

Küsimus “Mis on raha?” tundub kohatu ja vastus enesestmõistetav. Loomulikult kasutame kõik raha ja mõõdame asju selles, aga kuidas raha tekib, miks ta väärtuse omandab ning mis laadi rahasüsteeme maailmas olemas,

on täiesti adekvaatsed küsimused. Oleme lihtsalt rahaga nii harjunud, et neile asjadele suurt ei mõtle.

Kui väga laialt defineerida, siis on raha ühiskondlik kokkulepe kasutada mingit objekti vahetusväärtusena. Pealiskaudsel

vaatlemisel tundub, et kõik maailmas kasutatavad rahasüsteemid on kas riiklikult kehtestatud nagu Inglise nael või rahvusvaheliste organisatsioonide loodud nagu euro. Kuid maailm on märksa kirjum. Riiklike rahade kõrval, mida emiteerivad keskpangad, on hulk erinevate huvigruppide loodud alternatiivraha süsteeme.

Kes tekitavad alternatiivrahasid?

Emiteerijate järgi saab alternatiivrahad jagada neljaks.

1. Kommertssektor. Kasumit taotlevad ettevõtted võivad alternatiivrahasüsteeme kasutada kahel moel, kas osaledes barterkaubanduse võrgustikus või luues ise alternatiivrahasid, peamiselt kliendilojaalsussüsteeme: lennumiile, ostupunkte vms. Üheks tuntuimaks kommertseesmärkidel toimivaks alternatiivrahasüsteemiks on WIR ehk vastastikune majandusring (Wirtschaftsring-Genossenschaft), Šveitsis tegutsev äril-ärile-võrgustik, mittetulunduspank väikeste ja keskmiste firmade vaheliseks arveldamiseks.

2. IT-sektor on uus ja väga kiiresti arenev alternatiivraha loojate grupp, mis koosneb visionääridest, IT-spetsialistidest, programmeerijatest jne. IT-alternatiivraha maailm on väga mitmekesine, rahaloojaid motiveerivad vaimustus uute väärtusvahetussüsteemide tehnoloogilistest võimalustest ja püüd raputada konservatiivset finants- ja pangandussüsteemi. Tuntuim IT-sektorist väljakasvanud alternatiivraha on Bitcoin, sellest on edasi arendatud nt Litecoin, Auroracoin ja Ripple.

3. Vabasektor. Siia alla kuuluvad erinevad mõttekojad, ühendused ja muud vabakonna ettevõtted. Nende motivatsioon on maailmaparanduslik ning vaade pikaajaline, eesmärgiks sügavamad sotsiaalsed ja majanduslikud muutused. Nimetatud ettevõtteid on tugevalt võrgustunud ning toetuvad aktiivsele teadmusvahendusele. Neil on palju intellektuaalset kapitali kogemuse ja teadmistena, mida saab eksportida ka teistesse maadesse, kuid suhteliselt vähe finantskapitali projektide elluviimiseks - seda aitavad teha välisannetused.

4. Rohujuure liikumised. Kohalike aktivistide loodud informaalset rahasüsteemid põhinevad vaba-tahtlikkusel ja “teeme-ära”-vaimul. Süsteemide käivitajate motivatsiooniks on tugevdada kohalikku kogukonda või soov leida alternatiivseid majanduskorralduse viise ja katsetada neid praktikas. Tavaliselt toetutakse karismaatilisele liidrile, sotsiaalset kapitali on rohkelt, kuid finantsi väga vähe.

Levinuimad sel kombel väljaantud alternatiivrahad on kogukonnarahad, mille paljude eri variantide põhimõtteid on sarnased: raha ringleb vaid kogukonna sees, elavdades niimoodi omavahelist läbikäimist – nii kohalikku majandust kui ka inimestevahelisi suhteid. Levinuim kogukonnaraha vorm on lihtne turvamärkidega paberraha, kuid ka siin on värskeid ideid – hiljaaegu tuli oma rahaga välja San Francisco linnaosa Bernal Heights, mis paberraha asemel kasutab tavalisi dollareid, märgistades neid oma linnaosa kleepsuga (www.bernalbucks.org). Üha enam on seoses mobiiltelefonide ja kiipkaartide levikuga tekkimas ka elektroonilist kogukonnaraha, kuid seda võib olla paberrahast keerulisem kasutusele võtta.

Alternatiivraha, paralleelraha, krüptoraha

Laias laastus võib eraldada geograafiliselt määratletud lokaalrahad, nagu Bristol Pound UKs, Regiogeld Saksamaal või Ithaca Hour Ühendriikides; firmade väljaantud rahad, nagu lennumiilid ja barterpunktid (BarterCard), ning virtuaalsed rahad (LindenDollar). Uusima alternatiivraha liigina on viimastel aastatel lisanud krüptorahad, neist kuulsaimad on Bitcoin ja Litecoin.

Tänapäevased krüptorahad on tekkinud viimase viie aasta jooksul ja populaarseks saanud alles viimasel aastal. Aastaga on aga mõndagi muutunud: kui mullu veebruaris oli olemas paar liiki, siis tänaseks on neid tekkinud üle 250 ja kõikide krüptorahade ringluses olevate uute ühikute väärtust on hinnatud 10 miljardile dollarile. (vt. www.coinmarketcap.com)

Riikide seisukohad

Uued rahasüsteemid on toonud kaasa hulga diskussioone ja Euroopas jagunevad seisukohad üldiselt kaheks: on riike, kes proovivad seda tüüpi rahasid seadustada, nagu Saksamaa, UK ja Soome, ning on riike, kes püüavad seda keelustada, näiteks Venemaa. Eesti ei ole selget seisukohta võtnud, esimesed selleteemalised diskussioonid valdkonnaspetsialistide ja riigiüksuste vahel toimuvad tänava märtsis.

AGNE TAMM Heateo Sihtasutusest kirjutab, kuidas välismaal ettevõtjate raha ja vabakonna pädevusega riigi sotsiaalseid probleeme lahendatakse. Heateo SA on *social impact bond*’ide ehk ühiskondliku mõju võlakirjade Eesti käivitusrühma eestvedaja.

Mis on ühiskondliku mõju võlakirjad?

Iga probleemi lahendamine riigis vajab raha, mida muidugi alati napib. Odavam oleks probleeme ennetada, kuid Eesti avalik sektor on liiga vaene selleks, et järjepidevalt otsida senisest paremaid ja tõhusamaid mudeleid ennetustegevusteks – selleks pole riigieelarves raha ega ministeeriumides pädevust või tööaega.

Ühest küljest on meie avalik sektor teinud tublilt koostööd vabaihendustega, tellides neilt teenuseid väga erinevates valdkondades, teisest küljest aga kipuvad need, kes korra on jala ukse vahele saanud, jääma paigale pikemaks ajaks, hoolimata sellest, et „turule” on vahepeal tulnud palju tõhusamaid, mõjukamaid ning võib-olla ka odavamaid mudeleid. Kuidas teha nii, et just need kõige paremad mudelid riigini jõuaks?

Ühiskondliku mõju võlakirjad (ingl *social impact bonds*) on maailmas suhteliselt uus, ent juba oma esimesi edulugusid jutustav investeerimismudel. Skeem on üpris lihtne: riigil on vajadus tõhusamate ennetusprogrammide järele, et tulevikus hoida kokku raha, mis läheks kahju kompenseerimiseks; vabasektoris liigub enamasti kompetentsust ja kogemusi, kuidas erinevaid sotsiaalseid kahjusid võimalikult tõhusalt ennetada, ning erasektoril on erinevalt kahest esimesest vaba raha, mida saaks juba mainitud kahjude ennetamiseks investeerida, teenides paigutatud summalt mõne protsendi tagasigi. Võlakirjade süsteem toobki kõik huvitatud pooled kokku: riik saab riskivabalt katsetada uusi mudeleid (läbikukkumise korral ei kaasne rahalist kahju), vabasektori parimad saavad rakendada oma potentsiaali ja luua ühiskondlikku mõju ning erasektori investorid saavad kasvatada topeltkasumit – nii rahalist kui ka ühiskondlikku.

Skeem aitab katsetada ja edu korral välja vahetada riigi pakutavaid teenuseid, parandades sellega teenuste kvaliteeti ja mõju ning hoides edaspidi märkimisväärselt kokku riigi raha. Kolme sektori ühistegevuses saab riik katsetada uusi potentsiaalikaide ennetuse- ja teenusemudeleid, kaasates esialgse ressursina erasektori (või kohaliku avaliku sektori fondide) kapitali ning vabasektori mõjukamate organisat-

Võlakirjad on riigi leping erasektori investori ja vabasektori teenusepakkuja(te)ga.

sioonide tegevusmudeleid. Siinkohal on märksõnadeks just „esialgne ressurss” ning „mõjukamad organisatsioonid”.

Võlakirjad on riigi leping erasektori investori ja vabasektori teenusepakkuja(te)ga, mis sõlmitakse spetsiaalse vahendusorganisatsiooni kaudu. Investeetava algkapitali abil rahastatakse testprojekti läbiviivat teenusepakkujat või -pakkujaid. Selle keskel ja lõpus hindab sõltumatu osaline projekti mõju.

Kui tegevus on olnud edukas ning prognoositud eesmärgid saavutatud, hüvitab tellija ehk riik investorile kulud koos kokkulepitud intressidega. Tulemuseks on vähenenud ühiskondlik probleem, edaspidised madalamad kulud riigile, kasumlik investering rahastajale ning õiglane sissetulek katseprogrammi läbiviinud organisatsioonidele.

Kui katseprogramm ebaõnnestub, siis investorid raha tagasi ei saa ning osalenud ühenduste mudelit riiklikuks programmi ei tunnistata. Seega on süsteem kõige riskantsem investoritele, ent milline

rahaline investering oleks üldse riskivaba?

Ühiskondliku mõju võlakirjade süsteemi on tänaseks rakendatud Suurbritannias, USAs, Austraalias ja Uus-Meremaal. Rahastajateks on tulnud nii riiklikud kui ka erafondid, nii suurettevõtted kui ka pangad. Kui Eesti kontekstis pisut fantaseerida, siis oleks ju põnev, kui näiteks KÜSK investeeriks väikese protsendi toetusrahast võlakirjadesse, teenides investeringutelt tulu, ja kasvataks niiviisi vaikselt oma eelarvet teiste teotustegevuste jaoks. Kõlab kui sotsiaalne innovatsioon, kas pole?

Näide:

Lootsprojektiga hoitakse vabanenud vangid kuritegevusest eemal

Inglismaal Peterborough’ vanglas käivitati SIB võlakirjade lootsprojekt, et vähendada suurt ühiskondlikku probleemi: lühiajaliselt kinni peetavate retsiidivangide, st pärast vabanemist kuritegevuse jätkamist. Selleks koguti 17 investorit 5 miljonit naela, et rahastada kuue aasta jooksul mitmest organisatsioonist koosnevat konsortsiumi, kes töötasid 3000 vabanenud vangiga, ennetamaks nende tagasilangemist kuritegevusse. Tulemusi määrati hindama sõltumatu hindaja.

Eesmärk oli, et kui SIB rakendamise tulemusena väheneb kuritegevusse tagasilangemine 7,5%, maksab riik investeringu tagasi 13% intressiga aastas kaheksa aasta jooksul. Tulemus: prognoos ületati pea kaks korda, riigi edaspidised kulud sihtrühmale on tunduvalt väiksemad, kuna tagasilangemine kuritegevusse vähenes märgatavalt, ning loomulikult teenisid rahastajad tagasi oma esialgse investeringu.

Kuhu kaob raha ja kust tuleb koostöö?

Tulevikugrupi projekti tegijad **ANNA LAIDO, JANE MATT** ja **HILLE HINSBERG** kirjutavad sellest, millised rahastamise tulevikutrendid vabäuhendusi mõjutavad ja mida selle teadmise peale hakata. Tulevikugruppi veab EMSL koos Praxisega AEF Vabäuhenduste Fondi toel.

Eesti vabäuhendustega rahastamisest rääkides kuuleb tihti, et pikemate plaanide tegemist takistab rahapuu- dus ja projektipõhisus, mis ei lase areneda ja professionaalsemaks muutuda.

Lahenduseks on pakutud ulatusliku tegevustoetuste süsteemi loomist, mis aitaks ühtlasi tõhustada ühenduste ja avaliku sektori koostööd.

Vähem on aga räägitud nendest võimalustest, mida pakuvad ühenduste tegutsemiskeskonnas toimuvad muutused, ja sellest, kuidas neid oma organisatsiooni arendamisel ära kasutada.

Milliste trendidega tuleks siis vabäuhendustel oma tegevuse rahastamisel lähiaastatel arvestada?

TREND 1 Avaliku sektori vahendite vähenemine

See on suuresti põhjustatud rahvastiku vananemisest ja sellega seotud sotsiaalkulutuste kasvust – riigil ei jää lihtsalt vahendeid vabakonna rahastamiseks. Lisaks suurendavad kulutusi tervishoiule ja sotsiaalteenustele levivad trendihaigused (nt ülekaalulisus). Seetõttu on avaliku sektori eelarvest vabäuhendustele eraldatavate toetuste maht ebakindel ning konkurents ühenduste vahel suureneb.

Vajadus pakkuda häid avalikke teenuseid ja teha seda samal ajal kulutõhusalt on vastandlikud ootused, mille tasakaalustamisest kujuneb teenuseid pakkuvatele vabäuhendustele üks lähituleviku põ-

Alari Ramm

Valdo Kalm räägib EMSLi tulevikugrupi arutelul vabakonnale, kuidas raha teenida.

hiülesandeid. Ühendused peavad järjest enam näitama oma tegevuse säästlikkust ja tulemuslikkust, et hankeid ja projektkonkursse võita.

Kas ma arvestan oma tegevuses selle muutusega? Mõned kontrollküsimused

1. Milline on rahastajatega suhtlemisel minu konkurentsieelis teiste ühendustega võrreldes?
2. Kas olen läbi mõelnud, kuidas mõjutab kulutõhususe nõue minu organisatsiooni igapäevast tegevust? Kas see nõuab tegevuskava ja eelarve ülevaatamist?
3. Kas tean, milline on uute projektide ja tegevuste reaalne kogukulu minu organisatsiooni jaoks?
4. Kas teistega koostöö tegemine annaks minu ühendusele konkurentsieelise?

TREND 2 Teenuste tähtsuse kasv majanduses

Prognoosid ütlevad, et teenuste osatähtsus Euroopa majanduses järgmise 15–20 aasta jooksul pigem suureneb. See annab soodsaid võimalusi nendele, kes teenivad teenuse osutamisega omatulu. Analüüsid toovad välja, et nii rahvusvahelised organisatsioonid kui ka valitsused tuginevad teenuste pakkumisel üha enam vabaihendustele.

Avalike vahendite vähenemise tõttu otsib riik järjest aktiivsemalt partnereid, kel on hea ettekujutus huvirühma vajadustest ning kes oleksid võimelised pakkuma soovitud teenust mõistlike kuludega. Samas viitab see trend ka sellele, et teenuste pakkumisel kasvab konkurents erasektori ettevõtetele, mis seab ühenduste professionaalsusele järjest kõrgemad nõudmised.

Kas ma arvestan oma tegevuses selle muutusega? Mõned kontrollküsimused

1. Kas minu organisatsioonis on kaalutud omatulu teenimise võimaluse plusse ja miinuseid?
2. Milline on minu organisatsiooni koht oma tegevusalal ja teenuste pakkumisel võrreldes teiste samalaadsete or-

ganisatsioonidega, sh äriettevõtetega ning samas piirkonnas asuvate ühendustega?

3. Kas teenuste eest raha küsimine sobib minu organisatsiooni kultuuri ja missiooniga? Milliseid kohandumisi ja muutusi see nõuaks?

TREND 3 Vabaihenduste rolli suurenemine ühiskonnas

Vabaihenduste ja vabatahtlikkuse roll ühiskonnas lähiaastatel aina suureneb. See tähendab nii arvu, nende liikmete arvu kui ka annetuste suurenemist.

Prognooside kohaselt tehakse ka järjest rohkem koostööd avaliku sektoriga, sh poliitikakujundamises.

Vabaihenduste tegevust peetakse teistest sektoritest sageli tõhusamaks, kuna nende juurdepääs huvirühmale ja kontakt sellega on parem, samuti on nad oma tegevuses paindlikumad.

Vabaihenduste rolli ja leviku suurenemine toob kaasa kõrgeenenud ootused ühenduste aruandlusele, tegevuse läbipaistvusele ning sisemisele demokraatialle.

Suurem kaasatus poliitikakujundamisse tähendab, et ühenduste tegevust jälgitakse üha tähelepanelikumalt – järjest enam tuleb tõestada oma usaldusväarsust, ausust ja avatust. Ühendustelt oodatakse enam infot ka nende juhtimis- ja tööjõukulude kohta.

Kas ma arvestan oma tegevuses selle muutusega? Mõned kontrollküsimused

1. Kas minu organisatsioonil on häid teadmisi või oskusi mõnes valdkonnas, mis võimaldaks koostöös avaliku sektoriga ühiskondlike probleeme leevendada või lahendada?
2. Kas mul on vaja teha muutusi aruandluses, informatsiooni avalikustamises ja tulemuste hindamises, mis näitaks paremini tegevuse tulemuslikkust ja avatust?
3. Kuidas need muutused mõjutavad minu tegevuste plaanimist? Kuidas saame neid muutusi kasutada oma rahastamisvõimaluste parandamiseks?

TREND 4 Ärimudelite kasutamine vabaihendustes

See tähendab järjest enam suuna võtmist omatulu teenimisele. Millised on selle trendi tagajärjed? Liikumine ärimudelite rakendamisele toob kaasa äri sektori suurema huvi ühenduste tegevuse rahastamise vastu. Suurema tõenäosusega antakse ühenduse ettevõtmisele laenu või investeeritakse sellesse, kui see tootab suuremat sotsiaalset ja ärilist tulu.

Toetuse andmisse suhtutakse aga järjest enam kui investeeringusse. See toob kaasa rahastajate aktiivsema osalemise ühenduste strateegiliste suundade kavandamises ja tegevuste elluviimises. Ühest küljest pakub see võimalusi areneda, kuid võib ka selguda, et rahastajate ja organisatsioonide eesmärgid ei ole omavahel kooskõlas. Vabaihenduste jaoks on siin suurim ülesanne kohendada oma missiooni ja eesmärgid rahastajate ootustega oma identiteeti kaotamata.

Kas ma arvestan oma tegevuses selle muutusega? Mõned kontrollküsimused

1. Kuidas tasakaalustan oma organisatsiooni eesmärgid rahastajate ootustega?
2. Kas mul on olemas kindlad põhimõtted, mille järgi otsustan, millal rahastajate ootused lähevad vastuollu minu organisatsiooni missiooni ja huvidega?
3. Kuidas mõjutaks minu organisatsiooni toimimist rahastajate osalemine organisatsiooni tegevuste kavandamisel ja elluviimisel?

Kuidas oma tegevust neid muutusi arvestades kõige paremini plaanida ja kuidas muuta saadud info oma töö plaanamise vahendiks? Töövihiku koos praktiliste harjutustega leiad siit: http://www.ngo.ee/sites/default/files/Rahastamise_raporti_tooriistad.pdf.

Tulevikugrupi projekti kohta saad lähemalt lugeda www.ngo.ee/tulevik.

Milleks kulub euoraha?

Kust puudutab järgmine euoraha periood kodanikuühiskonda, mis on seekord teisiti ja kus vabaühendustel tänavu kindlasti veel osaleda tuleb, selgitab EMSLis huvi-kaitsetegevusi vedav **ALARI RAMMO**.

Pühendunud huvilised on kindlasti juba ammu läbi töötanud kodulehe www.struktuurifondid.ee/prioriteetid, kus ripub enam kui 400 lehekülge veebruaris valitsuse heakskiidu saanud tihedat teksti, tabeleid, indikaatoreid ja võõraid sõnu sellest, miks ja kuidas Eesti kulutab kuus miljardit euroraha aastatel 2014–20. Nende taustaks on kuus Euroopa tasandi määrust, mis panevad üleliiduliselt põhiasjad paika, ja täpsustuseks meie kohalik uus struktuuritoetuse seadus veel viie rakendusaktiga, mille valitsus märtsis heaks kiitis. Ehk kokku tubli paar tuhat lehekülge. Ühegi fotota.

Vähe on neid, kelle jõud ja oid sellest kõigest üle käivad, aga kümned ametnikud ja mõned vabakondlasedki on mitu aastat kõik läbi lugenud ja seisukoha kujundanud. Kõik pole aga nii hirmutav ja üldsegi veel mitte lukus, sest töö arusaadavama osaga ehk täpsemate abinõude – meetmete – kujundamise ning rakendamise plaanidega käib veel tänava ja huvikaitsega tegelevad vabaihendused

peaksid end kindlasti oma valdkonna kavade kursis hoidma ja kaasa rääkima.

Põhilisi kodumaised dokumente on kolm. Esiteks partnerluslepe, mis vastab küsimusele “**Miks?**” ehk paneb paika seekordse viie fondi raamistiku meie kuues eelisvaldkonnas, analüüsib vajadusi ja toob ära lahendusteid. Teine, rakenduskaava, kirjeldab täpsemalt, **kuidas** see käib ehk mida tehakse kolme fondi raames. Maaelule, kalandusele ja territoriaalsele koostööle on veel omad dokumendid. Kolmandas on loetletud **kokkuvõtlikult** kõik meetmed koos tulemusnäitajatega.

Kuigi valitsus on formaalselt need ja sellega ka euroraha kasutamise plaanid heaks kiitnud, peavad need loodetavasti suveks viimase kooskõlastuse saama veel Euroopa Komisjonilt, aga seda, kuidas raha projektideks või reformideks saab, pannakse ajapuudusel paika juba paralleelselt.

Kuigi rahandusministeerium püüdis nende pikkade dokumentide koostamisel konsulteerida küll kõigi suuremate katus-

Mis seekord teisiti on?

Euroraha taotlemise ja kasutamisega käib ikka kaasas enamasti põhjendatud kriitika, et bürokraatia on meeletu – lõputu hunnik pabereid, tõestamine, et sa pole kaamel, pikalt viibivad väljamaksed jpm. Toetuse taotlejate elu võiks igatahes idee poolest uuel perioodil tsipa lihtsamaks minna. Euroopast soovitatud halduskoormuse leevendamine ei pruugi päriselus muidugi kunagi tõeks saada, kuna võimalused selleks olid senigi olemas, aga “kulude hüvitamise lihtsustatud võimalusi” siiski paistab meiegi uuest seadusest.

Üks uus viis on standardiseeritud ühikuhinnad, kus näiteks koolituspäevale kehtestatakse üks hind kõigile toetuse saajatele ja aruandes tuleb tõestada vaid, et see koolitus tehti ettenähtud tingimustel ära. Hinnastandardi kehtestamine nõuab aga ametnikelt asjalikku analüüsi, mitte laest võtmist.

Teine viis on kindlasummaline makse alla 100 000-eurostele projektidele, mis on ilmselt kõige riskantsem variant – kui kokkulepitud tulemust täiel määral ei saavutata, ei näe taotleja sentigi. Kui saavutab, ei ole tegelikke kulusid jällegi vaja tõendada.

Kõige meeldivam on aga kolmas Eestis veel võõras viis, ühtse määra alusel kaudsete kulude hüvitamine, milleks võib olla 15% otsestest personalikuludest eelneva analüüsita või kuni 25% otsestest kuludest riigi teostatud analüüsi baasil või ESFi raames 40% otsestest personalikuludest projekti kõigi teiste kulude katteks. Projektirahvas sai sellest lausest ehk aru.

Isegi see 15% võimalus vähendaks määratult taotlejate koormust aruandes üldkulude proportsiooni projektis tõestada, mis seni paljudel enesetapumõtteid tekitas. Negatiivne on samas, et jätkuvalt ei plaani rahandusministeerium muude hüvitusviiside puhul lubada abikõlblikena juhtimiskulusid, samuti näiteks vabatahtlikku tööd – igasugune mitterahaline kaasfinantseerimine pole paslik.

Kõigi nende uute võimaluste kasutamise eest tuleb aga toetuse taotlejatel endil ilmselt natuke pingutada, sest mõne variandi kasutamine nõuab ametnikelt üksjagu lisatööd. Teisalt peaks aga ka ametniku töö aruannete kontrollimisel vähenema ehk nende endi elu ka lihtsamaks minema.

Euroraha toel valminud ja 2011. aasta sügisel avatud Prandi külamaaja on võõrustanud üle 200 seltskonna ja pole muutunud küla koormavaks kuluks, vaid teenib tulu.

MTÜ Prandi küla ja allikad

organisatsioonidega, et need omakorda järgmisi huvilisi kaasaks, ei olnud paljud toimunuga üldse rahul. Arutelusid peeti küll ja veel ning rahandusministeerium tegi, mis suutis, aga nagu kaasamisel ikka, ei arvestatud paljude ideedega ja seda, miks ei arvestatud, ei jõutud kõigile (teistele ministeeriumidelegi) teada anda. Nii pettusid mitmed asjalikud organisatsioonid kaasamises ega tundnud edaspidi ka väga huvi, kuna kõigist materjalidest oli end ikka väga raske läbi närida.

Igal juhul on praeguseks paigas laias laastus 12 prioriteeti, kus tuleks paljukorratud mantra järgi saavutada seitsme aastaga oluline arenguhüpe, selmet miljardid lihtsalt igapäevakulutusteks huugama panna. Just nii kõlab teine tagantjärele tarkus, mille kohaselt mattis Eesti 2007. aastast euroraha liialt betooni, mõtlemata korralikult, kuidas neid objekte pärast ülal peetakse või kellele neid hiigelristmikke või sama tarbega taresid lähestikku omavalitsustes ülepea vaja oli.

Muidugi ei jää taristusse raha seegi kord paigutamata, kuna nii füüsilised kui ka andmesideühendused on eeldus, et saavutada paljusid teisi eesmärke, nagu

Euroopa Liidu toetuste jagunemine 2014 - 2020

209* mln eurot
T&A, elukestev õpe, taristud (EL-i tsentraalsed fondid; prognoos, täpne maht sõltub toetuste edukusest)

84* mln eurot
Merendus- ja kalandusfond (esialgne prognoos)

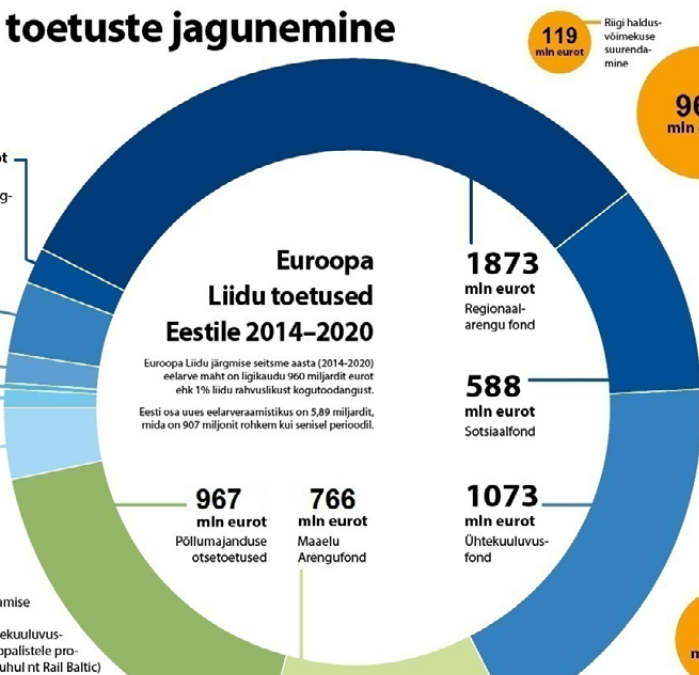
8 mln eurot
Toiduabi

55 mln eurot
Euroopa Territoriaalse Koostöö Programm (eraldatakse Regionaalarengu fondist)

82 mln eurot
Sise- ja justiitsprogrammid, kultuur

191 mln eurot
Euroopa Ühendamise rahastu (eraldatakse Ühtekuuluvusfondist üleeuroopaliste projektidele, Eesti puhul nt Rail Baltica)

* lõplikud summad selguvad hiljem

Euroopa Liidu toetuste kasutamine

965 mln eurot
Teadmistemahukas ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline majandus

702 mln eurot
Ressursitõhus, puhas ja mitmekesine tootmis- ja teenustekeskkond

609 mln eurot
Transpordi ja IKT arendamine, elanike vajadusi rahuldavad ja ettevõtlust toetavad kestlikud ühendused ja liikumisvõimalused

616 mln eurot
Tööturu arendamine, kõrge tööohu ja kvaliteetne tööturu

413 mln eurot
Haridussüsteemi uuendamine, kvaliteetne, kättesaadav ning õppija ja ühiskonna vajadusi arvestav haridus

138 mln eurot
Toetuste elluviimise kulud

737 mln eurot
Maaelu toetused

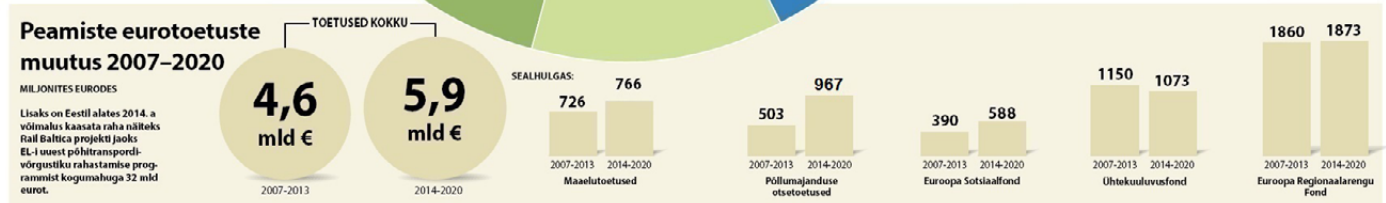
1873 mln eurot
Regionaalarengu fond

1860 mln eurot
Euroopa Sotsiaalfond

1150 mln eurot
Ühtekuuluvusfond

1073 mln eurot
Põllumajanduse otsetoetused

503 mln eurot
Maaelu toetused

majanduskasv või tasakaalustatud areng. Sel perioodil püüab Eesti teha eurorahaga pigem vähem, aga tõhusamalt, pika mõjuga ja muidu vastutustundlikumalt. Ühe näitena on toodud lihtne võrdlus – pärast kooliremonti tuleb ka selles töötavate õpetajate taset tõsta, sest ega seinad lapsi õpeta. N-ö pehmed teemad peaks eelkõige tõstma meie konkurentsivõimet, looma väärtuslikumaid töökohti, tooma kõrvaläänud tööle tagasi, edendama haridust ja heaolu.

Taas ei tohi ära unustada, et kõik väiksem ja suurem tehtav ka pärast euroraha lakkamist elujõuline oleks. Peetakse ju võimalikuks, et aastast 2020 saab Eesti Euroopa Liidus netomaksjaks, mis tähendab toetuste lõppemist, ent teisalt ka meie suuremat rikkust.

Mis plaanides halvasti läks?

EMSL osales euroraha kavandamises Avatud Eesti Fondi toel nagu jaksas, keskendudes eelkõige riigivalitsemise ja haldusvõimekuse teemadele, kus eesmärkideks on suutlikumad inimesed ja asutused, kvaliteetsemad avalikud teenused ja poliitika. Samuti püüdis EMSL jälgida, et vabaühendusi eesmärkide täitmisel ehk esiteks raha kasutamisel ja teiseks nende võimekuse tõstmisel partneritena ära ei unustataks. Sidet sai hoitud ka valdkondlike katusorganisatsioonidega, et jagada teavet ja kogemusi kaasamise käigust.

Paraku jäi just haldusvõimekus kõigist teemadest ehk enim omapäi, sest kui kõigil teistel on mõni strateegiline dokument eesmärkidega taustaks, siis riigivalitsemise ühtset nägemust Eestil pole. Sellele viitas kriitiliselt ka Praxis oma eelhindamise raportis (vt www.struktuurifondid.ee/hindamine). Uuendada on lubatud küll n-ö OECD raporti tegevuskava, millest avalikus pole aga kuude kaupa Riigikantseleist kippu ega kõppu kuulnud. Nõnda võib haldusvõimekuse teemal veel ka sisulisi arutelusid oodata.

Kuigi mitme EMSLi ettepanekuga arvestati, oli üks suurem teema, millega me üldse rahule ei jäänud – riigi plaan partnerite võimekuse tõstmiseks. Kuigi partnerlusleppes mainitakse korduvalt, et ka partnerite võimekus ja selle tõstmine on olulised selleks, et suurte eesmärkideni jõuda, sai rakenduskava lõpuks üsna ava-

liku sektori poole kaldu. Otseselt rahastatakse 470 000 euroga ka uuel perioodil vaid tööturu poolte ehk tavatähenduses sotsiaalpartnerite – ametiühingute ja tööandjate keskliidud – enesearengut.

Kõigile teistele jääb pigem peenraha koolitustel osalemiseks või nende korraldamiseks, kaasamise üldisemaks arendamiseks ja võimalus osaleda rakkerühmades ja mõjuanalüüsides. Räägin peamiselt haldussuutlikkuse suuna meetmest, mis peaks tulemusena parandama nii organisatsioonide kui inimeste tegutsemistarkust. Kokku on selleks u 12 miljonit eurot, aga suuresti keskendutakse riigi enda tegevuste edendamisele. Kuigi vabaühendustele lubatakse siin-seal rolli, on segane, kuid võrd vabaühenduste osalemist üldse kompenseerida kavatsetakse, ehkki nn tehniline abi oleks selleks justkui loodud. Viimast plaanib riik aga pigem enda bürokraatia tõhustamiseks.

Kus ja kuidas veel osaleda?

Nagu öeldud, jaguneb suur pilt tosinaks meetmeks, mis on üldjoontes eesmärkide ja indikaatoritena lahti kirjutatud, ent täpsem kava, kes ja kuidas ning milleks seda raha kasutada saab, on igas ministeeriumis praegu töös. Senine kogemus on tõestanud, et iga ametnik ei tule naljalt vabakonnalt nõu küsima, mida ja kuidas sihtrühmade meelest teha, kuigi on ka positiivseid näiteid. Seetõttu tuleks igal huvilisel ise ministeeriume küsimustega pommitada ja nõuda töödokumentide koostamisse kaasamist, kus seda tehtud pole. Mõeldes ikka sellele, kus “oma” teemadel euroraha toel mõni oluline muutus saavutada ja veel konkreetsemalt – mida ja mil moel täpselt teha.

Osali ministeeriumidest on partneritega head kontaktid ja suhtlus käib, mõned plaanivad korraldada kevadel ka aruteluseminare või muul moel oma plaanidest rääkida, ehk ka partneritelt arvamust küsida. Teistel näeb kaasamine vaid paberil hea välja, partneritega tegelikult suurt ei suhelda. Kõigega on aga igatpidi kiire ja halvimal juhul avalikustatakse osa eelnõusid alles hiliskevaldel, mis tähendab, et suvel saavad nad joone alla ja ongi asi purgis, kui vabakond parasjagu päevitada otsustab. Algas ju ELi eelarveperiood ka juba 2014. aastaga, ehk tänava peaks kõik

meetmed riburada avanema.

Toetuste kasutamise käigus luuakse taas ka hulk seirekomisjone – kogu rakenduskavale ning uudsena valdkondlikke –, kuhu peaks kaasatama ka partnerid, et senisest paremini jooksvalt meetme tulemuste saavutamist hinnata ja tõhusamat rakendamist soovitada. Rahandusministeerium soovitas, et kes tunneb, et peaks neis komisjonides osalema, andku oma soovist vastutavale ministeeriumile teada.

Kes valitsuse poolt meetmete ja kaasamise eest vastutavad, leiab www.struktuurifondid.ee/kaasamise_korraldus. EMSLi poolt katsume võimalikult palju värsket teavet panna ka kodulehele www.ngo.ee/eurofondid.

Mida silmas pidada meetmetega?

12 prioriteediks jagunev rakenduskava sisaldab kokku ligi 40 abinõu, mis kõik kirjutatakse lahti eraldi dokumentidena. Kuigi eesmärged, tegevusi ja väljundnäitajaid oluliselt ilmselt enam ei muudeta, saab tegevuste täpsemas sisustamises veel kaasa rääkida. Meetmete kujundamisel kaasarääkimisel jälgi järgmist.

- Kas eesmärgi saavutamiseks valitakse õige tegevus? Eelkõige, ega riik ürita kõike ise ära teha, vaid annab osa tegevusi üle ka vabaühendustele; samuti, kas plaanitud tegevusel on ikka soovitud mõju?
- Kas avatud konkursside taotlustingimused (luuakse samuti määrusena) on mõistlikud? Eelkõige, et need võimaldaks paindlikult parematel lahendustel konkureerida, aga ka, et bürokraatia oleks võimalikult väike ja kasutaks kulude lihtsustatud hüvitamisviise. Samuti, et projektide elluviimine ei kahandaks taotleja võimekust organisatsioonina, vaid ikka pigem tõstaks seda. Eelmisel perioodil avati näiteks mõni selline taotlusvoor, kuhu ei tulnud lõpuks ühtki taotlejat.
- Kas partnerid on kaasatud seirekomisjonidesse või plaanitava muul moel hindamisse?
- Vaata üle ka struktuuritoetuste seaduse veel kinnitamata rakendusmäärused, kus on üldisemalt taotlemise, abikõlblikkuse jms tingimused (nt www.ngo.ee/eurofondid), ja kui midagi valet silma jääb, kirjuta alari@ngo.ee.

Maarja Karmin:

annetuskeskkond on mu toredamaid projekte

Swedbanki annetuskeskkonna juht **MAARJA KARMIN** on veendunud, et eestlased on head annetajad, samas arenguruumi on ikka. Keda, kuidas ja milleks Swedbanki kliendid annetustega toetavad ning mis võimalusi keskkond vabäuhendustele pakub, uuris Ivan Lavrentjev.

Mis on Swedbanki annetuskeskond?

Ma tahaks mõelda sellest kui kahe-tasandilisest keskkonnast. Annetajale mõeldes on see keskkond, mis ühendab Eesti heategevusorganisatsioone. Praegu kuulub keskkonda 23 heategevusorganisatsiooni neljast eri valdkonnast ning annetajal on võimalik valida, keda ja kui suurelt ta toetab kas raha või oma pree-miapunkte annetades. Organisatsiooni poolelt aga tuleks annetuskeskonnale mõelda kui kommunikatsioonivahendile, mille kaudu saab oma tegevusi tutvustada ja sedakaudu potentsiaalseid annetajaid leida. Annetuskeskonda sattumine ei tee rikkaks niisama – toetuse saamiseks tuleb seletada, mida sa ühiskonnas muudad ja head kaasa tood.

Kust ja kuidas annetuskeskond alguse sai?

Keskkond sai alguse Eestist 2008. aastal, seda veel Hansapanga ajal. Praegugi pole Rootsis Swedbankis sellist annetuskeskonda, Lätis aga on. Samas, Läti kolleegid ei kaasa üksnes panga kliente, vaid ühiskonda laiemalt, viies läbi suuri kampaaniaid, mis on pigem meie "Jõulutunneli" tüüpi. Ja kui meie mõtleme selle peale, kuidas annetuskeskonda võiks internetipangast väljapoole laiendada, siis rootslased omakorda tahavad midagi sellist oma internetipanka tekitada.

Kaua sa ise oled selles ametis olnud ja millega oled varem tegelenud? Mis sulle praeguse töö juures meeldib?

Hakkasin annetuskeskonna juhina tööle 2011. aastal. Enne olin pangas kommunikatsiooniasistent, vabatahtlikuna tegin näiteks Simple Sessioni telesaadet ja eks ka muud siit ja sealt. Vabaühenduste maailmaga pole mul kunagi suurt kokkupuudet olnud. Praegune töö annab läbimõelduma vaate organisatsioonide toimimisele: varem tegin püsiannetusi emotsiooni pealt nagu enamik Eesti inimesi.

Kas sa pead seda ohuks?

Ohuks on seda vale nimetada. Ma arvan et on tervitatav, kui inimesed üldse teevad annetusi. See on ka annetuskeskonna eesmärk – edendada Eesti annetuskultuuri, et inimesed saaksid aru: jõulude ajal annetamine on tore, aga ka ülejäänud 11 kuud peavad organisatsioonid tegutsema ja abivajajaid aitama. Selleks, et nende tege-

vus areneks ja oleks läbimõeldud, on vaja rohkem püsiannetusi.

Ligikaudu kaks korda aastas teeme ka laiemale avalikkusele suunatud kampaaniaid ning püsiannetuste teema on seal alati sees. Loodan, et inimesed saavad siis rohkem aru sellest, et annetamine peab olema läbi mõeldud, pikaajaline ja planeeritud tegevus. Annetamine on osa heast finantskäitumisest. Kui keskkond kunagi loodi, siis oli eesmärk jõuda inimestele lähemale – kui arved on internetipangas makstud, saab ka annetusi teha.

Tihti peale on kuulda hääli, et ei saa arveidki makstud, kuidas sellises olukorras annetada saab?

Paljud inimesed on arvamusel, justkui eeldaks annetamine suuri summasid. Kindlasti ei pea olema rikas, et annetada. Praegu oleme Facebooki lehele lisanud kalkulaatori, millega saab teada, mida saab kasvõi üheeurose igakuise annetuse saaja

Paljud on arvamusel, justkui eeldaks annetamine suuri summasid. Kindlasti ei pea olema rikas, et annetada.

võimaldada näiteks kolme aasta pärast. Euro eest saab nätsupaki, ajalehe või kaks õuna. Igapäevases situatsioonis annavad inimesed ühe euro lihtsamalt ära ega pane seda tähele.

Võib muidugi mõelda, et mis sellest ühest eurost ikka – väike raha ju, aga kui kõik meie internetipanga kasutajad annetaksid iga kuu ühe euro mõnele organisatsioonile näiteks aasta vältel, siis see oleks ilmselt Eesti suurim annetus.

Palju siis keskmine keskkonna kasutaja annab?

2008.–2011. aastal tehti valdavalt annetusi 25 ja 100 krooni vahel, praegu tehakse kõige rohkem kümneeuroseid. Kui kogusumma kasutajate arvuga jagada, tuleb keskmise annetuse suuruseks 7,9 eurot.

Kes need inimesed on, kes annetusi teevad?

Keskmine annetaja on kõrgharidusega

naine vanuses 25–34 aastat, töötab spetsialistina Harjumaal ja eelistab annetada laste ja loomadega tegelevatele organisatsioonidele. Samas, noorim annetaja oli 3- ja vanim 86-aastane. Huvitav on see, et tegemist oli vanavanaisa ja lapselapselapsega, kes tegid annetuse samal päeval. Üleüldse, rohkem ja väiksemaid annetusi tehakse laste- ja loomakaitse valdkonnas aktiivsetele; absoluutarvudes vähem, aga see-eest suuremaid summasid annetatakse sotsiaalseid probleeme lahendavaile organisatsioonidele.

Ma saan sellest aru, mida annetuskeskond annab saajale, samuti annetajale. Aga mida see annab pangale?

Kui annetuskeskonda looma hakati, siis mõeldi selle peale, et meil on võimalus viia kokku meie kliendid ja heategevusorganisatsioonid. Pank ei teeni sellest mingit otsest tulu, vaid tegutseb vahendajana: ühelt poolt on meil inimesed, kes saaks ja tahaks annetada, ja teiselt – partnerid vabasektorist, kes vajavad toetust. Me saame nad omavahel kokku viia. Lisaks sellele on meil privaatan-panganduse klientidele mõeldud filantroopnõustamine, mis ei ole nii laiaulatuslik, aga kus tegelikult kehtib sama loogika mis annetuskeskonnaski: kui meie kliendid tahavad midagi head teha ja tunnevad, et tahaks ühiskonnale või oma kogukonnale tagasi maksta, siis meie koostöös Heateo Sihtasutusega aitame vahendada teadmisi ja võimalusi mõlemalt poolt.

Mida annetuskeskond annab sulle?

Sügisel Heateo ja TNS Emori koostöös läbiviidud uuringust selgus, et Eesti inimesed on skeptilised annetuste tegemise suhtes ja eelistaks ise kohale minna ja aidata või panna raha kindlamsse kohta. Mulle kui annetajale annab see kindluse ja teadmise, et raha liigub õigesse kohta – väljalatitud organisatsioonide ja nende algatusi kontrollitakse hoolikalt.

Ja sulle töötajana?

Mitte et teised seda poleks olnud, aga annetuskeskond on mu meeldivamaid ja toredamaid projekte. See on kindlasti südamelähedasem kui miski muu. Mulle meeldib sellega tegeleda ja seda arendada ning jälgida, kuidas aastate jooksul kõik kasvab.

Mis laadi algatusi ja organisatsioone oodatakse kandideerima?

Me ootame nii neid organisatsioone, kel on pikk tegevuse ajalugu ja kes on enast tõestanud, kui ka neid, kel pole pikka nimekirja saavutustest ette näidata, kes alles alustavad oma tegevustega.

Organisatsioonid peavad olema uuenuslikud – hindame seda, kuidas nad probleeme lahendavad. Teiseks peavad nad olema koostöövalmid – eelistame toimivaid võrgustikke ja koalitsioone.

Heaks näiteks on vabähenduste Kassibi ja Kasside Turvakodu koostöö, kes löid seljad kokku ja kandideerisid koos, jätkates koostööd ka annetuskeskkonnast väljaspool. Samuti on oodatud ennetusega tegelevad organisatsioonid.

Kuidas hindate, kes peaks keskkonda saama?

Me peamiselt hindame kolme asja: tegevuse sisu ehk mis ja kuidas probleemi lahendab, oodatavaid tulemusi ja mõju ehk seda, mis selle tegevuse abil muutub. Kolmandaks on mitte vähem oluline fakt, kuidas organisatsioon oma tegevustest teada annab.

Mida teete selleks, et algatusi esile tuua?

Meie toetame kõiki organisatsioone laialdase kampaaniaga kaks korda aastas, tavaliselt suvel ja jõulude ajal. Kõik ühendused on siis mingil viisil esindatud ning kliendid saavad vaadata, kuidas nende annetatud raha jaguneb ja milleks

seda kasutatakse. Rõhutan veel kord, et annetuskeskkond ei ole mingi võluvits ja raha hakkab tulema automaatselt. Kõige olulisem on, et organisatsioonid hakkaks ise rääkima, mida nad teevad, mida konkreetset on nad annetustest saanud rahaga korda saatnud, pakkudes annetajale vastu kindluse, et tema raha on läinud õigesse kohta.

Mis valdkondi peate prioriteetseks ja miks?

Valdkondade hulk on kõikunud, viimased paar aastat oleme jäänud nelja juurde: lapsed ja pered, tervis ja toimetulek, haridus ning loomad ja keskkond. Need katavad ära valdkonnad, milles enamik Eesti heategevusorganisatsioone tegutseb.

Karl-Kristjan Nigesen

sioonil, mida peame tegema nii meie kui ka vabaihendus.

Annetaksin küll koera raviks raha, aga kardan, et vahelülis olev organisatsioon raha omastab. Kas oled kohanud ka sellist suhtumist?

Olen küll. Samas, küsiks inimestelt vastu: kui sa tahad, et see koer saaks terveks, ja sul on 10 eurot, millega ehk saab ta käpa terveks ravida, siis kuidas sa seda ette kujutad? Kas viid ta ka loomiarsti juurde ja tood tagasi? Või arvad, et see koer läheb ise rahaga arsti juurde ja annab arstitädile 10 eurot? Vaevalt et iga annetaja viitsib ja jõuab selle koeraga ise tegeleda. Seega on tore, kui on inimesi, kes viivad selle koera arsti juurde.

Mitte iga annetamisvalmis inimene ei viitsi loomakaitse seltsi andmeid otsida. Kas annetuskeskkond on ka omamoodi vahelüli?

Põhimõtteliselt on küll. Annetuskeskkonnast saab valida enda meele järele oleva organisatsiooni, võibolla leiad midagi muud, võibolla polegi sinu soovitud organisatsioon seal esindatud. Aga vähemalt saad ülevaate sellest, millega erinevad vabaihendid tegelevad.

Kas vabaihendid saavad praegu annetuskeskkonda kandideerida?

Praegu võetakse taotlusi vastu üks kord aastas. Aga kuna sügisel me avame uue keskkonna, siis teoreetiliselt on võimalikud ka ümberkorraldused: võibolla muutub kandideerimise kord ja seda saab teha iga kvartali tagant.

Mida sa selle uue keskkonna all silmas pead?

Meil on plaanis annetuskeskkond internetipangast välja tuua ja selleks uus portaali teha. Kuna pangal on väga ranged turvapiirangud, siis me ei saa seda hetkel näiteks sotsiaalmeediaga siduda ega kasutada muid visuaalmeedia vahendeid. Uue annetuskeskkonnaga tahame muutuda dünaamilisemaks ka organisatsioonide poole pealt. Viimased võiksid annetajale anda ülevaate projekti staatusest: kasvõi saata kirja, et pooled kuudid on valmis ehitatud, pooled veel mitte. Praegu meil ei ole õigust anda ühendustele nende inimeste andmeid, sest pank ei tohi sekkuda klientide toimingutesse. Vabaihendid

võiksid aga korraldada tänuüritusi. Hetkel ühes otsas olev annetaja ja teises otsas olev organisatsioon ei saa omavahel eriti hästi suhelda, uus keskkond on kindlasti inimsõbralikum, kus annetajal avaneb võimalus toetatud algatuse käekäiku jälgida.

Tihti peale ei vajata raha, vaid vabatahtlikku abi. Kuidas sellega lood?

Meil on praegu iga organisatsiooni juures nende vajadus vabatahtlike järele välja toodud. Praegu tahamegi tekitada aja annetamise projekte, kus soovijad saavad raha asemel oma tööga panustada.

Kõige olulisem on, et organisatsioonid hakkaks ise rääkima, mida nad on annetustest saanud rahaga korda saatnud.

Kas internetipangakeskne lähenemine ei jäta mõnd potentsiaalset annetajat välja?

Suurem osa meie klientidest kasutab internetipanka. Ülejäänuteni tahame jõuda suuremate kampaaniatega ja kitsama kommunikatsiooni, nt maakonnalehtede kaudu. Aga inimene võib ka kontoris tulla ning telleri abiga annetuse teha.

Kuidas näeb annetuskeskkond välja kolme aasta pärast?

Oma tulemusi analüüsid jõudsimena järelduseni, et keskkonna potentsiaal on suurem, kui see praegu on. Tahame seda elavdada audiovisuaalset materjali kasutades ja teiste keskkondadega sidudes. Eks uut portaali annab edasi arendada. Ma tahaksin, et kolme aasta pärast oleks nende inimeste jaoks, kes pole kunagi annetusi teinud, annetuskeskkond esimene valik, mille abiga saab kiirelt ja mugavalt annetuse teha ja hoida sidet selle organisatsiooniga, kelle tegevust toetati. Annetajaid on ilmselt rohkem kui praegu ja annetuste kogumaht on ka suurem.

Kas võid ise sama aja möödumisel vabasektorisse tegutsema asuda?

Mulle väga meeldib see, millega ma praegu tegelen, aga miski pole välistatud.

Aga oleme erandi korras ka mõnele ühendusele vastu tulnud ja omaette valdkondi loonud – näiteks 2010. aastal, kui kandideeris MTÜ Mondo, kuna oli tegemist hea ja toetust väärt algatusega.

Kuidas tagada, et head algatused, mis võibolla loomi ja lapsi ei aita, aga on ikkagi vajalikud, ei jääks annetajale märkamata?

Oleme sellist suhtumist tõepoolest kogunud: inimesed kipuvad toetama endast nõrgemaid ning praegugi moodustavad ligi poole annetuskeskkonnas esindatud algatustest just mainitud kasusaajatega tegelevad organisatsioonid. Üritame esile tõsta tagaplaanile jäävaid valdkondi. Ma arvan, et siin on suur osa kommunikati-

Peaaegu kolm aastat on möödunud sellest, kui Kodanikuühiskonna Sihtkapitali hallatav Šveitsi Vabaühenduste Fond (VÜF) kuulutas välja esimesed taotlusvoorud vabaühendustele eesmärgiga tõsta avalike teenuste kättesaadavust ja kvaliteeti. Avalike teenuste ja äriplaanide tibusid loeb Šveitsi Vabaühenduste Fondi juht **KLEIRI VEST**.

Šveitsi Vabaühenduste Fond hindab esimesi tulemusi

Võrreldes kolme aasta taguse ajaga saame nüüd rääkida rohkematest vabaühendustest, kes on avalike teenuste delegerimisel kohalike omavalitsuste või ministeeriumide head partnerid. VÜFi esimesse äriplaanide elluviimise taotlusvooru kaasati partneritena koguni kolm ministeeriumi ja 45 kohalikku omavalitsust, nüüdseks on partnereid lisandunud veelgi. Seega on järjest rohkem avaliku võimu esindajaid aru saanud, et tihti ei olegi avalike teenuste kvaliteedi, kättesaadavuse ja kuluefektiivsuse huvides otstarbekas pakkuda teenuseid ise, ning juhtroll usaldatakse vabaühendustele.

Sellise arusaama kujunemisele on kaasa aidanud tugevad ja vajaliku kompetentsusega vabaühendused, kellel on parem teadmine sihtgrupi vajadustest. VÜFi mõju eelnimetatule on olnud märkimisväärne. Vabaühendused on projekte ellu viies muutunud teadlikumaks ja julgemaks ning neise on hakatud suhtuma kui võrdväärsetesse koostööpartneritesse. Viimase ilmeka näiteks on see, et vabaühendusi on hakatud kaasama valdkonda puudutavate õigusaktide väljatöötamise ning kahe sektori koostöö pole ainult vormiline, vaid ka sisuline.

Kõige otsesem tulemus, mida praegu hinnata saab, on teenuste elujõulisus. Vaatamata mõningatele probleemidele suutsid vabaühendused sõlmida avaliku võimu partneritega teenuste finantseerimise lepingud ning tagada nii teenuse osutamise ka pärast projekti lõppu.

VÜFi esimeses äriplaanide elluviimise taotlusvoorus arendasid ja käivitasid teenuseid 14 vabaühendust üle Eesti ning häid näiteid võiks nimetama jäädagi. Teenuseid saanud sihtgrupe on seinast seinast – enneaegsete ja erivajadusega laste vanemad, perevägivald all kannatanud, vanurid, toimetulekuraskustes pered,

vaegnägijad, vanglast vabanenud, liikumispuudega inimesed, meeoluhäiretega vanemad, pikaajalised töötud jne.

Eriti hea meel on selle üle, et kuigi esialgu ei pidanud avaliku võimu partnerid mõnd teenust nende piirkonnas vajalikuks, muutus arvamus pärast vabaühenduse korraldatud koolitusi, töökohtumisi ja seminare. Näitena võib tuua MTÜ Avitus, kes korraldas koolitust meeoluhäirete ja vanemahariduse valdkonnas ning kes vaatamata avaliku võimu partnerite algsele skeptilisusele suutis projekti jooksul koguni teenuspiirkonda laiendada.

Projektide tulemused on mõju avaldanud ka laiemalt, riiklikul tasandil. Näitena saab tuua naiste varjupaikade rahastamise ümberkujundamise, milles oli suur roll MTÜ-l Tähtvere Avatud Naistekeskus ja MTÜ-l Tallinna Naiste Kriisikodu, või MTÜ Balti Kriminaalpreventsiooni ja Sotsiaalse Rehabilitatsiooni Instituudi, kes koostöös ministeeriumiga löid tugiisikuteenuse standardi. Hea näide on ka MTÜ Eesti Pimemassööride Ühing, kes pälvis mulluse töö eest aasta vabaühenduse tiitli ning rajas pimemassööride koolitus- ja töökeskuse, mille kaudu sai tööd 19 pimemassööri. Nimetatud neli on aga vaid üksikud näited paljude seas ning täpsemalt saab kõikide projektide kohta lugeda Kodanikuühiskonna Sihtkapitali kodulehelt www.kysk.ee.

Šveitsi Vabaühenduste Fond ulatab abikäe vabaühendustele, andes nii mõnigi kord esimesed vahendid koostöö ja teenuste osutamise alustamiseks, aga fondi tegevus lõpeb 2015. aastaga ning pärast seda saab ligi viie aasta pikkuse töö vilju lõplikult hindama hakata.

Hetkel on veel pikk maa minna, et kõik avaliku võimu partnerid näeksid avalike teenuste lepingulise delegerimise positiivseid aspekte ning tajusid just vaba-

ühenduste võimalusi selles valdkonnas. Samas ei tohiks avalik võim kaugeneda oma formaalsest vastutusest teenuste osutamise eest. Koostöö ei tohiks tugineda vaid rahalisele panustamisele ja lepingu sõlmimisele, vaid teenust tuleb pidevalt jälgida, selle kvaliteeti hinnata ja vajadusel parendada.

Endiselt valmistab muret ka sõlmitud lepingute pikkus, mis tähendab seda, et kohalikud omavalitsused ei julge tihti pikemaks perioodiks kohustusi võtta. See aga ei anna vabaühendustele täielikku kindlust teenuste kestlikkuses. Lisaks eelmainitule tuleks silmas pidada ka avalike teenuste arengutrende maailmas ja mõelda, kas, kuhu ja kuidas tahaksime liikuda ja millised võiksid olla riigi, omavalitsuste ja vabaühenduste rollid.

Hetkel osutab Šveitsi fondi toel teenuseid 36 vabaühendust ning viimasesse teenuse osutamise taotlusvooru ootame taotlusi hiljemalt 15. maiks. Seega on ennatlik teha lõplikke järeldusi, kuid esimesi tulemusi on sellegipoolest näha.

13. märtsil toimunud taotlusvooru ametlikul lõpuüritusel jäi vabaühenduste poolt kõlama tõsiasi, et vaatamata algselt keerukana näivale ülesandele oli äriplaan kirjutamine vajalik ja ilma VÜFi toetuseta ei oleks võimalik rääkida sellistest teenuse osutamise mahtudest ega avaliku sektori ja vabaühenduste koostööst. Jääb vaid loota, et ka järgmised taotlusvoorud lõpevad edukalt ning avalike teenuste valdkond rikastub senisest veelgi enam.

EESTI-ŠVEITSI KOOSTÖÖPROGRAMM
ESTONIAN-SWISS COOPERATION PROGRAMME

Kodanikuühiskonna
Sihtkapital

Mida rahaga tegema hakatakse

Neil nädalail said taotlejad Avatud Eesti Fondi Vabaühenduste Fondist jah-sõna demokraatlike väärtuste edendamise ning tegutsemissuutlikkuse tõstmise projektidele. Mis siis saama hakkab? **MARI ÖÖ SARV** tegi valiku põnevamatest projektidest.

Vabaühenduste fondi tegutsemissuutlikkuse tõstmise projektide taotlusvoorus, sarnaselt KÜSKi arenguhüppel, sai iga ühendus ise valida, mis teda tugevamaks teeb. Kes koolitab inimesi, kes teeb kommunikatsioonistrateegia, kel on tarvis uusi sihtrühmi kaasata.

Silma paistab mitu ühendust, kes tegelevad puuetega inimeste või lastega. Näiteks MTÜ Ökokratt koolitab erivajadustega inimeste teenindamiseks loodusgiide, MTÜ Pereprojekt arendab edasi puuetega lastele mõeldud koerateraapia teenust. Tugevamaks saavad veel mõned laste või kõrvale jäetud noorte eest seisvad ühendid – MTÜ Lapsele Oma Kodu, Kuu-salu lastekaitse selts, Viljandimaa tervist edendavad lasteaiad ja lastehoiuselts Läte, igaüks omal moel. Toetuse abil hakkab Õpilasesinduste Liit oma töösse lõimima vene noori ning MTÜ Naiste Tugi- ja Teabekeskus tõstma vene noorte teadlikkust perevägivallast. Põnevust tekitab Linnalaborile antav toetus kogukondliku mõtteviisi viimiseks Lasnamäe ja paneelmajapiirkondade elanike aktiveerimiseks.

Demokraatlikud väärtused

SA Domus Dorpatensis moodustab koos vabaühenduste liiduga EMSL ja SAGA Entrum **kodanikuhariduse koalitsiooni**, mis seisab selle eest, et riiklikud poliitikad arvestaksid kodanikuhariduse korraldamisel vabaühendustega. Paralleelselt tegeletakse kolme noortele mõeldud programmi (DD Akadeemia, ettevõtlikkuse programm "Entrum" ning keskkoolilõpetajatele mõeldud "Kogukonnapraktika") kvaliteedi,

mahu ja elujõulisuse tugevdamisega.

E-Riigi Akadeemia viib **avatud valitsemise partnerluse kohalikesse omavalitsustesse**, kaasates EMSLi ja Linnalabori, aga ka kogemustega välispartnereid. Eesmärgiga aidata kaasa läbipaistva ja kogukondi kaasava valitsemise arengule Eesti valdades ja linnades rakendatakse tööle nende kohalike omavalitsuste võrgustik, kes soovivad avatud valitsemist süvitsi arendada. Võrgustikuga liitunud valdade/linnade ning vabaühendustega arendatakse välja omavalitsuste AVP platvorm – kindlad põhimõtted, millele peaks vastama võimu teostamine kohalikul tasandil, ja ka mehhanismid, kuidas need põhimõtted igapäevasesse valitsemisse viia.

SA Teeme Ära hakkab välja töötama **osalusdemokraatia tööriista** vabaühendustele, kuna esindusdemokraatia on oma aja ära elanud ja kodanikud tahavad tegelikult ju kaasa rääkida rohkem kui ainult valimiskasti juures. Projekti käigus luuakse eri variante katsetades osalusdemokraatia tööriist, mida saavad kasutada kõik organisatsioonid ja omavalitsusüksused, kes vajavad uusi lahendusi sisedemokraatiaks, st liikmete või elanike kaasamiseks otsustusprotsessidesse. Näiteks vallavolikogu asemel pannakse otsus hääletusele kogu vallas: igal valla kodanikul on e-hääli, mida ta saab kasutada ise või delegeerida vabalt valitud teisele kodanikule. Delegeeritud häält saab igal hetkel tagasi võtta või eri otsuste puhul delegeerida eri inimestele. Otsustamist vajavad küsimused valmistatakse ette Rahvakogu eeskujul argumenteeritult, neutraalselt ja infograafiliselt selgelt. Otsustab kogukond.

Eesti Seksuaaltervise Liit hakkab tegelema **seksuaalõiguste kui inimõiguste käsitlemisega koolis** ja edendama sellealast teadlikkust eelkõige vene noorte kogukonnas.

Ehkki kooliprogrammis on need teemad sees, jääb noorte teadlikkus tihti õpetaja vähese valmisoleku tõttu napiks. Projekt tegelebki inimeseõpetuse õpetajate, klassijuhatajate, koolipsühholoogide ja teiste spetsialistide valmisoleku ja temaatiliste pedagoogiliste oskuste suurendamisega, erilist rõhku pannakse venekeelse õpetajaskonna võimestamisele.

Uudsed ideed

SA Eesti-Hollandi Heategevusfond loob **sotsiaalse restorani** ehk koha, kus pikaajalised töötud ja heitunud saavad võimaluse aktiivselt ühiskonnas osaleda. Abi saavad inimesed või pered nii tervisliku toidu kui ka seltskonna, nõu ja ajaviite kujul. Asja mõte on, et isoleeritusest välja pääsedes saavad inimesed julgust astuda uusi samme oma elu parendamiseks ja aktiivseks ühiskonnaelus osalemiseks.

Eesti LGBT Ühing viib läbi **noorsootöötajate koolitusprogrammi**, et noortega töötavad inimesed saaksid teadlikumaks lesbi-, gei-, biseksuaalsete ja transsoolisten noorte märkamisel ja osavamaks nendega tegelemisel, samuti et nad oskaks sekkuda temaatilistesse kiusamisolukordadesse. Lisaks otseselt noorsootöötajatele tehtavatele koolitustele analüüsitakse Tallinna Ülikooli pedagoogilise seminari noorsootöö õppekava, et tagada tulevaste noorsootöötajate parem ettevalmistus.

Talvel valminud vabatahtliku tegevuse uuringust saame teada, kes on, millele oma vaba aja kulutavad ja mida sellest saavad ca 300 000 eestimaalast, kes käivad vabatahtlikeks. Uuringut tutvustab üks selle autoreid, Praxise valitsemise ja kodanikuühiskonna programmi analüütik **MAIU UUS**.

Värskendame teadmisi vabatahtliku tegevuse olukorrast

Viimase 12 kuu jooksul on ühes või teises vabatahtlikus tegevuses osalenud 31% Eesti elanikest, kui arvestada nii teadlikke kui ka mitteteadlikke vabatahtlikke. See on 262 000 – 345 000 inimest. Oleme selle näitajaga ELi riikide hulgas tublid keskmikud – peamiste võrdlevate uuringute järgi on ELi keskmine 29–30% elanikest. Mitmesuguste vabakonnateemadega Eestile aastaid eeskujuks olnud Suurbritannias on viimase aasta jooksul vabatahtlikuna tegutsenud näiteks 44% ja naaberriigis Soomes 36% elanikkonnast. Sellest teadmisest jääb aga väheseks, et järeldada midagi vabatahtliku tegevuse arengu ja edasiste arenguvajaduste kohta. Nii et vaatame lähemalt.

Milline on olukord eri piirkondades?

Vabatahtlikuna tegutsemise määr ei ole üle Eesti ühtlane, vaid erineb regiooni üsna palju. Kõige suurem vabatahtlike osakaal on Kesk-Eestis (43%) ehk Jõgeva-, Rapla- ja Järvamaal. Selles piirkonnas on teistega võrreldes kaks korda rohkem mitteteadlikke vabatahtlikke – need on inimesed, kes ise ennast küsitluses vabatahtlikuks ei pidanud, kuid kes olid osalenud vabast tahtest, rahalist tasu saamata, laiem avalikkuse ja ühiskonna heaks sellistes tegevustes, mida peetakse vabatahtlikuks tegevuseks. Kõige väiksem vabatahtlike osakaal on Lääne-Eestis (23%) ehk Pärnu-, Lääne-, Hiiumaa- ja Saaremaal.

Põhja-Eesti on omaette huvitav piirkond. Kui juba teadlikel ja mitteteadlikel vabatahtlikel vahet teha, siis tasub esile tõsta Tallinna piiravat Harjumaad ja Lääne-Virumaad – vabatahtlike määr neis

maakondades kokku on 35% elanikkonnast, kusjuures 31% ehk valdav enamik on teadlikud vabatahtlikud. Samas Tallinna vabatahtlike määr 25% on üks madalaid regioonide võrdluses ja ennast vabatahtlikuks pidavaid inimesi ehk teadlikke vabatahtlikke on kõige vähem – vaid 18% elanikest. Nende piirkondade elanike sotsiaal-demograafiline struktuur on erinev ja vabatahtlikes tegevustes osalemise aktiivsus erineb just sotsiaalsete rühmade kaupa.

Näiteks on Tallinna elanikkonnast ligi pooled muukeelsed ja vaid 17% neist on viimase aasta jooksul osalenud vabatahtlikus tegevuses. Muukeelse elanikkonna kõrvalejäetus Tallinnas tundub olevat oluline eripära, kui võrrelda Ida-Virumaaga, kus muukeelse elanikkonna vabatahtlikus tegevuses osalemise määr on 33%.

Üha rohkem noori

Kogu Eestis on kõige rohkem vabatahtlikke 15–24-aastaste seas – 42% vanuserühmast. Need on noored ja aktiivsed, tegevust otsivad inimesed, kelle töö- ja eraelu võimaldab oma vaba aega vabatahtlikule tegevusele pühendada rohkem kui juba vanematel. Euroopa keskmisega võrreldes on Eesti noorte vabatahtlikus tegevuses osalemise määr märksa suurem ja tõusva trendiga – see on vahest üks värsket küsitluse kõige positiivsemaid uudiseid. Soomes näiteks jääb vabatahtliku tegevuse määr alla viiendiku vanusegrupist ja naabreid teeb murelikuks jätkuv langussuund.

Viimendik vabatahtlikest on panustanud ühel korral aastas. Näiteks on nad osalenud kodukoha kevadtalgutel ühe korra paari tunni jooksul või käinud terve aasta peale ühel korral abiks Toidupangas. Kõi-

ge rohkem on ühekordseid panustajaid Ida-Virumaal (47% vabatahtlikest) ja kõige vähem Kesk-Eestis (6% vabatahtlikest). 73% vabatahtlikest on panustanud mitu korda ja kolmandik kõigist vabatahtlikest on tegutsenud kindla regulaarsusega.

Viimase 12 kuu jooksul on vabatahtlikus tegevuses keskmiselt vähem osalenud 50–64-aastased, kesk- või keskeriharidusega (sh kutseharidusega) inimesed, madalaima keskmise sissetulekuga inimesed ja pered, oskustöölised ja pensionärid, Venemaa ja määratlemata kodakondsusega inimesed.

Juba 2009. aasta uuringu tulemustest ilmnes, et teiste riikidega võrreldes torkab Eestis silma pensionäride vabatahtlikust tegevusest kõrvale jäämine. Peamise põhjusena märkisid pensionärid kehva tervist (49% pensionäridest). Sama probleem kimbutab aga juba inimesi alates 50. eluaastast ehk pensionieelikuid, samas aega neil oleks ja huvi samamoodi.

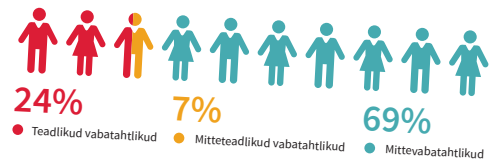
Ida-Virumaa elanikud vastasid peamiste mitteosalemise põhjustena, et pole vabatahtlikule tegevusele mõelnud ja neid pole ka osalema kutsutud või palutud. Tulemused viitavad, et vabatahtlikke kaasavad vabäihendused, informatsioon sotsiaalvõrgustikes ega massimeedias ei jõua muukeelse elanikkonnani ja seda eriti Ida-Virumaal, kus kodanikuaktiivsus ja teadlikkus vabatahtlikust tegevusest on keskmisest madalam.

Mida vabatahtlikud teevad?

43% vabatahtlikest on viimase 12 kuu jooksul tegutsenud ühes valdkonnas, kuid veerand vabatahtlikest panustab väga mitmekesiselt, tegutsedes neljas ja

Vabatahtlik tegevus Eestis 2013

Aasta jooksul osaleb vabatahtlikus tegevuses 31% Eesti elanikest, sarnaselt Euroopa Liidu keskmisega, mis on 29%.

rohkemas valdkonnas. Valdkondadest on kõige populaarsem keskkonnakaitse, kõige levinum viis vabatahtlikuna tegutseda on osaleda heakorratöödel, koristus- ja ehitustalgutel ning remonditöodes – selle märkis 61% kõigist 2013. aastal vabatahtlikuna tegutsenutest. Selles on kindlasti oluline roll algatusel “Teeme ära!”, mida spontaanselt seostas vabatahtliku tegevusega viiendik elanikkonnast.

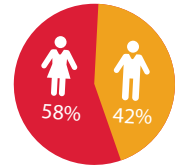
Viis aastat tagasi oli populaarseim valdkond kohaliku elu edendamine, mis on jätkuvalt menukas ja populaarsuselt teisel kohal. 2013. aastal kajastub selles valdkonnas nii osalemine külaliikumises kui ka tegutsemine linnade asumiseltsides. Viimastel aastatel populaarseks muutunud asumiseltsides on viimase 12 kuu jooksul tegutsenud 18%, külaliikumises 21% kõigist vabatahtlikest.

Valdkondade esiviisikus olid nii 2013. kui 2009. aastal ka noorsootöö ja töölastega, hariduse ja teaduse, spordi ja keha kultuuri valdkonnad. Viie aastaga on neist valdkondadest kõige enam kahanenud noorsootöös vabatahtlikult osalenute arv.

Heakorratöödel osalemise järel on levinumad vabatahtlikud tegevused kaasaaitamine erinevate ürituste korraldamisel (34%) ja esemliste annetuste kogumisel (19%), abivajajate nõustamine ja neile teenuste-abi osutamine (nt sotsiaalvaldkonnas, korrakaitse ja päästevaldkonnas) (19%), koolituste, treeningute läbiviimine, inimeste juhendamine (17%).

Keskmine vabatahtlik

on naine (58% kõikidest vabatahtlikest); ta on parimas tööeas (25–49aastaseid on kõikidest vabatahtlikest 46%). Tal on kesk- või kutseharidus (50% vabatahtlikest) ja ta töötab kas spetsialisti, ametniku või juhina. Ta saab majanduslikult hakkama, kuna pere netosisissetulek on vähemalt 800 eurot kuus. Ta on eesti rahvusest (77%) ning pärit kas Tallinnast (25%) või Lõuna-Eestist (25%).

Vanus

35–49 a

Haridustase

Kesk- või keskeriharidus, sh kutseharidus

Rahvus

Eesti – 77%
Muu – 23%

Kodakondsus

Eesti – 90%
Venemaa – 6%
Muu – 3%

Sotsiaalne staatus

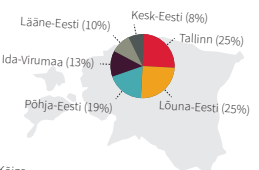
Keskastme spetsialist, ametnik, isikuteenindaja – 26%
Ettevõtja, juht, tippspetsialist – 20%

Laste arv peres

0 last – 59%
1 laps – 23%
2 ja rohkem last – 18%

Netosisissetulek

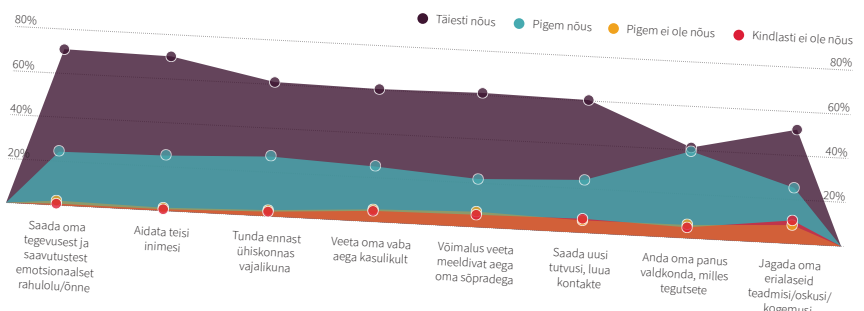
Üle 1301 € – 22%
801–1300 € – 21%
501–800 € – 14%
500 € või vähem – 14%

Kõige suurem vabatahtlike osakaal on Jõgevamaal (53%), Võrumaal (49%) ja Raplamaal (43%), kõige väiksem Saaremaal (9%), põlvemaal (13%) ja Viljandimaal (18%).

Miks inimesed vabatahtlikus tegevuses osalevad?

Küsitluse põhjal võib öelda, et vabatahtlik tegevus võimaldab inimestel hinnangul neil saada oma tegevusest ja saavutustest emotsionaalset rahulolu, aidata teisi inimesi ning tunda ennast ühiskonnas vajalikuna.

Vabatahtlike tööd tunnustatakse

Küsitluse põhjal võib öelda, et kõige enam motiveerib vabatahtlikke võimalus saada oma tegemistest ja saavutustest emotsionaalset rahulolu ning aidata teisi inimesi. Kindlasti annab tõuke tegutseda ka see, et vabatahtliku tegevuse mainet hinnatakse heaks ja sellist tegevust peetakse vajalikuks inimeste ja ühiskonna üldise arengu jaoks. Enamik vabatahtlikest hindab oma kogemust kõrgelt ja neil on suur huvi ka edaspidi panustada – vabatahtlikud on jätkuvalt valdkondadele suur potentsiaal.

Riigi roll selles valdkonnas on vabatahtlikku tegevust soodustada, tunnustada ja väärtustada ning üks eesmärke on kaasata vabatahtlikke kodanikuühenduste tegevustesse. Küsitluse tulemused viitavad aga, et nii vabatahtlikest kui ka mittevabatahtlikest üle poole arvavad, et riik pole

vabatahtlikku tegevust piisavalt väärtustanud. Samas leiab pool kõige aktiivsematest vabatahtlikest, et vabatahtlikku tegevust on piisavalt toetanud tugistruktuurid, nt koolituskeskused, tugikeskused jms. Neid aga on aastate jooksul samuti välja arendanud ja toetanud väga suures osas avalik sektor ning näiteks regionaalministri valitsemisala on aastaid teinud vabatahtliku tegevuse arendamiseks strateegilist koostööd vabaühendustega, praegu näiteks Eesti Külaliikumise Kodukandiga. See on positiivne, et inimesed tunnetavad enda algatuse ja panuse olulisust, kuid samuti tuleb senisest rohkem märgata ja tunnustada vabatahtlike soodsa tegutsemiskeskonna ülesehitamise toetajaid avalikust sektorist.

Näiteks on üks teemasid, millele osalt avaliku sektori toel viimastel aastatel üha

rohkem tähelepanu pööratakse, professionaalidest vabatahtlike tegevus – see tähendab, et inimesed panustavad oma erialaseid teadmisi ja oskusi *pro bono*, nt jurist juriidilise abiga, raamatupidajad raamatupidamisega. Ligikaudu veerandi (24%) vastanute vabatahtlik tegevus ühtis nende erialase väljaõppega, igapäevatööga või ametiga. Enim on professionaalidest vabatahtlikke kõige aktiivsemate, regulaarselt ning organisatsioonide juures tegutsevate vabatahtlike seas – 35%.

Elanikkonna küsitluse andmetel põhineva uuringu “Vabatahtlik tegevus Eestis 2013” tellisid regionaalministri valitsemisala ja Kodanikuühiskonna Sihtkapital.

Rohkem värsket infot leiad uuringuaruandest www.praxis.ee.

Pool aastat Arvamusfestivalini: mis tänavu Paides toimub?

Vanasõnade seast leiab trobikon-na selliseid, mis mõeldud alustajate julgustamiseks: hakka aga pihta ja küll näed, et edaspidi läheb lihtsamaks. Ega tegelikult aasta tagasi esimest Arvamusfestivali ette valmistadeski olnud kaasatulijaid teab mis keeruline leida – tõsi, mõnda debatti osalejate otsimine kestis küll päris viimaste päevadeni –, kuid tänavust festivali korraldades tunneme pea igal sammul, kuidas mullu laotud vundament aitab.

Huvi ja ootus on suured ning ei piirdu ainult nende kahe augustipäevaga Paide vallimäel – ütles ju näiteks eelmine peaministrikandidaat, mullusel festivalil erakondade tuleviku debatis osalenud Siim Kallas, et soovib Eesti poliitikasse rohkem Arvamusfestivali vaimu. Ning ehkki sel korral tast valitsuse moodustajat ei saanud, proovigu nüüd keegi teatada, et see pole väärt eesmärk!

Arvamusfestivali üks toredatest eripäradest muude konverentside ja foorumite kõrval on, et see pole otseselt kellegi “oma”. Kaks festivalipäeva ei sünni mitte ainult eri vabauhenduste, vaid ka avaliku ja ärisektori organisatsioonide ning kõikvõimalikel elualadel tegutsevate vabatahtlike koostöös. Festivali tiimi esimesel kogunemisel jaanuaris oli selliseid vabatahtlikke juba mitukümmend ning nende hulk kasvab, mida lähemale augustikuu jõuab.

Kindlat läbivat teemat Arvamusfestivalil pole. Peaasi, et küsimus oleks ühiskonnas oluline, aktuaalne ja poleemiline ehk siis võimaldaks välja tuua eri vaatenurki, mille üle arutledes saaks tekkida asjalikke ja huvitavaid debatte ning nende abil uusi teadmisi. Festivali laiem eesmärk ongi arutelukultuuri edendamine Eestis, huvi ja valmidus suhelda erinevaid vaatenurki esindavate inimestega, oskus põhjendada

oma ja kuulata teiste arvamusi ning selle tulemusena targemaks saada. Tänavune festival toimub pool aastat enne uusi riigikogu valimisi, nõnda avatakse Paides kindlasti ka seekordsete valimiste põhidebatid.

Veebruaris festivali kodulehel korraldatud ideekorje tõi huvilistelt sadakond ideed tänavusteks võimalikeks debattideks. Kõige põletavamad näivad selle põhjal olevat hariduse, rahvastiku ja majandusega seotud küsimused – kuid arutelusid sooviti ka näiteks teemadel nagu vaikus, Maa kosmiline ajalugu, metafüüsika või transhumanism.

Festivali sisutiim paneb kokku kahe suure, mäe- ja orulava programmi, mis katab ühiskonnas olulisi teemasid, olgu nendeks siis väljaränne, julgeolek, maa-varade kasutamine, aga ka näiteks dopinguvaba sport või vaba valiku õigus vaktsineerimisel. Nende n-ö pealavade kõrvale kerkivad ka avatud arutelualad, kus huvilised saavad lõppenud debatis osalejatega vestlust jätkata – ehkki loomulikult on oma sõna sekka ütlemise võimalus ka kõikide debattide käigus.

Samasugust kirjut, eri elualasid hõlmavat programmi pakuvad meedialavad, millega tulevad välja kõik siinsed peamised meediaorganisatsioonid. Nagu mullu, on kohal ka maailmavaatekohvikud, kus arutelusid algatavad Eesti erakonnad.

Nende kõrval kerkib Paidesse aga veel kümnekond teemalava, mille ühe- või kahepäevase programmi koostavad vastava

Anna hoogu!

Arvamusfestival on ja jääb tasuta ürituseks, kuid aprilli keskpaigast on Hooandjas võimalik tänavuse festivali õnnestumisele annetusega tuge pakkuda. Festivali peamised rahastajad on Avatud Eesti Fond, Kodanikuühiskonna Sihtkapital, Eesti Koostöö Kogu, Paide linn ja teised Järvamaa omavalitsused. Hooandja kaudu kogutavat raha kasutatakse esmajoones festivaliõhkkonna hubasemaks muutmisel: näiteks hangitaks selle eest augustiõhtul sooja andvad gaasilambid ja muud sellist.

Lisaks Hooandjale on aga festivali suurema või väiksema annetusega võimalik toetada ka otse Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liidu pangakontole EE982200001120106317, märkides ülekande selgituseks “Arvamusfestival”.

Kuigi esimese debatin
Paide vallimäel 15. augusti
ennelõunal jääb veel tub-
listi üle viie kuu, käivad
tänavuse Arvamusfestivali
ettevalmistused juba täie
hooga. Festivali sisutiimis
kaasalööv **URMO KÜBAR**
kirjutab lähemalt, mis teh-
tud ja mis teoksil.

← Tānavuse festivali toimkond kogunes
esimesele koosolekule jaanuaris.

valdkonna organisatsioonid. Ehkki loetelu pole veel lõpuni paigas, võib vallimäel tänavu ilmselt näha haridus-, ettevõtlus- ja majandus-, lõimumis-, laste ja perede, vabakonna, noorte-, keskkonna-, arengu-koostöö, regionaal- ja linnaruumi lava jne.

Ning kuigi põhiosas on festival just debattide, mitte loengute pidamise koht, seatakse taas üles ka avatud mikrofon ning toimuvad õpitoad, kus keskendutakse just väitlus-, argumenteerimis- ja esinemisostkuste lihvimisele.

Festivali sisutiimi põhitāhelepanu ongi neil kuudel "pealavade" programmi koostamisel ning teemalavasid korraldavate partneritega suhtlemisel, mis mõlemad peaksid tehtud saama aprilli-mai jooksul.

Samal ajal käivad ettevalmistustööd aga ka melutiimis, kus korraldatakse kõike muud, mis ühe festivali juurde kuuluma peaks: kultuuriprogrammi, kohvikuid, raamatulaata jms. Turundus- ja kommunikatsioonitiimidel valmib peagi festivali seekordne kodulehekülj ning nad suhtlevad partneritega festivali reklaamimise ja muudes info levitamise küsimustes. Festivalikeskkonna tiim peab läbirāākimisi lavade, tehnika, turva- ja teistes sellistes küsimustes; finantstiim tegeleb toetajate, raamatupidamise ja lepingutega. Staap hoiab silma peal, et kõik sujuvalt kulgeks ja info korraldajate vahel hästi liiguks, ning tegeleb vabatahtlikega, kes festivali ette valmistada või kohapeal läbi viia aitavad.

Kodanikuhariduse koalitsioon

Tānavu hakkab EMSL veelgi enam läbi käima Domus Dorpatensise ja Entrumi asjalike noortega. Ühendab meid kolme see, et kõigil on oma mitteformaalne kodanikuhariduse programm ja kõik tahame seda veelgi paremaks ja mõjusamaks teha, aga ka üldse kodanikuharidust rohkematele noortele võimaldada.

EMSLi plaan on viia sel õppeaastal alustatud kogukonnapraktika rohkematesse koolidesse. Koos Domuse ja Entrumiga mõtleme aga läbi, kuidas vabāühendusi kodanikuharidusse kas siis praktikakohtade pakkujate või mentoritena enam kaasata, programme metoodiliselt arendada ja nende projektirahastusest sõltumist vähendada. Ja loomulikult rāākida enam kaasa selles, kuhu ja kuidas kodanikuharidus järgmise kahe aasta jooksul liigub.

Kogukonnapraktikast saab lugeda www.ngo.ee/kogukonnapraktika ja küsimustele oskab kõige paremini vastata Teve Floren (teve@ngo.ee).

Ka kohalikud omavalitsused saavad valitseda avatult

Alates aprillist proovime koos e-Riigi Akadeemia, Linnalabori ja mitme omavalitsusliiduga viia omavalitsustesse avatud valitsemise põhimõtted. Esialgu katsetame seda mõnes valilas ja linnas, kasutades samasugust mustrit nagu alates 2012. aastast valitsuse tasandil: avalik võim koos kodanikega lepib kokku tegevuskavas valitsemise avatumaks muutmiseks ning paani täitmist hakkavad järgima ka kohalikud vabakonna esindajad.

EMSLi roll projektis on olla vabāühendustele nõustajaks ja toetajaks nii tegevuskava koostamises kui hiljem ka järelevalve tege- misel. Seoses sellega pūūame kaardile saada kõik need omavalitsused, kus vabāühenduste võrgustikud tegutsevad. Kes mõnes osaleb või selliseid teab, andke palun teada Maris Jõgevale (maris@ngo.ee).

EMSL vaatab üle oma liikmeprogrammi

Plaanime sellel aastal vaadata üle oma liik- meprogrammi. EMSL soovib olla enam kursis

liikmete murede ja vajadustega, aga tahab olla rohkem nähtav ka väljaspool liikmes- konda. Veel tahame mõelda sellele, milliseid teenuseid saaksime katusorganisatsioonina pakkuda.

Liikmetega aitavad suhted lähedasemad hoida nii kohtumised kui klubid. Aasta lõpus küsisime liikmeskonnalt oma tegevusele taga- sisidet, kuid kui sinul on ikkagi miskit jäänud rāākimata või ütle mata, kirjuta sellest EMSLi liikmekoordinaatorile Martin Meiternile (martin@ngo.ee). Siin on ka paslik meelde tuletada, et selle aasta üldkoosolek toimub 6. juunil.

Kas EKAKi tead? Aga järgid ka?

Regionaalministri kokkukutsutud valitsuse ja vabāühenduste esindajate komisjon alustas järelevalve tegemist kodanikuühiskonna arengukontseptsiooni (EKSK) põhimõtete päriselus kasutamise üle, et tekitada aru- telu EKAKi ja hea koostöö tavade üle; anda hinnang halbadele näidetele, mida tulevikus vältida; samuti sellistele, kus koostöösuhte- ga on hoolimata ühe poole meelepahast kõik korras.

Töörühma poole saab pöörduda igaüks, kes tunneb, et teine koostööpool, kas siis avalikust või kolmandast sektorist, ei järgi EKAKiga kokkulepitud koostööpõhimõtteid ja sellega kodanikuühiskonna arengule kaasa ei aita.

Töörühma teenindavad EMSL ja siseminis- teerium ühiselt ja selle liikmed roteeruvad sõltuvalt tõlgendamist ja lahendamist va- javatest teemadest. Kuidas töörühmalt abi küsida, kuidas hinnangud kujunevad ja kui- das sellest kõigest võib abi olla, saab lugeda www.siseministeerium.ee/ekakjärelevalve.

EMSLis oskab töörühmast kõige enam rāā- kida Maris Jõgeva (maris@ngo.ee).

EMSLis uus liige

Mārtsi lõpus sai EMSLi liikmeks Eesti Juris- tide Liit. Kui algselt oli liit mõeldud kutse- organisatsioonina, siis viimasel viiel aastal on keskendatud avalikkusele suunatud ja ühiskondliku elu parandamist nõudvatele tegevustele. Liit osaleb muuhulgas valitsemi- se valvurite projektis, valib aasta parimat ja halvimat seadust, jälgib õigusloome ja kaa- samise heade tavade täitmist, annab vähe- kindlustatuile õigusabi ja palju muud. Vaata lähemalt www.juristideliit.ee.

Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustik (SEV)

SEV on üks EMSLi kõige värskematest liikmetest. Võrgustikku tutvustab tegevmeeskonna liige Jaan Aps, kes vabaühenduste mõjust jutlustamise eest tituleeriti kodanikuühiskonna 2013. aasta missiooniinimeseks. SEVi kohta leiad rohkem infot www.sev.ee

Kõrged riigiametnikud SEV tehtud õppereisil Šotimaal ühes puidutöökojas, mis on hätta jäänud inimeste vaheetapiks teel avatud tööturule.

Millal ühing loodi?

SEV loodi ühel ilusal aprillikuu päeval 2012. aastal. Sellele eelnes ligi aasta kestnud ettevalmistus koos sotsiaalsete ettevõtete ja nende nutikate kaasamõtlejatega. Enne loomist tuli langetada palju olulisi otsuseid: näiteks milline on Eestile sobivaim sotsiaalse ettevõtte definitsioon ja missugune tegevusvorm oleks sotsiaalsete ettevõtete aitamiseks parim. Arutelude tulemusena moodustasime mittetulundusühingu, mille liikmeteks on sotsiaalsed ettevõtted.

Miks loodi?

Meie eesmärkideks on sotsiaalsete ettevõtete arvu, ettevõtlussuutlikkuse ja kogukondliku mõju suurendamine. Leiame, et ettevõtlustegevus on üks parimaid võimalusi tagada ühiskondliku eesmärgiga organisatsiooni elujõulisus. Pikaajaline järjepidev panustamine on ju enamikus valdkondades soovitatavate positiivsete muutuste eeldus. Katusor-

ganisatsioonina pakume sotsiaalsetele ettevõtetele vajalikku motivatsiooni, infot ja teenuseid. Huvikaitsjana aitame tutvustada sotsiaalse ettevõtluse võimalusi otsustajatele ja luua nii soodsat riiklikku tegutsemiskeskonda.

Kui palju inimesi ühingus on?

2014. aasta veebruari lõpu seisuga on osalise koormusega töötajaid neli, vabatahtlikke aktiviste kümme, liikmeid kolmkümmend kuus. Vabatahtlikest aktivistidest tõstame eraldi esile värskest moodustatud DD Akadeemia meeskonna, mille eesmärgiks on luua sotsiaalsete ettevõtete müügitulu suurendamiseks uenduslikke turunduslahendusi.

Kust te toimetamiseks raha saate?

Juhatus veab organisatsiooni eest vabatahtlikult. Konkreetseid liikmeteenuuseid ja huvikaitsetegevusi aitavad rahastada projektid. Näiteks Kodanikuühiskonna Sihtkapital aitas aastatel 2011–2013 SEVi

käivitada ja on praeguseni meie sisuline koostööpartner. 2014. aasta sügiseni on suurtoetajaks EMP toetuste Vabaühenduste Fond Avatud Eesti Fondi vahendusel. Ka väikeprojektidest on olnud abi konkreetsete vajadustega toimetulekuks, nt venekeelse veebilehe loomiseks (kultuuriministeerium), statistilise ülevaate saamiseks (Euroopa Komisjon), lähinaabritega kogemuste vahetamiseks (Põhja-maade Ministrite Nõukogu). Muuseas, lähitulevikus kaalume ka ise sotsiaalse ettevõtluse võimalusi!

Mis on olnud suurim õppetund?

Esimestel aastatel on eestvedajad pannud liiga palju rõhku ise asjade äratemisele ja liialt vähe teiste kaasamisele eesmärkide saavutamisse. Loomulikult on kaasamine ajamahukas ja toob kaasa ka lahendamist vajavaid juhtimisprobleeme. Samas oleme tänaseks aru saanud, et kriitiline mass vajalikke muutusi on võimalik saavutada ainult tegutsejate ringi laiendades.

Põnevaim ettevõtmine, mis hetkel käsil?

Hetke põnevaimaks ettevõtmiseks on suurele osale Eesti sotsiaalsetest ettevõtetest tulemuste ja mõju kommunikatsiooniraportite koostamine. Ettevõtetele endile tähendab see eesmärkide-tegevuste paremat läbimõeldust ja atraktiivsust. Avalikkuse jaoks toob see kaasa nende suurema nähtavuse ja läbipaistvuse. Esimeste sotsiaalsete ettevõtete puhul (nt MTÜ Avitus) oleme jõudnud ka katseteni väljendada mõju rahas, mis on eriti tähtis riiklikus huvikaitsetöös. Seni valminud raportitega on võimalik tutvuda aadressil www.sev.ee/m6ju.

Mida on teistel vabaihendustel teilt õppida?

Algusjärgus organisatsiooni ülesehitamist ettevõtlikul moel, mis võimaldab kõige paremini strateegilisi sihte saavutada: nt osa-ajaga töötajad eri linnades; kandideerimine ainult otseselt sisulisi eesmärke toetavale projektirahastusele; ambitsioonikate ideede elluviimisel kiire teostus, nt sotsiaalsete ettevõtete kommunikatsiooniraportite puhul.

Kus on ühendusel endal arenguruumi?

Hetkel pole tagatud SEV enda elujõulisus (pikaajalisem rahastus, järelkasv praegustele eestvedajatele). Ühe lahendusena kaalume sotsiaalse ettevõtte asutamist, mis tegeleb teiste sotsiaalsete ettevõtete toodete ja teenuste müügiga. Teisalt soovime avatuma kommunikatsiooni ja vabatahtlike kaasamisega laiendada inimeste ringi, kelle seast võiks sirguda näiteks SEVi tegevjuht aastast 2015. Kui ka sinul on soov sotsiaalse ettevõtluse arendamisel kaasa lüüa ja jätkub kõvasti seda, millega panustada, anna meile julgelt märku!

Kui teile antaks kolm miljonit eurot ja mitte ühtki tingimust selle kasutamisel, siis mida teeksite?

Jõuaksime olukorraneni, kus enamikus valdkondades pakutavad tooted-teenused pärinevad sotsiaalsetelt ettevõtetest, kes omakorda suudavad nii lahendada portsu Eesti ühiskonna olulisematest probleemidest.

EMSLi liikmete uudised

Kui sul on ka uudist, saada oma teated info@ngo.ee. Et saada teiste uudised kätte kohe, kui need ilmuvad, liitu Hea Kodaniku nädalikirjaga veebilehel www.ngo.ee või palu enda liitmist meilitsi, ikka info@ngo.ee.

31. mail toimub Tallinnas Vabaduse väljakul maailmapäev. Seal räägitakse humanitaarkriisidest, maailmaparandamisest ja sellest, kuidas kaugete maade inimesed meiega otseselt seotud on. Maailmapäev on kogu pere päev: suurel laval toimub Eesti ja laia ilma muusikute tasuta kontsert, lastele pakutakse meelelahutust ja huvitavaid mängu, vanematele mõtteainet ja lugusid inimväärses elust terves ilmas. Huvilised saavad ammutada infot ja inspiratsiooni, miks ja kuidas anda oma aega, ideid ja teadmisi, et elu väärisk elamist kõikjal. Aprillis-mais külastavad diplomaadid koole ja kinos Artis näidatakse tasuta filme. Terve ilm on platsil! Lisainfo: www.maailmapaev.ee

Eesti Arstiteadusüliõpilaste Selts koos Terve Eesti SA, Eesti Skautide Ühingu, Eesti Noorteühenduste Liidu, Eesti Õpilasesinduste Liidu, Domus Dorpatensise ning teiste ühendustega pöördusid Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA nõukogu poole palvega teha 2014. aasta laulu- ja tantsupidu alkoholibabaks. Allakirjutanud esindavad ligikaudu 150 000 Eesti noort ja vabatahtlikku. Alkohol ja selle reklaam kolisid kinnisele alale, kuhu alaealistel asja pole.

Keskonnaõiguse Keskuse (KÕK) eestvedamisel ilmusid kaheksa autori kommentaarid peatselt jõustuvale keskkonnaseadustiku üldosa seadusele. Kommentaarid selgitavad põhjalikult seadustiku sätteid, ent annavad ühtlasi ülevaate Eesti keskkonnaõiguse taustast ja sisust üldisemalt. Tutvu seadustikuga lähemalt <http://k6k.ee/keskkonnaseadustik>.

Liberalismi Akadeemia nõukogu tunnustas 2013. aasta liberaali tiitliga Vanurite Ene-seabi- ja Nõustamisühingut. Liberalismi Akadeemia sõnul on VENÜ hea näide liberalismist tegelikkuses. Aasta liberaali tiitel on Liberalismi Akadeemia tunnustus Eesti inimesele või ühendusele liberaalse mõtte – isiku-, kodaniku- ja majandusvabaduste – silmapaistva edendamise, levitamise ja/või teostamise eest.

Veebruari keskel allkirjastasid 49 organisatsiooni esindajad Linnaidee veetava Tallinna-keskse koostöö hea tava. Üritusel arutleti ka koostöölepe edasise käekäigu ja praktikas levimise üle ning märtsis esitleti koostöölepet linnavolikogu esimehele. Nüüd kooskõlastatakse lepe ka volikogu fraktsioonidega ja veel kevadel loodavad ühendused sellele linnavolikogu heakskiidu saada.

Eestimaa Looduse Fond (ELF) teab, et kahepaiksed asuvad maanteed ületama, eirates nii liiklusseadust kui kõiki üleriigilisi ja kohalikke planeeringuid. ELF koos partneritega korraldab juba kolmandat aastat konnade üle tee aitamise ettevõtmist „Konnad teel(t)”. Huvilised saavad kogu vajaliku info selle kohta, miks konnad rändavad ja kuidas neid aidata, veebilehelt <http://www.elfond.ee/et/konnadteel>.

“Teeme ära!” talgupäev toimub traditsiooniliselt maikuu esimesel laupäeval, tänavu 3. mail 2014. Talgupäeva eesmärk on edendada ettevõtlikkust ja aktiivset eluhoiakut, parandades nii meie ühist elukeskkonda ning tugevdades kogukondi tervikuna. Kanna oma talgud talgukaardile lehel www.teemeara.ee.

Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustik otsib oma ridadesse huvikaitse eksperti. Täpsem info www.sev.ee.

Kuidas leida RAHA?

Palusime ühendustel kirja panna oma head kogemused raha leidmisel. Kui nüüd kujutleda vabakonda ette sellisena, et põhitegevuseks pole projektide kirjutamine sobivatesse taotlusvoorudesse või enda neile sobivaks painutamine, vaid päriselt maailma muutmine, siis siin on otse elust näiteid, kus selleks raha leidub.

Deckatd3 | Dreamstime.com

Annetuste kogumine Eesti Loomakaitse Seltsis

Eesti Loomakaitse Selts on annetuste abil palju teha saanud, näiteks 2013. aastal annetatud 30 000 euro eest tehti enam kui 1100 hädasolevale ja päästetud loomale kõik veterinaarsed protseduurid. Kolme viimase aasta jooksul on ELS tänu heade inimeste annetatud 100 000 euroga saanud abistada enam kui 4300 looma.

ELSil on nii pikaajalised ja regulaarsed kui ka üksikjuhtumitega seotud ja pistelised rahakogumiskampaaniad.

Kõige laiaulatuslikum ja regulaarsem annetuste kogumine on Swedbanki annetuskeskkonna "Ma armastan aidata" kampaania, mille käigus kogutakse toetusi abivajavate koerte ja kasside steriliseerimiseks ja kastreerimiseks, et ära hoida loomadest julmal viisil vabanemist ja hulkuvate loomade lisandumist. Ühekordsete annetus-kampaaniate läbiviimiseks oleme *pro bono* korras kasutanud ka vautšeriportaali teenuseid (cherry.ee, zizu.ee, grupikink.ee).

Aastate jooksul oleme korraldanud ka heategevusüritusi, mille eesmärk on

teavitada ja ennetada ning hätta sattunud loomade toetuseks raha koguda. Nii toimusid 2012. aastal näiteks heategevuslik koertenäitus Dog Fest ja heategevuskontsert "Hea lugu ja hea tegu".

Lisaks kampaaniatele ja projektidele kasutab Eesti Loomakaitse Selts annetuskaste (ligi 50 üle Eesti, peamiselt kaubanduskeskustes ja loomapoodides), avatud on annetustelefonid (900 7225 (2€) ja 900 7200 (5€)) ning heategevuslik e-pood, kus on saadaval tooteid alates ELSi sümbollikaga meenetest ja tarbekaupadest kuni seltsi vabatahtlike meisterdatud käsitööni.

Aeg-ajalt korraldame ka heategevusmüüke laudadel, vabaõhuüritustel ja kirbuturgudel. Käesolevast aastast töötab ELSis ka *fundraiser*, kes otsib suurtoetajaid ja töötab välja sponsoriuse statuudi programmi.

Loomulikult saavad loomasõbrad annendada ka otse seltsi pangakontodele ja on rõõm näha, et üha populaarsemaks muutuvad regulaarsed ja pikaajalisemad igakuised püsiannetused, mis aitavad tagada organisatsiooni kestlikkust ning edendada loomakaitsevaldkonda üldisemalt.

ANNIKA LEPP

Eesti Loomakaitse Selts

Sotsiaalse Ettevõtluse Võrgustik omatulu teenimisest sotsiaalse ettevõtluse kaudu

Eestis leidub üha enam vabaühendusi, kes oma tegevuse ja eesmärkide rahastamiseks ise raha teenivad. Samas tekitab sõnapaar “MTÜ ja ettevõtlus” vastakaid arvamusi. Kuid kedagi ei panda vangi, kui ta MTÜ alt asju müüb või kui mittetulunduslik organisatsioon maksab oma töötajatele konkurentsivõimelist palga ning teenib isegi kasumit.

Selline rahastusmudel, mis hõlmab ettevõtlustulu toodete ja teenuste müügist, on tihti riskantsem kui koguda annetusi või loota järgmisele projektile. Samas on juhul, kui riske õnnestub ennetada, tegemist palju stabiilsema ja kestvama rahastusega. See omakorda tähendab, et organisatsioonil on rohkem võimalusi ühiskondlike eesmärkidega püsivalt tegeleda ja saavutada nii paremad tulemused ning suurem mõju.

Kolm näidet

Oma kogemusi, miks tegeleda sotsiaalse ettevõtlusega ja millele tuleb kindlasti rohkelt tähelepanu pöörata, jagavad Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustiku kolme liikme esindajad, kes on sotsiaalse ettevõtlusega aastaid seotud olnud.

Teaduse ja Kultuuri Sihtasutus Domus Dorpatensis hakkas sotsiaalse ettevõtlusega tegelema, sest neil ei olnud sisuliselt muud varianti, nagu töödeb organisatsiooni tegevjuht Martin A. Noorkõiv. “Saime asutamisarvana kaasa laguneva maja, mis vajab remonti ja seega raha. Selleks võtsime laenu ning riski, et teenime raha ettevõtlusega ja maksame nii oma laenu tagasi. Risk õigustas ennast ning võimaldab meil lisaks laenu tagasimaksmisele ka oma ülejäänud tegevust rahastada.”

Domus Dorpatensis lahendab Eesti ühiskondlike probleeme Domus Dorpatensise Akadeemia ehk noorte arenguprogrammi ja Eesti esimese sotsiaalse ettevõtluse inkubaatori Seiku kaudu. Ettevõtlustulu teenib organisatsioon Tartus Raekoja platsil paiknevas majas külaliskortereid, seminariruumi ja äripindurentides. Pange tähele, et nad keerasid tulutoovaks sellesama asja, mille rahastamiseks laenuga riskiti – oma maja.

Ka **Hiirekese Mängutoa** jaoks oli sotsiaalseks ettevõtteks kujunemine loogiline

Karl Kristian Nigesen

arengusuund. “Kui me seitse aastat tagasi alustasime, siis minu teada sotsiaalsest ettevõtlusest veel ei räägitud. Kuna huviringide sissetulek ja kohaliku omavalitsuse toetus ei katnud meie püsikulusid, tuli leida muid võimalusi. Nii jõudsimegi ruumide väljarentimiseni, nii laste sünnipäevadeks kui ka täiskasvanute treeninguteks. Selle tee valimine oli väga loogiline, ilma et me ise oleksime teadnud, et tegu on sotsiaalse ettevõtlusega,” kirjeldab MTÜ juhatuse liige Anneli Pärilin.

Sarnaselt jõudis sotsiaalse ettevõtluse juurde ratsutamisteraapia ja ökoloogilise ehitusega tegelev **Equilibre**. “Tegime endale hingelähedasi asju ja inimesed hakkasid meie teraapiatöö vastu huvi tundma. Kui mitmed olid abi saanud, siis huvitus sellest ka maakonna haigla. Hakkasimegi pakku- ma ratsutamisteraapia teenust, nii rehabilitatsiooniplaaniga inimestele kui ka neile, kes tulevad eraviisiliselt, ilma sotsiaalkindlustusametiga suunamiseta,” selgitab Sven Aluste, MTÜ Equilibre juhatuse liige.

Organisatsiooni teenuste valik on Sveni sõnul järjest laienenud: “Praegu korraldame ka koolitusi, millesse on kaasatud hobustega tegelemine – meeskonna- ja juhtimiskoolitused, enesearenguteemalised õppepäevad.” Kuigi Equilibres on praegu ettevõtlustulu kõrval veel oluline koht projektirahastusel, liigub organisatsioon finantsilise iseseisvuse suunas. “Projektidest sõltumatuks,” täpsustab Sven.

Sotsiaalse ettevõtlusega tegelemine pakub mitmesuguseid katsumusi, näiteks tasakaalu leidmisel ühiskondliku eesmär-

giga tegelemise ja ettevõtluspoole vahel või organisatsiooni üldisemast arengust rääkides. “Meil on valikukohaks alati olnud oma ettevõtlustegevuste kasvatamine-laiendamine,” jagab Martin Domuse kogemust. “Põhimõtteliselt on pidevalt küsimus, kuhu oma ressursse suunata – mis hetkel on tulu piisav, et edasi tegeleda vaid ühiskondlike eesmärkidega, ja millal on õigustatud teenitud tulu investeerimine ettevõtlustegevuste laiendamisse, mis ju omakorda teenib lõpuks sama eesmärgi, andes missiooni elluviimiseks rohkem ressursse ...”

SEV liikmed rõhutavad sageli, et sotsiaalse ettevõtte teele sattunud takistusi aitab ületada suhtlemine teiste sotsiaalsete ettevõtetega. Kogemusi vahetades selgub, et sarnaseid probleeme on mitmel ettevõttel ning ühiselt on lahenduse leidmine märksa hõlpsam, samuti avastatakse üsna ootamatuid koostöövõimalusi. “Kui püüda näha suurt pilti, püüda leida võimalusi “võimatu” ületamiseks, kui suhelda teiste sarnaste organisatsioonidega ja osaleda koolitustel, võid saada tohutult tegutsemisjulgust ja inspiratsiooni ning avastada, et just sina võid olla edukas sotsiaalne ettevõtja,” on Anneli raskuste ületamises kindel.

Kindlasti ei arva SEV, et kõik vabaühendused peaksid hakkama sotsiaalseteks ettevõteteks. Loodetavasti julgustab aga kogemuste jagamine mõnd organisatsiooni astuma sammu omatulu teenimise poole. Nõuandeid, sh juriidilisi, leiab SEV veebilehelt aadressil www.sev.ee.

KÜLLI KIVIOJA-ÖÖPIK

Arengukoostöös on ruumi paljudele ühendustele

Arengukoostöö on riikide ja vabaühenduste mõtestatud maailmaparandamine, et vähendada vaesust ning sellega kaasnevaid üleilmseid probleeme nii rahalise abi kui ka teadmiste andmise kaudu. Sotsiaalse ja majandusliku arengu toetamist arengumaades ei tasu ajada segamini ühepoolse almuste või rahapakside jagamisega, sest elu on näidanud, et koostöös saadud kogemus on alati kasulik ja õpetlik kõikidele osalistele.

Kuna maailma rahvad sõltuvad üksteisest üha enam, mõjutavad meidki Eestis paratamatult ka teiste riikide mured. Kui suurimal kakaoubade eksportijal Elevantiluurannikul piirab poliitiline olukord sealsetel põllumeestel kakaoubade kasvatamist, teeb see šokolaadi kallimaks kõikjal maailmas, sealhulgas ka Eesti poodides. Ukraina poliitiline olukord on tõstnud nafta hinda. Üleilmse heaolu suurendamiseks osalebki üha rohkem Eesti organisatsioonid arengukoostöös.

Kui riikide ülesehitamine arengukoostöö abil ei ole piisav, kujunevad mõnikord kohutavad humanitaarkatastroofid, mille leevendamiseks peab jagama kiireloomulist humanitaarabi, nagu oleme hiljuti näinud Süüria või Kesk-Aafrika Vabariigi puhul. Selline abi ei ole mõeldud riikide majandusarenguks, vaid eesmärk on päästa inimelusid, vähendada inimeste kannatusi ja tagada inimväärseks eluks hädavajalik konflikti ajal või vahetult pärast seda. Humanitaarabi antakse ka looduskatastroofide nagu maavärinate või üleujutuste puhul. See abi peab alati olema inimlik, erapooletu, sõltumatu ning neutraalne.

Eesti kogemus

Eesti riik ja organisatsioonid on üle 15 aasta jaganud arenguriikidega oma reformikogemust ja häid saavutusi mitmel alal, sealhulgas kodanikuühiskonna vallas. Kõige olulisemad teemad on alati olnud rahu, demokraatia ja inimõiguste tagamine. Üle poole nendest tegevustest on ellu viinud vabaühendused ja viimastel aastatel suurenenud rahaliste võimaluste tõttu kasvab see osakaal kindlasti veelgi.

Näiteks aitab Harju Ettevõtlus- ja Arenduskeskus praegu Gruusias luua kestlikku ettevõtluskeskkonda ja jagab Eesti sotsiaalse

ettevõtluse kogemust. MTÜ Peipsi Koostöö Keskus toetab keskkonnaühenduste arengut Moldova-Ukraina piirijõe Dnestri vesikonnas ja aitab oma kogemuse põhjal arendada vabatahtlikku veeseiret Moldovas. MTÜ Mondo edendab koostöös kohalike partneritega Afganistani maapiirkondade tüdrukute haridust, naiste tööhõivet ja erivajadustega inimeste toimetulekut.

Vestlesin hiljuti E-Riigi Akadeemia partneritega Gruusias, kus meie Tiigrihüppe eeskujul viidi ellu Hirvehüppe. Nagu ühest suust kinnitati mulle, et Eesti abi ja nõuanded olid teretulnud eelkõige seetõttu, et oleme reformid ise läbi teinud ja see teeb meid teoreetikute Lääne-Euroopa ekspertidest oluliselt usaldusväärsemaks. Paarkümmend aastat tagasi olime ju ise arenguriigi staadiumis ja seetõttu teame omast käest, kui vajalik on väline tugi.

Igaüks saab osaleda

Kutsun iga organisatsiooni mõtlema, mis on teie valdkonnas see edulugu, mida meist vähem arenenud riikide kolleegidega jagada, sest globaalselt vaadates on selge, et meie reformide käigus tehtud õigetest ja valedest sammudest on võimalik õppida.

Pärast peegliselt vaatamist viige end kurssi laias maailmas toimuvaga – eelkõige enda kitsas valdkonnas, aga ka laiemalt.

Olles teadlik enda asjatundmusest, peaks uurima, millistes maailma paikades võiks just nendest teadmistest realselt kasu olla. Kindlasti ei saa minna partnerriiki sealsete partneritega konsulteerimata. Loendamatu arv projekte maailmas on näidanud, et kui probleemi lahendust ei sõnasta arenguriigi inimesed ise, siis ei saa ka koostööst head nahka. Eesmärkide sõnastamisel ja tegevuste plaanimisel peab jäme ots kindlasti

jääma arengumaade kätte.

Partnerite leidmisel või muidu suuna näitamisel saavad abiks olla nii Eesti arengukoostööga tegelevate vabaühenduste katusorganisatsioon Arengukoostöö Ümarlaud (www.terveilm.ee) kui ka välisministeerium, kes on teema eestvedamisel kõige tähtsam partner riigi poolt.

Rahastus on olemas

Arengukoostöö on Eestis valdkond, kus rahapuuduse üle kurta ei saa. Arengukoostöö ja humanitaarabi tegevusi rahastab Eestis välisministeerium, kes korraldab avatud taotlusvoore erinevate ettevõtmiste toetamiseks, ning tõeliselt heade algatuste elluviimiseks leitakse alati võimalus. Detailsemat teavet saab aadressilt www.vm.ee/arengukoostoo.

Suuremate ideede teostamiseks üle maailma saab toetust küsida Euroopa Komisjonist. Oleme selle omal nahal järele proovinud ja võib julgelt kinnitada, et neile, kel varasem Euroopa rahaga toimetamise kogemus olemas, ei ole siin midagi üle jõu käivat. Kõik arengukoostöö taotlusvoorud leiab EuropeAidi andmebaasist <http://ec.europa.eu/europeaid/work/funding>.

Eestis on veel lapsekingades annetuste kogumine laiemalt avalikkuselt, kuid MTÜ Mondo on oma eetiliste kingituste ning arengumaade laste ja lesknaiste toetamisega (vaata www.muudamaailma.ee) tõestanud selle võimalikkust. Toetajate abiga on alates 2009. aastast oma arengumaade partnerite elujärje parandamiseks kogutud 84 000 eurot.

EVELIN ANDRESPOK,
Arengukoostöö Ümarlause poliitikaekspert

Tagurpidi Lavka vabatahtlike kasutamisest

Kui Tagurpidi Lavka kümne sõbra algatusel 2009. aastal tegutsesime, oli meil algusest peale põhimõte, et tahame luua ühiskonnale suunatud ja samas isemajandavat tegevust (sotsiaalset ettevõtet). Aga alustamiseks meil raha ei olnud.

Tagurpidi Lavka MTÜ on sotsiaalne ettevõtte, mis soovib suurendada Eesti talunike ja väiketootjate turustusvõimalusi Tallinnas ning pakkuda linnainimestele kohalikku puhast Eesti toitu, eesmärgiga toetada kohalikku ettevõtlust maapiirkondades ning vähendada toidutarbimise keskkonnamoormust. Lavkast saab talutoitu tellida interneti teel kaks korda nädalas. Kuna olime end registreerinud MTÜna, siis EASi starditoetus jäi meie käeulatuses välja. Samas ei sisaldanud ükski MTÜde toetuste võimalus tol hetkel uue ettevõtmise käima lükkamist sellises kohas (Tallinnas) ja sellisel moel.

Seega tegime, mida suutsime – panime igaüks oma taskust 300 krooni ja alustasime tegevust. Meil oli õnne sattuda esimesel tegutsemisajal Minu Eesti

heategevuskampaaniasse, mille tulemusel annetasiid head Eesti inimesed meile 28 000 krooni ning me saime osta talukauba vedamiseks väikese kaubiku.

Esiailgu toimetasime puhtalt vabatahtliku tööna – kamp algatajaid ja veel mõned särasilmised entusiastid. Esimese aasta lõpuks oli selge, et vabatahtlikud väsisid. Kuna meie seas ei leidunud ka väsimatut vabatahtlikku väsinud vabatahtlike motiveerijaks, siis otsustasime võtta tööle palgalise inimese, kes hoiaks põhitegevuse stabiilse. Oleks ju võinud palgata ta vabatahtlike motiveerijaks, aga tundus mõistlikum otse põhitegevusse panustada. Võtsime laenu, millest saime talle maksta mõne kuu palga, sealt edasi oli käive juba piisav ja stabiilne, et ise edasi tegutseda.

Esimestel aastatel oli tegevuse käima lükkamisega piisavalt palju tegemist, nii et projektide kirjutamiseks ei jäänud aegagi. Ja ega see meist kellegi jaoks meelistegevus oleks olnud ka. Siiski oli hetki, mil vajasime arenguhüppe tegemiseks veidi suuremat summat, kui nädalas mõnekümne kilo kartuli müümine seda

võimaldas. Paaril korral võtsime tegevuse jätkamiseks laenu, mille ettevõtlustegevuse prognoositud tulemused hiljem ka tagasi maksta lasid. Meil oli õnn saada laenu eraisikutelt, kes meie tegevusse uskusid ning olid tagasimaksmise osas paindlikud.

Praeguseks oleme tegutsenud neli aastat. Vabatahtlikku tööd on meie organisatsioonis endiselt, kuid mitte sellises mahus, et meie tegevus selle puudumisel seisma jääks. Võetud laenud on tagasi makstud ning oleme iseseisev sotsiaalne ettevõtte. Oleme nii kaugelt jõudnud tänu sellele, et talukauba huviliste hulk on nelja aastaga pidevalt kasvanud. Hea meel on tõdeda, et teadlikkus kohalikust toidust on Eestis tasapisi laiemalt levimas.

Aeg-ajalt on meil aga endiselt vajadus suurema rahasumma järele, nt suurema kaubiku saamiseks. Loodame, et aja jooksul luuakse ka spetsiaalsed sotsiaalsete ettevõtete investeerimisfondid, mis sobiks sedalaadi tegevuse olemuse ja vajadustega.

RIINU LEPA, tegevjuht

Rahastaja pilk: Keda KÜSK toetab?

Kodanikuühiskonna Sihtkapital (KÜSK) on hea meelega toeks neile kodanikuühiskonda tugevamaks ehitada aitavaile vabaihendustele, kes ühiskonna olulisi valupunkte leevendavad ja toimivamaid lahendusi otsivad – et muresid oleks ikka vähem ja inimesed õnnelikumad.

Me toetame ühendusi, kes soovivad ise areneda, efektiivsemad olla. Varem keskendusid kõik meie voorud igaüks mingi konkreetse võimekuse arendamisele, olgu selleks siis juhtimise või kommunikatsioonitegevuste läbimõtlemine või näiteks annetuste kogumise või vabatahtlike kaasamise süsteemiga tegelemine. Alates sellest aastast soovime edasi minna nõnda, et üks taotlusvoor aastast keskendub traditsiooniliselt konkreetsele aktuaalsele fookusele, nt avame kevadel vooru sotsiaalse ettevõtluse käimalükkamiseks. Teine voor võimaldab ühendustel endil laiemalt oma arenguvajadustele otsa vaa-

data ja meie toel uuele tasemele jõuda.

Toetame näiteks ühendusi, kes on enesele ülesandeks võtnud kogu Eesti vabaihendusi regulaarselt harida (nt EMSLi veetav vabakonna suvekool või maakondlike arenduskeskuste ühisnädala ettevõtmised). Heade ideede konkursile on oodatud need ühendused, kes näevad kodanikuühiskonna ja -ühenduste arendamise vajalikkust laiemalt – pakuvad uusi laiaulatusliku mõjuga lähenemisi (nt Kodukandi projekt "Avatud külavärvad", mis kogukondlike ühendusi ja inimesi uuel moel aktiveeris, või Heateo SA mõju hindamise käsiraamat, mis nüüd juba mitu aastat vabaihenduste seas laineid lööb).

Enamasti on meie tingimus taotlejale see, et oleks tegutsetud vähemalt aasta ja osatakse oma arenguvajadusi adekvaatselt hinnata. See annab meile veidi rohkem kindlust, et taotleja suudab oma hea idee ellu viia, mõjusat sündmust

plaanida ja korraldada.

Veel peame taotleja juures oluliseks tegevuse avalikkust – jälgime, et taotleja veebilehel oleks põhikiri, et seal oleks võimalik tutvuda juhatuse koosseisu ja samuti majandusaasta aruannetega. Oluliseks peame, et ühendus kinnitaks, et tegutseb eetilisel – kas järgib vabaihenduste eetikakoodeksit või on oma ühenduses eraldi need põhimõtted läbi rääkinud ja kirja pannud.

Soovime, et vabaihendused aduksid: see kõik pole vajalik KÜSKi nõuete täitmiseks, see on oluline nende sihtrühma, koostööpartnerite ja avalikkuse jaoks, et saadaks paremini aru, mis on ühenduse eesmärgid, sihid, tegevused. Peame elementaarseks, et avaliku raha eest toimiv vabaihendus enda kohta infot avalikustab.

MARI-LIIS DOLENKO,
Kodanikuühiskonna Sihtkapitali
Vabaihenduste toetusprogrammi juht

Aasta missiooniinimesed peavad enda õigustuseks midagi ütleva. Jaan Aps ütleb, et kodanikualgatuste juures tegutsemine on teda pannud mõtlema, kuidas jäetav jälg oleks suurem ja läbipõlemist vähem. Vahur Tõnissoo ütleb, et ükski ei tee keegi tegelikult midagi, ja tsiteerib "Seitset venda" – vitsaraagu on kerge pooleks murda, aga luuda võimatu.

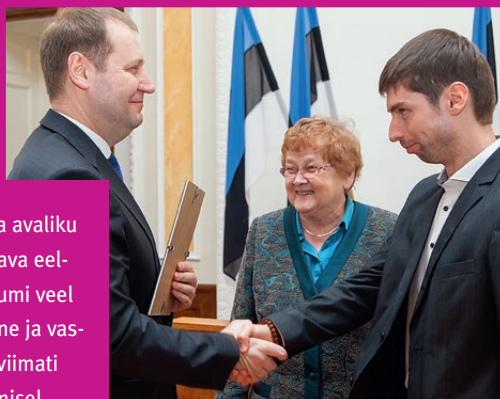
Aasta tegu ehk koostöö Arvamusfestivali korraldamisel tõi diplomite järele terve rivi õhetavaid kodanikke. Maiko Keskküla sõnul teati algusest peale, et Arvamusfestival pole ühekordne üritus, vaid kasvab ja elab edasi.

Kodanikuühiskonna 2013. aasta tegijad

Veebruaris kogunesid Toompea lossi valgesse saali head kodanikud, kes mullu kõige rohkem korda saatsid ja silma torkasid. Aasta tegijad valis EMSLi nõukogu välja 69 esitatud kandidaadi hulgast. Ärge laske end petta tumedavõitu rõivastest, tegelikult oli päev helge ja rõõmus: moosekandidid mängisid pilli, laureaadid said lillekimbud ja poolehoidjad embasid tegijaid.

KÜSKI 5000-eurone toetus aasta vabaühendusele aitab pimemassööride ühingul veelgi tugevamaks saada. KÜSKI juhataja Agu Laius kiidab, et ühing on teinud just seda, mida KÜSK vabaühendustelt ootab: võtnud suurema rolli oma sihtrühma huvide ja vajaduste rahuldamises.

Toonane linnapea Urmas Kruuse võtab vastu aasta avaliku võimu esindaja tiitli, mille Tartu sai avansiks kaasava eelarvega julge pealehakkamise eest, kuid arenguruumi veel on. Linnapea tunnistas, et protsess oli mitmekülgne ja vastuoluline, ja lisas, et ei mäleta, millal tema poole viimati pöörduiti sõnaga "kodanik" nagu auhinna üleandmisel.

Keskkonnasõbraliku moelooja Reet Ausi sõnul oli kodanikuühiskonna aasta tegija tiitel tema jaoks üllatus, sest ta ise on end pidanud pigem teadustöö tegijaks või disaineriks.

Aasta tegijad vabalt valitud järjekorras. Järgmised aasta tegijad, kandke rõõmsamaid värve!